D. JUNII JUVENALIS

ET

A. PERSII FLACCI

SATYRÆ.

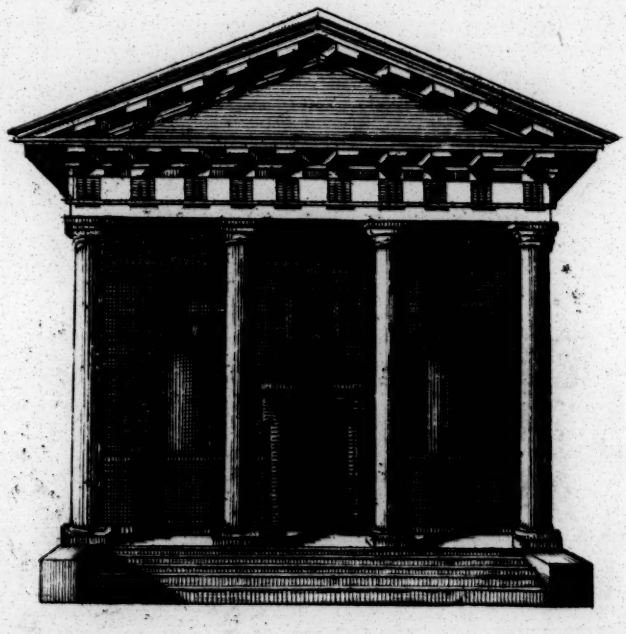

DUBLINII:

E Typographia Academiæ.

MDCCXLVI.

B L

D. JUNII JUVENALIS

SATYRÆ.

SATYRA I.

SEmper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theſeïde Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem conſumpſerit ingens
Telephus, aut, ſummi plenâ jam margine libri,
Scriptus et in tergo, necdum finitus, Oreſtes?
Nota magis nulli domus eſt ſua, quam mihi lucus
Martis, et Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. quid agant venti; quas torqueat umbras
Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum
Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos;
Frontonis platani, convulſaque marmora, clamant
Semper, et aſſiduo ruptæ lectore columnæ.
Exſpectes eadem a ſummo minimoque poëtâ.
Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus, et nos
Conſilium dedimus Syllæ, privatus ut altum

Dormiret ? ſtulta eſt clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat ſpado ; Mævia Tuſcum
Figat aprum, et nudâ teneat venabula mammâ ;
Patricios omnes opibus cum provocet unus,
Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat ;
Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
Criſpinus, Tyrias humero revocante lacernas,
Ventilet æſtivum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat majoris pondera gemmæ ;
Difficile eſt ſatyram non ſcribere : nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat ſe ?
Cauſidici nova cum veniat lectica Mathonis
Plena ipſo ; poſt hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesâ
Quod ſupereſt ; quem Maſſa timet ; quem munere palpat
Carus, et a trepido Thymele ſummiſſa Latino ?
Cum te ſummoveant, qui teſtamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos evehit, optima ſummi
Nunc via proceſſus, vetulæ veſica beatæ.
Unciolam Proculeius habet, ſed Gillo deuncem :
Partes quiſque ſuas ad menſuram inguinis hæres
Accipiat, ſane mercedem ſanguinis, et ſic
Palleat, ut nudis preſſit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quantâ ſiccum jecur ardeat irâ,
Cum populum gregibus comitum premat hic ſpoliator
Pupilli proſtantis ; et hic damnatus inani
Judicio (quid enim ſalvis infamia nummis ?)
Exul ab octavâ Marius bibit, et fruitur dîs
Iratis ? at tu victrix provincia ploras.
Hæc ego non credam Venuſinâ digna lucernâ ?
Hæc ego non agitem ? ſed quid magis Heracleas

Aut

Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi,
Et mare percuſſum puero, fabrumque volantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, ſi capiendi
Jus nullum uxori, doctus ſpectare lacunar,
Doctus et ad calicem vigilanti ſtertere naſo:
Cum fas eſſe putet curam ſperare cohortis,
Qui bona donavit præſepibus, et caret omni
Majorum cenſu, dum pervolat axe citato
Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
Ipſe lacernatæ cum ſe jactaret amicæ.
Nonne libet medio ceras implere capaces
Quadrivio; cum jam ſextâ cervice feratur,
Hinc atque inde patens, ac nudâ pene cathedrâ,
Et multum referens de Mecænate ſupino
Signator falſo, qui ſe lautum atque beatum
Exiguis tabulis et gemmâ fecerat udâ?
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miſcet ſitiente rubetam,
Inſtituitque rudes melior Locuſta propinquas
Per famam et populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
Si vis eſſe aliquis: probitas laudatur, et alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, menſas,
Argentum vetus, et ſtantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ;
Quem ſponſæ turpes et prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio verſum,
Qualemcunque poteſt; quales ego vel Cluvienus.
Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
Navigio montem aſcendit ſorteſque popoſcit,
Paulatimque animâ caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas;
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, diſcurſus, noſtri eſt farrago libelli:
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiæ patuit ſinus? alea quando

Hos

Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ, poſitâ ſed luditur arcâ.
Prælia quanta illic diſpenſatore videbis
Armigero! ſimplexne furor ſeſtertia centum
Perdere, et horrenti tunicam non reddere ſervo?
Quis totidem erexit villas? quis fercula ſeptem
Secreto cœnavit avus? nunc ſportula primo
Limine parva ſedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inſpicit, et trepidat, ne
Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies: jubet a prænone vocari
Ipſos Trojugenas: nam vexant limen et ipſi
Nobiſcum. da prætori, da deinde tribuno:
Sed libertinus prior eſt: prior, inquit, ego adſum.
Cur timeam, dubitemve locum defendere, quamvis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure feneſtræ
Arguerint, licet ipſe negem? ſed quinque tabernæ
Quadringenta parant. quid confert purpura major
Optandum, ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Corvinus oves? ego poſſideo plus
Pallante et Licinis. exſpectent ergo tribuni;
Vincant divitiæ; ſacro nec cedat honori,
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima divitiarum
Majeſtas; etſi, funeſta Pecunia, templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quæque ſalutato crepitat Concordia nido.
Sed cum ſummus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat;
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc, eſt,
Et panis, fumuſque domi? denſiſſima centum
Quadrantes lectica petit, ſequiturque maritum
Languida, vel prægnans, et circumducitur, uxor.
Hic petit abſenti, notâ jam callidus arte,
Oſtendens vacuam et clauſam pro conjuge ſellam.

Galla

Galla mea eſt, inquit; citius dimitte: moraris?
Profer, Galla, caput. noli vexare, quieſcit.
Ipſe dies pulcro diſtinguitur ordine rerum:
Sportula, deinde forum, juriſque peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas auſus habere
Neſcio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches;
Cujus ad effigiem non tantum meiere fas eſt.
Veſtibulis abeunt veteres laſſique clientes,
Votaque deponunt, quanquam longiſſima, cœnæ,
Spes homini: caules miſeris, atque ignis, emendus.
Optima ſylvarum interea pelagique vorabit
Rex horum, vacuiſque toris tantum ipſe jacebit:
Nam de tot pulcris, et latis, orbibus, et tam
Antiquis, unâ comedunt patrimonia mensâ.
Nullus jam paraſitus erit: ſed quis feret iſtas
Luxuriæ ſordes? quanta eſt gula, quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum?
Pœna tamen præſens, cum tu deponis amictus
Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas:
Hinc ſubitæ mortes, atque inteſtata ſenectus.
It nova, nec triſtis, per cunctas fabula cœnas:
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod noſtris moribus addat
Poſteritas: eadem cupient facientque minores.
Omne in præcipiti vitium ſtetit. utere velis,
Totos pande ſinus. dicas hic forſitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcumque animo flagrante liberet
Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoſcat Mucius, an non?
Pone Tigillinum, tædâ lucebis in illâ,
Quâ ſtantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum mediâ ſulcum deducit arenâ.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehetur
Penſilibus plumis, atque illinc deſpiciet nos?
Cum veniet contra, digito compeſce labellum:

Accuſator

Accuſator erit, qui verbum dixerit, hic eſt.
Securus licet Æneam Rutulumque ferocem
Committas: nulli gravis eſt percuſſus Achilles,
Aut multum quæſitus Hylas, urnamque ſecutus.
Enſe velut ſtricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens eſt
Criminibus, tacitâ ſudant præcordia culpâ:
Inde iræ et lacrymæ. tecum prius ergo voluta
Hæc animo ante tubas: galeatum ſero duelli
Pœnitet. experiar, quid concedatur in illos,
Quorum Flaminiâ tegitur cinis atque Latinâ.

SATYRA II.

ULtra Sauromatas fugere hinc libet et glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui Curios ſimulant, et Bacchanalia vivunt,
Indocti primum: quanquam plena omnia gypſo
Chryſippi invenies: nam perfectiſſimus horum eſt,
Si quis Ariſtotelem ſimilem, vel Pittacon, emit,
Et jubet archetypos pluteum ſervare Cleanthas.
Fronti nulla fides: quis enim non vicus abundat
Triſtibus obſcœnis? caſtigas turpia, cum ſis
Inter Socraticos notiſſima foſſa cinædos.
Hiſpida membra quidem et duræ per brachia ſetæ
Promittunt atrocem animum: ſed podice levi
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariſcæ.
Rarus ſermo illis, et magna libido tacendi,
Atque ſupercilio brevior coma. verius ergo
Et magis ingenue Peribomius: hunc ego fatis
Imputo, qui vultu morbum inceſſuque fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis; his furor ipſe

Dat

Dat veniam: ſed pejores, qui talia verbis
Herculis invadunt, et de virtute locuti
Clunem agitant. ego te ceventem, Sexte, verebor,
Infamis Varillus ait? quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes?
Quis cœlum terris non miſceat, et mare cœlo,
Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni,
Clodius accuſet mœchos, Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ ſi dicant diſcipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu; qui tunc leges revocabat amaras
Omnibus, atque ipſis Veneri Martique timendas,
Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam
Solveret, et patruo ſimiles effunderet offas?
Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, et caſtigata remordent?
Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
Clamantem toties: ubi nunc lex Julia? dormis?
Atque ita ſubridens: felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt; habeat jam Roma pudorem.
Tertius e cœlo cecidit Cato: ſed tamen unde
Hæc emis, hirſuto ſpirant opobalſama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernæ.
Quod ſi vexantur leges ac jura, citari
Ante omnes debet Scantinia. reſpice primum
Et ſcrutare viros; faciunt hi plura; ſed illos
Defendit numerus, junctæque umbone phalanges;
Magna inter molles concordia: non erit ullum
Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu:
Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam.
Hippo ſubit juvenes, et morbo pallet utroque.
Numquid nos agimus cauſas, civilia jura
Novimus, aut ullo ſtrepitu fora veſtra movemus?
Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathiſque peracta refertis
Vellera:

Vellera: vos tenui prægnantem ſtamine fuſum
Penelope melius, levius torquetis Arachne,
Horrida quale facit reſidens in codice pellex.
Notum eſt, cur ſolo tabulas impleverit Hiſter
Liberto; dederit vivus cur multa puellæ.
Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atque tace: donant arcana cylindros.
De nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur:
Dat veniam corvis, vexat cenſura columbas.
Fugerunt trepidi vera ac manifeſta canentem
Stoïcidæ: quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu multicia ſumas,
Cretice, et, hanc veſtem populo mirante, perores
In Proculas et Pollineas? eſt mœcha Fabulla?
Damnetur ſi vis; etiam Carfinia. talem
Non ſumet damnata togam. ſed Julius ardet,
Æſtuo. nudus agas, minus eſt inſania turpis.
En habitum, quo te leges ac jura ferentem
Vulneribus crudis populus modo victor et illud
Montanum poſitis audiret vulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore judicis iſta
Si videas? quæro, an deceant multicia teſtem?
Acer, et indomitus, libertatiſque magiſter,
Cretice, pelluces. dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures: ſicut grex totus in agris
Unius ſcabie cadit et porrigine porci,
Uvaque conſpectâ livorem ducit ab uvâ.
Fœdius hoc aliquid quandoque audebis amictu;
Nemo repente fuit turpiſſimus. accipient te
Paulatim, quæ longa domi redimicula ſumunt
Frontibus, et toto poſuere monilia collo,
Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ
Et magno cratere Deam: ſed more ſiniſtro
Exagitata procul non intrat fœmina limen,
Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ!
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.

Talia

Talia ſecretâ coluerunt Orgia tædâ
Cecropiam ſoliti Baptæ laſſare Cotytto.
Ille ſupercilium madidâ fuligine tactum
Obliquâ producit acu, pingitque trementes
Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo,
Reticulumque comis auratum ingentibus implet,
Cœrulea indutus ſcutulata, aut galbina raſa,
Et per Junonem domini jurante miniſtro.
Ille tenet ſpeculum pathici geſtamen Othonis,
Actoris Arrunci ſpolium; quo ſe ille videbat
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
Res memoranda novis annalibus atque recenti
Hiſtoriâ, ſpeculum civilis ſarcina belli.
Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia civis;
Bebriaci in campo ſpolium affectare Palati,
Et preſſum in facie digitis extendere panem;
Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœſta nec Actiacâ fecit Cleopatra carinâ.
Hic nullus verbis pudor, aut reverentia menſæ:
Hic turpis Cybeles, et fractâ voce loquendi
Libertas, et crine ſenex fanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducenduſque magiſter.
Quid tamen exſpectant, Phrygio quos tempus erat jam
More ſupervacuam cultris abſcindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus ſeſtertia, dotem,
Cornicini; ſive hic recto cantaverat ære.
Signatæ tabulæ; dictum, feliciter; ingens
Cœna ſedet; gremio jacuit nova nupta mariti.
O proceres, cenſore opus eſt, an haruſpice, nobis?
Scilicet horreres, majoraque monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?
Segmenta, et longos habitus, et flammea, ſumit;
Arcano qui ſacra ferens nutantia loro
Sudavit clypeis ancilibus. o pater urbis,

Unde nefas tantum Latiis paſtoribus? unde
Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
Traditur ecce viro clarus genere atque opibus vir;
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas,
Nec quereris patri? vade ergo, et cede ſeveri
Jugeribus campi, quem negligis. officium cras
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ cauſa officii? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. liceat modo vivere, fient,
Fient iſta palam, cupient et in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpora juris
Natura indulget: ſteriles moriuntur, et illis
Turgida non prodeſt conditâ pyxide Lyde;
Nec prodeſt agili palmas præbere Luperco.
Vicit et hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi,
Luſtravitque fugâ mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generoſior, et Marcellis,
Et Catuli Paulique minoribus, et Fabiis, et
Omnibus ad podium ſpectantibus: his licet ipſum
Admoveas, cujus tunc munere retia miſit.
Eſſe aliquos manes, et ſubterranea regna,
Et contum, et Stygio ranas in gurgite nigras,
Atque una tranſire vadum tot millia cymbâ,
Nec pueri credunt, niſi qui nondum ære lavantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, et ambo
Scipiadæ? quid Fabricius maneſque Camilli?
Quid Cremeræ legio et Cannis conſumpta juventus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Umbra venit, cuperent luſtrari, ſi qua darentur
Sulphura cum tædis, et ſi foret humida laurus.
Illuc, heu! miſeri traducimur. arma quidem ultra
Littora Jubernæ promovimus, et modo captas
Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos:
Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,

Non

Non faciunt illi, quos vicimus; et tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice quid faciant commercia; venerat obses:
Hic fiunt homines: nam si mora longior urbem
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum:
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA III.

QUAMVIS digressu veteris confusus amici,
Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
Janua Baiarum est, et gratum litus amœni
Secessus. ego vel Prochytam præpono Suburæ:
Nam quid tam miserum, tam solum, vidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sævæ
Urbis, et Augusto recitantes mense poëtas?
Sed dum tota domus rhedâ componitur unâ,
Substitit ad veteres arcus madidamque Capenam:
Hic, ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
Judæis, quorum cophinus fœnumque supellex:
Omnis enim populo mercedem pendere jussa est
Arbor, et ejectis mendicat sylva Camœnis.
In vallem Ægeriæ descendimus, et speluncas
Dissimiles veris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, viridi si margine cluderet undas
Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum?
Hic tunc Umbricius: quando artibus, inquit, honestis
Nullus

Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor eſt, here quam fuit, ac eadem cras
Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas;
Dum nova canities, dum prima et recta ſenectus,
Dum ſupereſt Lacheſi quod torqueat, et pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.
Cedamus patriâ: vivant Arturius iſtic
Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt,
Queis facile eſt ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluviem, portandum ad buſta cadaver,
Et præbere caput dominâ venale ſub haſtâ.
Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, et verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter: inde reverſi
Conducunt foricas. et cur non omnia, cum ſint,
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit quoties voluit Fortuna jocari?
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum,
Si malus eſt, nequeo laudare et poſcere: motus
Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
Inſpexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norunt alii; me nemo miniſtro
Fur erit; atque ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur, niſi conſcius, et cui fervens
Æſtuat occultis animus ſemperque tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri, qui Verrem, tempore quo vult,
Accuſare poteſt. tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum,
Ut ſomno careas, ponendaque præmia ſumas
Triſtis, et a magno ſemper timearis amico.

Quæ

Quæ nunc divitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obſtabit: non poſſum ferre, Quirites,
Græcam urbem, quamvis quota portio fæcis Achææ?
Jam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
Obliquas, nec non gentilia tympana, ſecum
Vexit, et ad Circum juſſas proſtare puellas.
Ite, quibus grata eſt pictâ lupa barbara mitrâ.
Ruſticus ille tuus ſumit trechedipna, Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic altâ Sicyone, aſt hic Amydone relictâ,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis,
Eſquilias dictumque petunt a vimine collem,
Viſcera magnarum domuum, dominique futuri.
Ingenium velox, audacia perdita, ſermo
Promptus et Iſæo torrentior. ede, quid illum
Eſſe putes? quemvis hominem ſecum attulit ad nos;
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Augur, ſchœnobates, medicus, magus: omnia novit.
Græculus eſuriens in cœlum, juſſeris, ibit.
Ad ſummam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
Qui ſumpſit pennas, mediis ſed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit, fultuſque toro meliore recumbet,
Advectus Romam, quo pruna et coctona vento?
Uſque adeo nihil eſt, quod noſtra infantia cœlum
Hauſit Aventini, baccâ nutrita Sabinâ?
Quid, quod adulandi gens prudentiſſima laudat
Sermonem indocti, faciem deformis, amici,
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum procul a tellure tenentis?
Miratur vocem anguſtam, quâ deterius nec
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet et nobis laudare: ſed illis
Creditur. an melior cum Thaïda ſuſtinet, aut cum

Uxorem

Uxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
Cultam palliolo? mulier nempe ipſa videtur,
Non perſona loqui: vacua et plana omnia dicas
Infra ventriculum, et tenui diſtantia rimâ.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda eſt. rides? majore cachinno
Concutitur: flet, ſi lacrymas conſpexit amici,
Nec dolet: igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit endromidem: ſi dixeris, æſtuo, ſudat.
Non ſumus ergo pares: melior, qui ſemper, et omni
Nocte dieque, poteſt alienum ſumere vultum,
A facie jactare manus, laudare paratus
Si bene ructavit, ſi rectum minxit, amicus,
Si trulla inverſo crepitum dedit aurea fundo.
Præterea ſanctum nihil eſt, et ab inguine tutum:
Non matrona laris, non filia virgo, neque ipſe
Sponſus levis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum ſi nihil eſt, aviam reſupinat amici.
Scire volunt ſecreta domus, atque inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, tranſi
Gymnaſia, atque audi facinus majoris abollæ.
Stoïcus occidit Baream, delator amicum,
Diſcipulumque ſenex, ripâ nutritus in illâ,
Ad quam Gorgonei delapſa eſt pinna caballi.
Non eſt Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus:
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum,
Solus habet: nam, cum facilem ſtillavit in aurem
Exiguum de naturæ patriæque veneno,
Limine ſummoveor: perierunt tempora longi
Servitii: nuſquam minor eſt jactura clientis.
Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
Pauperis hic meritum: ſi curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat, et ire
Præcipitem jubeat dudum vigilantibus orbis,

Ne

Ne prior Albinam, aut Modiam, collega ſalutet?
Divitis hic ſervi cludit latus ingenuorum
Filius: alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
Ut ſemel atque iterum ſuper illam palpitet: at tu,
Cum tibi veſtiti facies ſcorti placet, hæres,
Et dubitas altâ Chionem deducere ſellâ.
Da teſtem Romæ tam ſanctum, quam fuit hoſpes
Numinis Idæi; procedat vel Numa, vel qui
Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam:
Protinus ad cenſum, de moribus ultima fiet
Quæſtio: quot paſcit ſervos? quot poſſidet agri
Jugera? quam multâ magnâque paropſide cœnat?
Quantum quiſque ſuâ nummorum ſervat in arcâ,
Tantum habet et fidei: jures licet et Samothracum
Et noſtrorum aras; contemnere fulmina pauper
Creditur atque deos, dîs ignoſcentibus ipſis.
Quid, quod materiam præbet cauſaſque jocorum
Omnibus hic idem? ſi fœda et ſciſſa lacerna,
Si toga ſordidula, eſt, et ruptâ calceus alter
Pelle patet? vel ſi, conſuto vulnere, craſſum
Atque recens linum oſtendit non una cicatrix?
Nil habet infelix paupertas durius in ſe,
Quam quod ridiculos homines facit. exeat, inquit,
Si pudor eſt, et de pulvino ſurgat equeſtri,
Cujus res legi non ſufficit, et ſedeant hic
Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes, juveneſque laniſtæ.
Sic libitum vano, qui nos diſtinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit cenſu minor, atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur hæres?
Quando in conſilio eſt ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraſſe Quirites.
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi: ſed Romæ durior illis

Conatus:

Conatus: magno hoſpitium miſerabile; magno
Servorum ventres; et frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
Tranſlatus ſubito ad Marſos menſamque Sabellam,
Contentuſque illic Veneto duroque cucullo.
Pars magna Italiæ eſt, ſi verum admittimus, in quâ
Nemo togam ſumit, niſi mortuus. ipſa dierum
Feſtorum herboſo colitur ſi quando theatro
Majeſtas, tandemque redit ad pulpita notum
Exodium, cum perſonæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat ruſticus infans;
Æquales habitus illic, ſimileſque videbis
Orcheſtram et populum: clari velamen honoris,
Sufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.
Hic ultra vires habitus nitor; hic aliquid plus,
Quam ſatis, eſt: interdum alienâ ſumitur arcâ.
Commune id vitium eſt: hic vivimus ambitiosâ
Paupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
Cum pretio. quid das, ut Coſſum aliquando ſalutes?
Ut te reſpiciat clauſo Veiento labello?
Ille metit barbam, crinem hic deponit amati:
Plena domus libis venalibus. accipe, et iſtud
Fermentum tibi habe: præſtare tributa clientes
Cogimur, et cultis augere peculia ſervis.
Quis timet aut timuit gelidâ Præneſte ruinam,
Aut poſitis nemoroſa inter juga Volſiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magnâ parte ſui: nam ſic labentibus obſtat
Villicus, et veteris rimæ contexit hiatum;
Securos pendente jubet dormire ruinâ.
Vivendum eſt illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. jam poſcit aquam, jam frivola transfert,
Ucalegon: tabulata tibi jam tertia fumant:
Tu neſcis: nam ſi gradibus trepidatur ab imis,
Ultimus ardebit, quem tegula ſola tuetur

A pluviâ, molles ubi reddunt ova columbæ.
Lectus erat Codro Proculâ minor, urceoli ſex,
Ornamentum abaci; nec non et parvulus infra
Cantharus, et recubans ſub eodem marmore Chiron;
Jamque vetus Græcos ſervabat ciſta libellos,
Et divina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus: quis enim negat? et tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
Ærumnæ cumulus, quod nudum et fruſta rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio tectoque, juvabit.
Si magna Aſturici cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt vadimonia prætor:
Tunc gemimus caſus urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet,
Conferat impenſas: hic nuda et candida ſigna;
Hic aliquid præclarum Euphranoris et Polycleti;
Hic Aſianorum vetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit, et forulos, mediamque Minervam;
Hic modium argenti: meliora ac plura reponit
Perſicus orborum lautiſſimus, et merito jam
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.
Si potes avelli Circenſibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ, domus, aut Fruſinone, paratur.
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum!
Hortulus hic, puteuſque brevis, nec reſte movendus,
In tenues plantas facili diffunditur hauſtu.
Vive bidentis amans, et culti villicus horti,
Unde epulum poſſis centum dare Pythagoræis.
Eſt aliquid quocunque loco, quocunque receſſu,
Unius ſeſe dominum feciſſe lacertæ.
Plurimus hic æger moritur vigilando: ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus et hærens
Ardenti ſtomacho: nam quæ meritoria ſomnum
Admittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi: rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu et ſtantis convicia mandræ

Eripient ſomnum Druſo vituliſque marinis.
Si vocat officium, turbâ cedente, vehetur
Dives, et ingenti curret ſuper ora Liburno,
Atque obiter leget, aut ſcribet, vel dormiet intus:
Namque facit ſomnum clausâ lectica feneſtrâ.
Ante tamen veniet: nobis properantibus obſtat
Unda prior: magno populus premit agmine lumbos
Qui ſequitur; ferit hic cubito, ferit aſſere duro
Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam:
Pinguia crura luto, plantâ mox undique magnâ
Calcor, et in digito clavus mihi militis hæret.
Nonne vides, quanto celebretur ſportula fumo?
Centum convivæ; ſequitur ſua quemque culina.
Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quas recto vertice portat
Servulus infelix, et curſu ventilat ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ; modo longa coruſcat,
Sarraco veniente, abies, atque altera pinum
Plauſtra vehunt, nutant alte, populoque minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa Liguſtica portat,
Axis, et everſum fudit ſuper agmina montem,
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa,
Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver,
More animæ. domus interea ſecura patellas
Jam lavat, et buccâ foculum excitat, et ſonat unctis
Strigilibus; et pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros varie properantur: at ille
Jam ſedet in ripâ, tetrumque novitius horret
Porthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum
Infelix, nec habet, quem porrigat, ore trientem.
Reſpice nunc alia ac diverſa pericula noctis:
Quod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum
Teſta ferit, quoties rimoſa et curta feneſtris
Vaſa cadunt; quanto percuſſum pondere ſignent
Et lædant ſilicem. poſſis ignavus haberi,
Et ſubiti caſus improvidus, ad cœnam ſi

Inteſtatus

Inteſtatus eas: adeo tot fata, quot illâ
Nocte patent vigiles, te prætereunte, feneſtræ.
Ergo optes, votumque feras miſerabile tecum,
Ut ſint contentæ patulas effundere pelves.
Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
Dat pœnas; noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde ſupinus;
Ergo non aliter poterit dormire: quibuſdam
Somnum rixa facit: ſed, quamvis improbus annis
Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna
Vitari jubet, et comitum longiſſimus ordo,
Multum præterea flammarum, et aënea lampas.
Me, quem luna ſolet deducere, vel breve lumen
Candelæ, cujus diſpenſo et tempero filum,
Contemnit. miſeræ cognoſce proœmia rixæ,
Si rixa eſt, ubi tu pulſas, ego vapulo tantum.
Stat contra, ſtarique jubet; parere neceſſe eſt:
Nam quid agas, cum te furioſus cogat, et idem
Fortior? unde venis? exclamat. cujus aceto,
Cujus conche, tumes? quis tecum ſectile porrum
Sutor et elixi vervecis labra comedit?
Nil mihi reſpondes? aut dic, aut accipe calcem:
Ede ubi conſiſtas. in quâ te quæro proſeuchâ?
Dicere ſi tentes aliquid, tacituſve recedas,
Tantundem eſt; feriunt pariter: vadimonia deinde
Irati faciunt. libertas pauperis hæc eſt;
Pulſatus rogat, et pugnis conciſus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti.
Nec tamen hoc tantum metuas: nam qui ſpoliet te
Non deerit, clauſis domibus, poſtquam omnis ubique
Fixa catenatæ ſiluit compago tabernæ.
Interdum et ferro ſubitus graſſator agit rem,
Armato quoties tutæ cuſtode tenentur
Et Pomptina palus et Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes, tanquam ad vivaria, currunt.
Quâ fornace graves, quâ non incude, catenæ?

Maximus

Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ et ſarcula deſint.
Felices proavorum atavos, felicia dicas
Sæcula, quæ quondam ſub regibus atque tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram et plures ſubnectere cauſas:
Sed jumenta vocant et ſol inclinat; eundum eſt:
Nam mihi commotâ jam dudum mulio virgâ
Adnuit: ergo vale noſtri memor; et quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoque ad Helvinam Cererem veſtramque Dianam
Convelle a Cumis: ſatyrarum ego, ni pudet illas,
Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

ECCE iterum Criſpinus, et eſt mihi ſæpe vocandus
Ad partes, monſtrum nullâ virtute redemptum
A vitiis, æger, ſolâque libidine fortis;
Delicias viduæ tantum aſpernatur adulter.
Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget
Porticibus, quantâ nemorum vectetur in umbrâ,
Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix; minime corruptor, et idem
Inceſtus, cum quo nuper vittata jacebat,
Sanguine adhuc vivo terram ſubitura, ſacerdos.
Sed nunc de factis levioribus, et tamen alter,
Si feciſſet idem, caderet ſub judice morum.
Nam, quod turpe bonis, Titio Seioque, decebat
Criſpinum. quid agas, cum dira et fœdior omni
Crimine perſona eſt? mullum ſex millibus emit,
Æquantem ſane paribus ſeſtertia libris,

Ut

Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
Conſilium laudo artificis, ſi munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.
Eſt ratio ulterior, magnæ ſi miſit amicæ,
Quæ vehitur clauſo latis ſpeculatibus antro.
Nil tale exſpectes; emit ſibi. multa videmus,
Quæ miſer et frugi non fecit Apicius: hoc tu
Succinctus patriâ quondam, Criſpine, papyro.
Hoc pretio ſquamæ? potuit fortaſſe minoris
Piſcator, quam piſcis, emi. provincia tanti
Vendit agros: ſed majores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
Induperatorem, cum tot ſeſtertia, partem
Exiguam et modicæ ſumptam de margine cœnæ,
Purpureus magni ructarit ſcurra palati;
Jam princeps equitum, magnâ qui voce ſolebat
Vendere municipes fracta de merce ſiluros!
Incipe Calliope, licet hic conſidere; non eſt
Cantandum; res vera agitur, narrate, puellæ
Pierides: proſit mihi vos dixiſſe puellas.
Cum jam ſemianimum laceraret Flavius orbem
Ultimus, et calvo ſerviret Roma Neroni,
Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam Dorica ſuſtinet Ancon,
Implevitque ſinus: neque enim minor hæſerat illis,
Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
Solibus effundit torpentis ad oſtia Ponti,
Deſidiâ tardos, et longo frigore pingues.
Deſtinat hoc monſtrum cymbæ linique magiſter
Pontifici ſummo: quis enim proponere talem,
Aut emere, auderet, cum plena et litora multo
Delatore forent: diſperſi protinus algæ
Inquiſitores agerent cum remige nudo,
Non dubitaturi fugitivum dicere piſcem,
Depaſtumque diu vivaria Cæſaris; inde
Elapſum, veterem ad dominum debere reverti?

Si

Si quid Palphurio, ſi credimus Armillato,
Quicquid conſpicuum pulcrumque eſt æquore toto,
Res fiſci eſt, ubicunque natat: donabitur ergo,
Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
Autumno; jam quartanam ſperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
Servabat: tamen hic properat, velut urgeat auſter.
Utque lacus ſuberant, ubi, quanquam diruta, ſervat
Ignem Trojanum, et Veſtam colit Alba minorem,
Obſtitit intranti miratrix turba parumper;
Ut ceſſit, facili patuerunt cardine valvæ.
Excluſi ſpectant admiſſa opſonia patres.
Itur ad Atridem. tum Picens, accipe, dixit,
Privatis majora focis; genialis agatur
Iſte dies; propera ſtomachum laxare ſaginis,
Et tua ſervatum conſume in ſæcula rhombum.
Ipſe capi voluit. quid apertius? et tamen illi
Surgebant criſtæ. nihil eſt, quod credere de ſe
Non poſſit, cum laudatur, dîs æqua poteſtas.
Sed deerat piſci patinæ menſura: vocantur
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille;
In quorum facie miſeræ magnæque ſedebat
Pallor amicitiæ. primus, clamante Liburno,
Currite, jam ſedit, raptâ properabat abollâ
Pegaſus, attonitæ poſitus modo villicus urbi.
Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus atque
Interpres legum ſanctiſſimus; omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Juſtitiâ: venit et Criſpi jucunda ſenectus,
Cujus erant mores qualis facundia; mite
Ingenium. maria, ac terras, populoſque, regenti
Quis comes utilior; ſi clade et peſte ſub illâ
Sævitiam damnare et honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed quid violentius aure tyranni,
Cum quo de pluviis, aut æſtibus, aut nimboſo
Vere, locuturi fatum pendebat amici?

Ille

Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem; nec civis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, et vitam impendere vero.
Sic multas hyemes atque octogeſima vidit
Solſtitia; his armis illâ quoque tutus in aulâ.
Proximus ejuſdem properabat Acilius ævi,
Cum juvene, indigno quem mors tam ſæva maneret,
Et domini gladiis tam feſtinata: ſed olim
Prodigio par eſt cum nobilitate ſenectus:
Unde fit, ut malim fraterculus eſſe gigantis.
Profuit ergo nihil miſero, quod cominus urſos
Figebat Numidas, Albanâ nudus arenâ
Venator: quis enim jam non intelligat artes
Patricias? quis priſcum illud miretur acumen,
Brute, tuum? facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
Rubrius, offenſæ veteris reus atque tacendæ;
Et tamen improbior ſatyram ſcribente cinædo.
Montani quoque venter adeſt abdomine tardus;
Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum vix redolent duo funera. ſævior illo
Pompeius tenui jugulos aperire ſuſurro:
Et, qui vulturibus ſervabat viſcera Dacis,
Fuſcus, marmoreâ meditatus prælia villâ:
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam viſæ flagrabat amore puellæ:
Grande et conſpicuum noſtro quoque tempore monſtrum!
Cæcus, adulator; diruſque a ponte ſatelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaque devexæ jactaret baſia rhedæ.
Nemo magis rhombum ſtupuit; nam plurima dixit
In lævum converſus: at illi dextra jacebat
Bellua: ſic pugnas Cilicis laudabat, et ictus,
Et pegma, et pueros inde ad velaria raptos.
Non cedit Veiento: ſed, ut fanaticus œſtro

Percuſſus,

Percuſſus, Bellona, tuo, divinat; et ingens
Omen habes, inquit, magni clarique triumphi.
Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
Excidet Arviragus, peregrina eſt bellua. cernis
Erectas in terga ſudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rhombi memoraret et annos.
Quidnam igitur cenſes? conciditur? abſit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait; teſta alta paretur,
Quæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ ſubituſque Prometheus.
Argillam atque rotam citius properate: ſed ex hoc
Tempore jam, Cæſar, figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna viro ſententia: noverat ille
Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
Arderet. nulli major fuit uſus edendi
Tempeſtate meâ. Circeis nata forent, an
Lucrinum ad ſaxum, Rutupinove edita fundo,
Oſtrea, callebat primo deprendere morſu;
Et ſemel aſpecti litus dicebat echini.
Surgitur, et miſſo proceres exire jubentur
Concilio; quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, et feſtinare coactos,
Tanquam de Cattis aliquid torviſque Sicambris
Dicturus; tanquam diverſis partibus orbis
Anxia præcipiti veniſſet epiſtola pinnâ.
Atque utinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſævitiæ, claras quibus abſtulit urbi
Illuſtreſque animas, impune et vindice nullo.
Sed periit, poſtquam cerdonibus eſſe timendus
Cœperat; hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA V.

SI te propoſiti nondum pudet, atque eadem eſt mens,
Ut bona ſumma putes alienâ vivere quadrâ;
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas, nec vilis Galba, tuliſſet,
Quamvis jurato metuam tibi credere teſti.
Ventre nihil novi frugalius; hoc tamen ipſum
Defeciſſe puta, quod inani ſufficit alvo.
Nulla crepido vacat? nuſquam pons, et tegetis pars
Dimidiâ brevior? tantine injuria cœnæ?
Tam jejuna fames? quin poſcis? honeſtius illic
Et tremere, et ſordes farris mordere canini.
Primo fige loco, quod tu diſcumbere juſſus
Mercedem ſolidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ cibus: imputat hunc rex,
Et, quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne vacuo ceſſaret culcita lecto;
Una ſimus, ait. votorum ſumma: quid ultra
Quæris? habet Trebius, propter quod rumpere ſomnum
Debeat, et ligulas dimittere, ſolicitus, ne
Tota ſalutatrix jam turba peregerit orbem
Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca Boötæ.
Qualis cœna tamen? vinum, quod ſuccida nolit
Lana pati: de convivâ Corybanta videbis.
Jurgia proludunt: ſed mox et pocula torques
Saucius, et rubrâ deterges vulnera mappâ;
Inter vos quoties libertorumque cohortem
Pugna Saguntinâ fervet commiſſa lagenâ,

Ipſe capillato diffuſum conſule potat,
Calcatamque tenet bellis ſocialibus uvam,
Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam titulumque ſenectus
Delevit multâ veteris fuligine teſtæ:
Quale coronati Thraſea Helvidiuſque bibebant
Brutorum et Caſsî natalibus. ipſe capaces
Heliadum cruſtas et inæquales beryllo
Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum:
Vel, ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem eſt,
Qui numeret gemmas, ungueſque obſervet acutos.
Da veniam; præclara illic laudatur iaſpis;
Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in vaginæ fronte ſolebat
Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ.
Tu Beneventani ſutoris nomen habentem
Siccabis calicem naſorum quatuor, ac jam
Quaſſatum, et rupto poſcentem ſulphura vitro.
Si ſtomachus domini fervet vinoque ciboque;
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem vobis poni modo vina querebar;
Vos aliam potatis aquam: tibi pocula curſor
Getulus dabit, aut nigri manus oſſea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Clivoſæ veheris dum per monumenta Latinæ.
Flos Aſiæ ante ipſum, pretio majore paratus,
Quam fuit et Tulli cenſus pugnacis et Anci;
Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
Frivola. quod cum ita ſit, tu Getulum Ganymedem
Reſpice, cum ſities: neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer: ſed forma, ſed ætas,
Digna ſupercilio. quando ad te pervenit ille?
Quando vocatus adeſt calidæ gelidæque miniſter?
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodque aliquid poſcas, et quod, ſe ſtante, recumbas.

Maxima

Maxima quæque domus ſervis eſt plena ſuperbis.
Ecce, alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, ſolidæ jam mucida fruſta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum:
Sed tener, et niveus, mollique ſiligine factus,
Servatur domino. dextram cohibere memento:
Salva ſit artoptæ reverentia. finge tamen te
Improbulum; ſupereſt illic, qui ponere cogat.
Vin' tu conſuetis, audax conviva, caniſtris
Impleri, paniſque tui noviſſe colorem?
Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpe, relictâ
Conjuge, per montem adverſum gelidaſque cucurri
Eſquilias, fremeret ſævâ cum grandine vernus
Jupiter, et multo ſtillaret pænula nimbo!
Aſpice, quam longo diſtendat pectore lancem,
Quæ fertur domino, ſquilla, et quibus undique ſepta
Aſparagis, quâ deſpiciat convivia caudâ,
Cum venit excelſi manibus ſublata miniſtri.
Sed tibi dimidio conſtrictus cammarus ovo
Ponitur, exiguâ feralis cœna patellâ.
Ipſe Venafrano piſcem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur miſero tibi, caulis olebit
Laternam: illud enim veſtris datur alveolis, quod
Canna Micipſarum prorâ ſubvexit acutâ:
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur;
Quod tutos etiam facit a ſerpentibus Afros.
Mullus erit domino, quem miſit Corſica, vel quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum eſt,
Et jam defecit, noſtrum mare; dum gula ſævit,
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante macello
Proxima; nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum provincia; ſumitur illinc,
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam, dum ſe continet auſter,
Dum ſedet, et ſiccat madidas in carcere pennas,

Contemnunt

Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aſperſus maculis Tiberinus, et ipſe
Vernula riparum pinguis torrente cloacâ,
Et ſolitus mediæ cryptam penetrare Suburæ.
Ipſi pauca velim, facilem ſi præbeat aurem:
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca; quæ Piſo bonus, quæ Cotta, ſolebat
Largiri: namque et titulis et faſcibus olim
Major habebatur donandi gloria. ſolum
Poſcimus, ut cœnes civiliter. hoc face, et eſto,
Eſto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni jecur, anſeribus par
Altilis, et flavi dignus ferro Meleagri
Fumat aper: poſt hunc radentur tubera, ſi ver
Tunc erit, et facient optata tonitrua cœnas
Majores. tibi habe frumentum, Alledius inquit,
O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectes, et chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia: nec minimo ſane diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores, et quo gallina ſecetur.
Duceris plantâ, velut ictus ab Hercule Cacus,
Et ponere foris, ſi quid tentaveris unquam
Hiſcere, tanquam habeas tria nomina. quando propinat
Virro tibi, ſumitque tuis contacta labellis
Pocula? quis veſtrum temerarius uſque adeo, quis
Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima ſunt, quæ
Non audent homines pertusâ dicere lænâ.
Quadringenta tibi ſi quis deus, aut ſimilis dîs
Et melior fatis, donaret, homuncio, quantus
Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
Da Trebio; pone ad Trebium; vis, frater, ab iſtis
Ilibus? o nummi, vobis hunc præſtat honorem:
Vos eſtis fratres. dominus tamen, et domini rex,

Si

Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aulâ
Luſerit Æneas, nec filia dulcior illo:
Jucundum et charum ſterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
In gremium patris fundat ſimul, ipſe loquaci
Gaudebit nido: viridem thoraca jubebit
Afferri, minimaſque nuces, aſſemque rogatum,
Ad menſam quoties paraſitus venerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino: ſed qualem Claudius edit
Ante illum uxoris, poſt quem nil amplius edit.
Virro ſibi et reliquis Virronibus illa jubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore:
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ poſſis ſurrepta ſororibus Afris:
Tu ſcabie frueris mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parmâ et galeâ, metuenſque flagelli
Diſcit ab hirſutâ jaculum torquere capellâ.
Forſitan impenſæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas: nam quæ comœdia, mimus
Quis, melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, preſſoque diu ſtridere molari.
Tu tibi liber homo et regis conviva videris;
Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ;
Nec male conjectat: quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, Etruſcum puero ſi contigit aurum,
Vel nodus tantum, et ſignum de paupere loro?
Spes bene cœnandi vos decipit. ecce, dabit jam
Semeſum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos jam veniet minor altilis: inde parato
Intactoque omnes et ſtricto pane tacetis.
Ille ſapit, qui te ſic utitur. omnia ferre
Si potes, et debes, pulſandum vertice raſo
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis et tali dignus amico.

SATYRA

SATYRA VI.

CREDO pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, viſamque diu; cum frigida parvas
Præberet ſpelunca domos, ignemque, laremque,
Et pecus, et dominos, communi cluderet umbrâ:
Sylveſtrem montana torum cum ſterneret uxor
Frondibus, et culmo, vicinarumque ferarum
Pellibus: haud ſimilis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
Turbavit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et ſæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo cœloque recenti
Vivebant homines; qui, rupto robore nati,
Compoſitive luto, nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ veteris veſtigia forſan,
Aut aliqua, exſtiterint et ſub Jove; ſed Jove nondum
Barbato, nondum Græcis jurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus aut pomis; ſed aperto viveret horto.
Paulatim deinde ad ſuperos Aſtrea receſſit
Hâc comite; atque duæ pariter fugere ſorores.
Antiquum et vetus eſt alienum, Poſthume, lectum
Concutere, atque ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas;
Viderunt primos argentea ſæcula mœchos.
Conventum tamen, et pactum, et ſponſalia, noſtrâ
Tempeſtate paras; jamque a tonſore magiſtro
Pecteris, et digito pignus fortaſſe dediſti.
Certe ſanus eras! uxorem, Poſthume, ducis?
Dic quâ Tiſiphone, quibus exagitare colubris?

Ferre

Ferre potes dominam, ſalvis tot reſtibus, ullam?
Cum pateant altæ caligantesque feneſtræ?
Cum tibi vicinum ſe præbeat Æmilius pons?
Aut ſi de multis nullus placet exitus, illud
Nonne putas melius, quod tecum puſio dormit,
Puſio, qui noctu non litigat? exigit a te
Nulla jacens illic munuſcula, nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec, quantum juſſit, anheles.
Sed placet Urſidio lex Julia: tollere dulcem
Cogitat hæredem, cariturus turture magno,
Mullorumque jubis, et captatore macello.
Quid fieri non poſſe putes, ſi jungitur ulla
Urſidio? ſi mœchorum notiſſimus olim
Stulta maritali jam porrigit ora capiſtro,
Quem toties texit perituri ciſta Latini?
Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi
Quæritur? o medici, mediam pertundite venam:
Delicias hominis! Tarpeium limen adora
Pronus, et auratam Junoni cæde juvencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oſcula. necte coronam
Poſtibus, et denſos per limina tende corymbos.
Unus Iberinæ vir ſufficit? ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cujuſdam rure paterno
Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro,
Vivat Fidenis, et agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? adeon' ſenuerunt Jupiter et Mars?
Porticibuſne tibi monſtratur fœmina voto
Digna tuo? cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, quodque inde excerpere poſſis?
Cheironomon Ledam molli ſaltante Bathyllo,
Thuſcia veſicæ non imperat; Appula gannit,

Sicut

Sicut in amplexu : ſubitum et miſerabile longum
Attendit Thymele : Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliæ, quoties aulæa recondita ceſſant,
Et, vacuo clauſoque, ſonant fora ſola, theatro,
Atque a plebeis longe Megaleſia, triſtes
Perſonam, thyrſumque, tenent, et ſubligar Accî.
Urbicus exodio riſum movet Atellanæ
Geſtibus Autonoes ; hunc diligit Ælia pauper.
Solvitur his magno comœdi fibula. ſunt, quæ
Chryſogonum cantare vetent. Hiſpulla tragœdo
Gaudet : an exſpectas ut Quintilianus ametur ?
Accipis uxorem, de quâ citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus, fiat pater, Ambroſiuſve choraules.
Longa per anguſtos figantur pulpita vicos ;
Ornentur poſtes, et grandi janua lauro,
Ut teſtudineo tibi, Lentule, conopeo
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta ſenatori comitata eſt Hippia ludium
Ad Pharon, et Nilum, famoſaque mœnia Lagi,
Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
Immemor illa domus, et conjugis, atque ſororis,
Nil patriæ indulſit, ploranteſque improba natos,
Utque magis ſtupeas, ludos Paridemque, reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus, plumâque paternâ,
Et ſegmentatis dormiſſet parvula cunis,
Contempſit pelagus ; famam contempſerit olim,
Cujus apud molles minima eſt jactura cathedras.
Tyrrhenos igitur fluctus lateque ſonantem
Pertulit Ionium conſtanti pectore, quamvis
Mutandum toties eſſet mare. juſta pericli
Si ratio eſt et honeſta, timent, pavidoque gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis.
Fortem animum præſtant rebus, quas turpiter audent.
Si jubeat conjux, durum eſt conſcendere navim,
Tunc ſentina gravis, tunc ſummus vertitur aër :

Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho valet. illa maritum
Convomit; hæc inter nautas et prandet, et errat
Per puppim, et duros gaudet tractare rudentes.
Quâ tamen exarſit formâ? quâ capta juventâ eſt
Hippia? quid vidit, propter quod ludia dici
Suſtinuit? nam Sergiolus jam radere guttur
Cœperat, et ſecto requiem ſperare lacerto.
Præterea multa in facie deformia, ſicut
Attritus galeâ, mediiſque in naribus ingens
Gibbus, et acre malum ſemper ſtillantis ocelli.
Sed gladiator erat. facit hoc illos Hyacinthos:
Hoc pueris patriæque, hoc prætulit illa ſorori
Atque viro. ferrum eſt, quod amant. hic Sergius idem,
Acceptâ rude, cœpiſſet Veiento videri.
Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas?
Reſpice rivales divorum: Claudius audi
Quæ tulerit: dormire virum cum ſenſerat uxor,
Auſa Palatino tegetem præferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos,
Linquebat, comite ancillâ non amplius unâ,
Et, nigrum flavo crinem abſcondente galero,
Intravit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam, vacuam, atque ſuam: tunc nuda papillis
Proſtitit auratis, titulum mentita Lyciſcæ,
Oſtenditque tuum, generoſe Britannice, ventrem.
Excepit blanda intrantes, atque æra popoſcit;
Et reſupina jacens multorum abſorbuit ictus.
Mox, lenone ſuas jam dimittente puellas,
Triſtis abit: ſed, quod potuit, tamen ultima cellam
Clauſit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
Et laſſata viris, nec dum ſatiata, receſſit;
Obſcuriſque genis turpis, fumoque lucernæ
Fœda, lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
Hippomanes, carmenque, loquar, coctumque venenum
Privignoque datum? faciunt graviora coactæ
Imperio ſexus, minimumque libidine peccant.

Optima ſed quare Ceſennia teſte marito?
Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam;
Nec Veneris pharetris macer eſt, aut lampade fervet:
Inde faces ardent, veniunt a dote ſagittæ.
Libertas emitur: coram licet innuat, atque
Reſcribat, vidua eſt locuples, quæ nupſit avaro.
Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?
Si verum excutias, facies, non uxor, amatur.
Tres rugæ ſubeant, et ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculique minores;
Collige ſarcinulas, dicet libertus, et exi;
Jam gravis es nobis, et ſæpe emungeris, exi
Ocyus, et propera: ſicco venit altera naſo.
Interea calet, et regnat, poſcitque maritum
Paſtores, et ovem Canuſinam, ulmoſque Falernas.
Quantulum in hoc? pueros omnes, ergaſtula tota;
Quodque domi non eſt, et habet vicinus, ematur.
Menſæ quidem brumæ, cum jam mercator Iäſon
Clauſus, et armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia tolluntur cryſtallina, maxima rurſus
Myrrhina, deinde adamas notiſſimus, et Berenices
In digito factus pretioſior. hunc dedit olim
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippâ ſorori,
Obſervant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et vetus indulget ſenibus clementia porcis.
Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formoſa, decens, dives, fœcunda, vetuſtos
Porticibus diſponat avos, intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente Sabinâ:
Rara avis in terris, nigroque ſimillima cygno.
Quis feret uxorem, cui conſtant omnia? malo,
Malo Venuſinam, quam te, Cornelia mater
Gracchorum, ſi cum magnis virtutibus affers
Grande ſupercilium, et numeras in dote triumphos.
Tolle tuum, precor, Annibalem, victumque Syphacem
In caſtris; et cum totâ Carthagine migra.

Parce,

Parce, precor, Pæan, et tu dea pone ſagittas:
Nil pueri faciunt, ipſam configite matrem,
Amphion clamat: ſed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum ipſumque parentem,
Dum ſibi nobilior Latonæ gente videtur
Atque eadem ſcrofâ Niobe fœcundior albâ.
Quæ tanti gravitas, quæ forma, ut ſe tibi ſemper
Imputet? hujus enim rari ſummique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
Plus aloës quam mellis habet: quis deditus autem
Uſque adeo eſt, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat, inque diem ſeptenis oderit horis?
Quædam parva quidem; ſed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quam quod ſe non putat ulla
Formoſam, niſi quæ de Thuſcâ Græcula facta eſt,
De Sulmonenſi mera Cecropis? omnia Græce,
Cum ſit turpe magis noſtris neſcire Latine.
Hoc ſermone pavent; hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi ſecreta. quid ultra?
Concumbunt Græce. dones tamen iſta puellis:
Tune etiam, quam ſextus et octogeſimus annus
Pulſat, adhuc Græce? non eſt hic ſermo pudicus
In vetulâ, quoties laſcivum intervenit illud,
Ζωὴ καὶ ψυχὴ, modo ſub lodice relictis
Uteris in turbâ: quod enim non excitat inguen
Vox blanda et nequam? digitos habet: ut tamen omnes
Subſidant pennæ, dicas hæc mollius Æmo
Quanquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Cauſa: nec eſt, quare cœnam et muſtacea perdas,
Labente officio, crudis donanda; nec illud
Quod primâ pro nocte datur, cum lance beatâ
Dacicus, et ſcripto radiat Germanicus auro.
Si tibi ſimplicitas uxoria, deditus uni
Eſt animus, ſummitte caput cervice paratâ

Ferre

Ferre jugum : nullam invenies, quæ parcat amanti.
Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amantis
Et ſpoliis. igitur longe minus utilis illi
Uxor, quiſquis erit bonus optanduſque maritus.
Nil unquam invitâ donabis conjuge : vendes,
Hâc obſtante, nihil : nihil, hæc ſi nolit, emetur.
Hæc dabit affectus : ille excludetur amicus
Jam ſenior, cujus barbam tua janua vidit.
Teſtandi cum ſit lenonibus atque laniſtis
Libertas, et juris idem contingat arenæ,
Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
Pone crucem ſervo : meruit quo crimine ſervus
Supplicium ? quis teſtis adeſt ? quis detulit ? audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa eſt.
O demens, ita ſervus homo eſt ? nil fecerit, eſto :
Hoc volo, ſic jubeo, ſit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro : ſed mox hæc regna relinquit,
Permutatque domos, et flammea conterit : inde
Avolat, et ſpreti repetit veſtigia lecti.
Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domus, et adhuc virides in limine ramos.
Sic creſcit numerus ; ſic fiunt octo mariti
Quinque per autumnos ; titulo res digna ſepulcri.
Deſperanda tibi ſalvâ concordia ſocru :
Illa docet ſpoliis nudi gaudere mariti :
Illa docet miſſis a corruptore tabellis
Nil rude, nil ſimplex, reſcribere : decipit illa
Cuſtodes, aut ære domat : tunc, corpore ſano,
Advocat Archigenen, oneroſaque pallia jactat.
Abditus interea latet et ſecretus adulter,
Impatienſque moræ ſilet, et præputia ducit.
Scilicet exſpectas, ut tradat mater honeſtos,
Atque alios, mores, quam quos habet ? utile porro
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
Nulla fere cauſa eſt, in qua non fœmina litem
Moverit. accuſat Manilia, ſi rea non eſt.

Componunt

Componunt ipſæ per ſe formantque libellos,
Principium atque locos Celſo dictare paratæ.
Endromidas Tyrias et fœmineum ceroma
Quis neſcit? vel quis non vidit vulnera pali?
Quem cavat aſſiduis ſudibus, ſcutoque laceſſit,
Atque omnes implet numeros, digniſſima prorſus
Florali matrona tubâ, niſi ſi quid in illo
Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
Quem præſtare poteſt mulier galeata pudorem,
Quæ fugit a ſexu, vires amat? hæc tamen ipſa
Vir nollet fieri: nam quantula noſtra voluptas!
Quale decus rerum, ſi conjugis auctio fiat?
Balteus, et manicæ, et criſtæ, cruriſque ſiniſtri
Dimidium tegmen: vel ſi diverſa movebit
Prælia, tu felix, ocreas vendente puellâ.
Hæ ſunt, quæ tenui ſudant in cyclade, quarum
Delicias et panniculus bombycinus urit.
Aſpice, quo fremitu monſtratos perferat ictus;
Et quanto galeæ curvetur pondere; quanta
Poplitibus ſedeat; quam denſo faſcia libro;
Et ride, ſcaphium poſitis cum ſumitur armis.
Dicite vos, neptes Lepidi, cæcive Metelli,
Gurgitis aut Fabii, quæ ludia ſumpſerit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Aſylli?
Semper habet lites alternaque jurgia lectus,
In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
Tunc gravis illa viro, tunc orbâ tigride pejor,
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti,
Aut odit pueros, aut fictâ pellice plorat
Uberibus ſemper lacrymis, ſemperque paratis
In ſtatione ſuâ, atque exſpectantibus illam,
Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc, curruca, places, fletumque labellis
Exſorbes; quæ ſcripta, et quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ!
Sed jacet in ſervi complexibus, aut equitis: dic,

Dic

Dic aliquem, ſodes, dic, Quintiliane, colorem.
Hæremus: dic, ipſa. olim convenerat, inquit,
Ut faceres tu, quod velles; nec non ego poſſem
Indulgere mihi: clames licet, et mare cœlo
Confundas, homo ſum. nihil eſt audacius illis
Deprenſis: iram atque animos a crimine ſumunt.
Unde hæc monſtra tamen, vel quo de fonte, requiris?
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitiis contingi parva ſinebat
Tecta labor, ſomnique breves, et vellere Thuſco
Vexatæ duræque manus, ac proximus urbi
Annibal, et ſtantes Collinâ in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: ſævior armis
Luxuria incubuit, victumque ulciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt, facinuſque libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit. hinc fluxit ad iſtos,
Et Sybaris, colles; hinc et Rhodos, et Miletos,
Atque coronatum, et petulans, madidumque, Tarentum.
Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, et turpi fregerunt ſæcula luxu
Divitiæ molles. quid enim venus ebria curat?
Inguinis et capitis quæ ſint diſcrimina, neſcit;
Grandia quæ mediis jam noctibus oſtrea mordet,
Cum perfuſa mero ſpumant unguenta Falerno,
Cum bibitur conchâ, cum jam vertigine tectum
Ambulat, et geminis exſurgit menſa lucernis.
I nunc, et dubita quâ ſorbeat aëra ſannâ
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ;
Maura pudicitiæ veterem cum præterit aram.
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic;
Effigiemque deæ longis ſiphonibus implent;
Inque vices equitant, ac lunâ teſte moventur.
Inde domos abeunt. tu calcas, luce reversâ,
Conjugis urinam, magnos viſurus amicos.
Nota Bonæ ſecreta Deæ, cum tibia lumbos
Incitat, et cornu pariter vinoque feruntur

Attonitæ,

Attonitæ, crinemque rotant, ululantque, Priapi
Mænades. o quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quæ vox, ſaltante libidine! quantus
Ille meri veteris per crura madentia torrens!
Lenonum ancillas poſitâ Laufella coronâ
Provocat, et tollit pendentis præmia coxæ:
Ipſa Medullinæ frictum criſſantis adorat.
Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
Nil ibi per ludum ſimulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo
Laomedontiades, et Neſtoris hernia, poſſit.
Tunc prurigo moræ impatiens; tunc fœmina ſimplex,
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
Jam fas eſt, admitte viros. jam dormit adulter?
Illa jubet ſumpto juvenem properare cucullo.
Si nihil eſt, ſervis incurritur: abſtuleris ſpem
Servorum, veniet conductus aquarius: hic ſi
Quæritur, et deſunt homines; mora nulla per ipſam,
Quo minus impoſito clunem ſummittat aſello.
Atque utinam ritus veteres, et publica ſaltem
His intacta malis agerentur ſacra: ſed omnes
Noverunt Mauri atque Indi, quæ pſaltria penem,
Majorem, quam ſint duo Cæſaris Anticatones,
Illuc, teſticuli ſibi conſcius unde fugit mus,
Intulerit, ubi velari pictura jubetur,
Quæcunque alterius ſexus imitata figuram eſt.
Et quis tunc hominum contemptor numinis? aut quis
Sympuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
Et Vaticano fragiles de monte patellas,
Auſus erat? ſed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid veteres olim moneatis amici.
Pone ſeram; cohibe. ſed quis cuſtodiet ipſos
Cuſtodes? cauta eſt, et ab illis incipit, uxor.
Jamque eadem ſummis pariter minimiſque libido eſt;
Nec melior pedibus ſilicem quæ conterit atrum,
Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.

Ut ſpectet ludos, conducit Ogulnia veſtem,
Conducit comites, ſellam, cervical, amicas,
Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.
Hæc tamen, argenti ſupereſt quodcunque paterni,
Levibus athletis, ac vaſa noviſſima, donat.
Multis res anguſta domi eſt: ſed nulla pudorem
Paupertatis habet; nec ſe metitur ad illum,
Quem dedit hæc poſuitque, modum. tamen utile quid ſit,
Proſpiciunt aliquando viri; friguſque famemque
Formicâ tandem quidam expavere magiſtrâ.
Prodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum:
At, velut exhauſtâ redivivus pullulet arcâ
Nummus, et e pleno ſemper tollatur acervo,
Non unquam reputat, quanti ſibi gaudia conſtent.
Sunt, quas eunuchi imbelles, ac mollia ſemper
Oſcula, delectent, et deſperatio barbæ,
Et quod abortivo non eſt opus. illa voluptas
Summa tamen, quod jam calida et matura juventâ
Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro.
Ergo exſpectatos ac juſſos creſcere primum
Teſticulos, poſtquam cœperunt eſſe bilibres,
Tonſoris damno tantum rapit Heliodorus.
Conſpicuus longe cunctiſque notabilis intrat
Balnea, nec dubie cuſtodem vitis et horti
Provocat, a dominâ factus ſpado. dormiat ille
Cum dominâ: ſed tu jam durum, Poſthume, jamque
Tondendum eunucho Bromium committere noli.
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem vendentis prætoribus; organa ſemper
In manibus; denſi radiant teſtudine totâ
Sardonyches: criſpo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc ſe
Solatur, gratoque indulget baſia plectro.
Quædam de numero Lamiarum ac nominis Appi
Cum farre et vino Janum Veſtamque rogabat,
An Capitolinam deberet Pollio quercum

Sperare,

Sperare, et fidibus promittere. quid faceret plus,
Ægrotante viro? medicis quid triſtibus erga
Filiolum? ſtetit ante aram, nec turpe putavit
Pro citharâ velare caput; dictataque verba
Protulit, ut mos eſt, et apertâ palluit agnâ.
Dic mihi nunc, quæſo, dic, antiquiſſime divûm,
Reſpondes his, Jane pater? magna ocia cœlo,
Non eſt, ut video, non eſt, quod agatur apud vos.
Hæc de comœdis te conſulit; illa tragœdum
Commendare volet; varicoſus fiet haruſpex.
Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, et cœtus poſſit quam ferre virorum,
Cumque paludatis ducibus, præſente marito,
Ipſa loqui, rectâ facie ſtrictiſque mamillis.
Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe;
Quid Seres, quid Thraces, agant: ſecreta novercæ,
Et pueri; quis amet; quis decipiatur adulter.
Dicet, quis viduam prægnantem fecerit, et quo
Menſe; quibus verbis concumbat quæque, modis quot,
Inſtantem regi Armenio Parthoque cometem
Prima videt: famam rumoreſque illa recentes
Excipit ad portas: quoſdam facit: iſſe Niphatem
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio: nutare urbes, ſubſidere terras,
Quocumque in trivio, cuicumque eſt obvia, narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
Vicinos humiles rapere, et concidere loris
Exorata, ſolet: nam ſi latratibus alti
Rumpuntur ſomni; fuſtes huc ocyus, inquit,
Afferte, atque illis dominum jubet ante feriri,
Deinde canem: gravis occurſu, teterrima vultu,
Balnea nocte ſubit: conchas et caſtra moveri
Nocte jubet; magno gaudet ſudare tumultu,
Cum laſſata gravi ceciderunt brachia maſsâ,
Callidus et criſtæ digitos impreſſit aliptes,
Ac ſummum dominæ femur exclamare coëgit.

Convivæ miſeri interea ſomnoque fameque
Urgentur. tandem illa venit rubicundula, totum
Oenophorum ſitiens, plenâ quod tenditur urnâ
Admotum pedibus, de quo ſextarius alter
Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
Dum redit, et loto terram ferit inteſtino.
Marmoribus rivi properant, aurata Falernum
Pelvis olet: nam ſic, tanquam alta in dolia longus
Deciderit ſerpens, bibit, et vomit. ergo maritus
Nauſeat, atque oculis bilem ſubſtringit opertis.
Illa tamen gravior, quæ, cum diſcumbere cœpit,
Laudat Virgilium, perituræ ignoſcit Eliſæ:
Committit vates et comparat; inde Maronem,
Atque aliâ parte in trutinâ ſuſpendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec cauſidicus, nec præco, loquatur,
Altera nec mulier; verborum tanta cadit vis,
Tot pariter pelves et tintinnabula dicas
Pulſari. jam nemo tubas atque æra fatiget,
Una laboranti poterit ſuccurrere lunæ.
Imponit finem ſapiens et rebus honeſtis:
Nam quæ docta nimis cupit et facunda videri,
Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,
Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari.
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum ſermone rotato
Torqueat enthymema, nec hiſtorias ſciat omnes:
Sed quædam ex libris et non intelligat. odi
Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem,
Servatâ ſemper lege et ratione loquendi,
Ignotoſque mihi tenet antiquaria verſus,
Nec curanda viris opicæ caſtigat amicæ
Verba. ſolœciſmum liceat feciſſe marito.
Nil non permittit mulier ſibi; turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, et cum
Auribus extenſis magnos commiſit elenchos.

Intolerabilius

Intolerabilius nihil eſt quam fœmina dives.
Interea, fœda aſpectu ridendaque, multo
Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
Spirat, et hinc miſeri viſcantur labra mariti.
Ad mœchum lotâ veniet cute: quando videri
Vult formoſa domi? mœchis foliata parantur.
His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit;
Incipit agnoſci, atque illo lacte fovetur,
Propter quod ſecum comites educit aſellas,
Exul Hyperboreum ſi dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur atque fovetur
Tot medicaminibus, coctæque ſiliginis offas
Accipit et madidæ, facies dicetur, an ulcus?
Eſt operæ pretium penitus cognoſcere, toto
Quid faciant agitentque die. ſi nocte maritus
Averſus jacuit, periit libraria, ponunt
Coſmetæ tunicas, tarde veniſſe Liburnus
Dicitur, et pœnas alieni pendere ſomni
Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic ſcuticâ; ſunt, quæ tortoribus annua præſtent.
Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
Aut latum pictæ veſtis conſiderat aurum;
Et cædens longi relegit tranſacta diurni,
Et cædit, donec, laſſis cædentibus, exi
Intonet horrendum, jam cognitione peractâ.
Præfectura domus Siculâ non mitior aulâ:
Nam ſi conſtituit, ſolitoque decentius optat
Ornari, et properat, jamque exſpectatur in hortis,
Aut apud Iſiacæ potius ſacraria lenæ;
Componit crinem, laceratis ipſa capillis,
Nuda humeros Pſecas infelix nudiſque mamillis.
Altior hic quare cincinnus? taurea punit
Continuo flexi crimen facinuſque capilli.
Quid Pſecas admiſit? quænam eſt hic culpa puellæ,
Si tibi diſplicuit naſus tuus? altera lævum

Extendit

Extendit, pectitque comas, et volvit in orbem.
Eſt in conſilio matrona, admotaque lanis
Emeritâ quæ ceſſat acu: ſententia prima
Hujus erit; poſt hanc ætate atque arte minores
Cenſebunt, tanquam famæ diſcrimen agatur
Aut animæ: tanta eſt quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Ædificat caput, Andromachen a fronte videbis,
Poſt minor eſt: credas aliam. cedo, ſi breve parvi
Sortita eſt lateris ſpatium, breviorque videtur
Virgine Pygmæâ, nullis adjuta cothurnis;
Et levis erectâ conſurgit ad oſcula plantâ.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum; vivit tanquam vicina mariti:
Hoc ſolo propior, quod amicos conjugis odit,
Et ſervos; gravis eſt rationibus. ecce furentis
Bellonæ matriſque deûm chorus intrat; et ingens
Semivir, obſcœno facies reverenda minori,
Mollia qui ruptâ ſecuit genitalia teſtâ
Jampridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, et Phrygiâ veſtitur bucca tiarâ.
Grande ſonat, metuique jubet ſeptembris et auſtri
Adventum, niſi ſe centum luſtraverit ovis,
Et xerampelinas veteres donaverit ipſi;
Ut quicquid ſubiti et magni diſcriminis inſtat,
In tunicas eat, et totum ſemel expiet annum.
Hybernum fractâ glacie deſcendet in amnem,
Ter matutino Tiberi mergetur, et ipſis
Vorticibus timidum caput abluet: inde ſuperbi
Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus: ſi candida juſſerit Iö,
Ibit ad Ægypti finem, calidâque petitas
A Meroë portabit aquas, ut ſpargat in æde
Iſidis, antiquo quæ proxima ſurgit ovili:
Credit enim ipſius dominæ ſe voce moneri.
En animam, et mentem, cum quâ dî nocte loquantur!

Ergo

Ergo hic præcipuum ſummumque meretur honorem,
Qui, grege linigero circumdatus et grege calvo
Plangentis populi, currit, deriſor Anubis.
Ille petit veniam, quoties non abſtinet uxor
Concubitu ſacris obſervandiſque diebus;
Magnaque debetur violato pœna cadurco,
Et moviſſe caput viſa eſt argentea ſerpens.
Illius lacrymæ meditataque murmura præſtant,
Ut veniam culpæ non abnuat, anſere magno
Scilicet et tenui popano corruptus, Oſiris.
Cum dedit ille locum, cophino fœnoque relicto,
Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, et magna ſacerdos
Arboris, ac ſummi fida internuntia cœli.
Implet et illa manum, ſed parcius, ære minuto.
Qualiacumque voles, Judæi ſomnia vendunt.
Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
Teſtamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato, Armenius vel Commagenus haruſpex.
Pectora pullorum rimatur, et exta catelli,
Interdum et pueri. faciet quod deferat ipſe:
Chaldæis ſed major erit fiducia: quidquid
Dixerit aſtrologus, credent a fonte relatum
Ammonis; quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius exul,
Cujus amicitiâ conducendâque tabellâ
Magnus civis obit, et formidatus Othoni.
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera ferro
Lævaque, ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit:
Sed qui pene perit, cui vix in Cyclada mitti
Contigit, et parvâ tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericæ lento de funere matris,
Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando ſororem
Efferat et patruos; an ſit victurus adulter

Poſt

Poſt ipſam: quid enim majus dare numina poſſunt?
Hæc tamen ignorat, quid ſidus triſte minetur
Saturni; quo læta Venus ſe proferat aſtro;
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam vitare memento,
In cujus manibus, ceu pinguia ſuccina, tritas
Cernis ephemeridas; quæ nullum conſulit, et jam
Conſulitur; quæ, caſtra viro patriamque petente,
Non ibit pariter, numeris revocata Thraſylli.
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro; ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpectâ geneſi collyria poſcit.
Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit Petoſiris.
Si mediocris erit, ſpatium luſtrabit utrumque
Metarum, et ſortes ducet; frontemque manumque
Præbebit vati crebrum poppyſma roganti.
Divitibus reſponſa dabit Phryx augur, et Indus
Conductus, dabit aſtrorum mundique peritus,
Atque aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo poſitum eſt et in aggere fatum.
Quæ nudis longum oſtendit cervicibus aurum,
Conſulit ante phalas delphinorumque columnas,
An ſaga vendenti nubat, caupone relicto.
Hæ tamen et partus ſubeunt diſcrimen, et omnes
Nutricis tolerant, fortunâ urgente, labores.
Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
Tantum artes hujus, tantum medicamina, poſſunt,
Quæ ſteriles facit, atque homines in ventre necandos
Conducit. gaude infelix, atque ipſe bibendum
Porrige quidquid erit: nam ſi diſtendere vellet,
Et vexare uterum pueris ſaltantibus, eſſes
Æthiopis fortaſſe pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
Tranſeo ſuppoſitos, et gaudia, votaque ſæpe
Ad ſpurcos decepta lacus, atque inde petitos

Pontifices

Pontifices Salios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos. ſtat fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus. hos fovet omnes,
Involvitque ſinu: domibus tunc porrigit altis,
Secretumque ſibi mimum parat: hos amat, his ſe
Ingerit, atque ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Theſſala vendit
Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
Et ſoleâ pulſare nates. quod deſipis inde eſt,
Inde animi caligo, et magna oblivio rerum,
Quas modo geſſiſti: tamen hoc tolerabile, ſi non
Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli
Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor?
Ardebant cuncta, et fractâ compage ruebant,
Non aliter, quam ſi feciſſet Juno maritum
Inſanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus; ſiquidem unius præcordia preſſit
Ille ſenis, tremulumque caput deſcendere juſſit
In cœlum, et longâ manantia labra ſalivâ.
Hæc poſcit ferrum atque ignes, hæc potio torquet;
Hæc lacerat miſtos equitum cum ſanguine patres.
Tanti partus equæ! quanti una venefica conſtat!
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo vetet. jam jam privignum occidere fas eſt.
Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas, et nulli credite menſæ:
Livida materno fervent adipata veneno.
Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit; timidus præguſtet pocula papas.
Fingimus hæc, altum ſatyrâ ſumente cothurnum,
Scilicet, et, finem egreſſi legemque priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
Montibus ignotum Rutulis cœloque Latino.
Nos utinam vani: ſed clamat Pontia, feci,
Confiteor, puerique meis aconita paravi,

Quæ

Quæ deprenſa patent; facinus tamen ipſa peregi.
Tune duos unâ, ſæviſſima vipera, cœnâ?
Tune duos? ſeptem, ſi ſeptem forte fuiſſent.
Credamus tragicis, quicquid de Colchide torvâ
Dicitur et Progne. nil contra conor; et illæ
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus: ſed
Non propter nummos. minor admiratio ſummis
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum; et rabie jecur incendente feruntur
Præcipites, ut ſaxa jugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ computat, et ſcelus ingens
Sana facit. ſpectant ſubeuntem fata mariti
Alceſtim; et ſimilis ſi permutatio detur,
Morte viri cupiant animam ſervare catellæ.
Occurrunt multæ tibi Belides atque Eriphylæ.
Mane Clytemneſtram nullus non vicus habebit.
Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
Inſulſam et fatuam dextrâ lævâque tenebat:
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ:
Sed tamen et ferro, ſi prægustarit Atrides
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

SATYRA VII.

ET ſpes et ratio ſtudiorum in Cæſare tantum:
Solus enim triſtes hâc tempeſtate Camœnas
Reſpexit, cum jam celebres notique poëtæ
Balneolum Gabiis Romæ conducere furnos
Tentarent; nec fœdum alii nec turpe putarent
Præcones fieri; cum, deſertis Aganippes
Vallibus, eſuriens migraret in atria Clio.
Nam ſi Pieriâ quadrans tibi nullus in umbrâ
Oſtendatur, amès nomen victumque Macheræ,

Et

Et vendas potius commiſſa quod auctio vendit
Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas,
Alcitheon Pacci, Thebas et Tereа Fauſti.
Hoc ſatius quam ſi dicas ſub judice, vidi,
Quod non vidiſti. faciant equites Aſiani,
Quanquam et Cappadoces faciant equiteſque Bithyni,
Altera quos nudo traducit Gallia talo.
Nemo tamen ſtudiis indignum ferre laborem
Cogetur poſthac, nectit quicumque canoris
Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
Hoc agite, o juvenes: circumſpicit, et ſtimulat vos,
Materiamque ſibi ducis indulgentia quærit.
Si qua aliunde putas rerum exſpectanda tuarum
Præſidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid poſce ocyus, et, quæ
Componis, dona Veneris, Teleſine, marito,
Aut clude, et poſitos tineâ pertunde libellos.
Frange miſer calamos, vigilataque prælia dele,
Qui facis in parvâ ſublimia carmina cellâ,
Ut dignus venias hederis et imagine macrâ.
Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare, diſertos,
Ut pueri Junonis avem: ſed defluit ætas,
Et pelagi patiens, et caſſidis, atque ligonis;
Tædia tunc ſubeunt animos, tunc ſeque ſuamque
Terpſichoren odit facunda et nuda ſenectus.
Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iſte,
Quem colis, et Muſarum et Apollinis æde relictâ:
Ipſe facit verſus, atque uno cedit Homero
Propter mille annos: at, ſi dulcedine famæ
Succenſus recites, Maculonus commodat ædes;
Ac longe ferrata domus ſervire jubetur,
In quâ ſolicitas imitatur janua portas.
Scit dare libertos extremâ in parte ſedentes
Ordinis, et magnas comitum diſponere voces.
Nemo dabit regum, quanti ſubſellia conſtent,

Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæque reportandis poſita eſt orcheſtra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere ſulcos
Ducimus, et litus ſterili verſamus aratro.
Nam ſi diſcedas, laqueo tenet ambitioſi
Conſuetudo mali ; tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes, et ægro in corde ſeneſcit.
Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Qui nihil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale monetâ ;
Hunc, qualem nequeo monſtrare et ſentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus ſylvarum, aptuſque bibendis
Fontibus Aonidum : neque enim cantare ſub antro
Pierio thyrſumve poteſt contingere ſana
Paupertas atque æris inops, quo nocte dieque
Corpus eget. ſatur eſt, cum dicit Horatius, evœ!
Quis locus ingenio, niſi cum ſe carmine ſolo
Vexant, et dominis Cirrhæ Niſæque feruntur,
Pectora noſtra duas non admittentia curas ?
Magnæ mentis opus, nec de lodice parandâ
Attonitæ, currus, et equos, facieſque deorum,
Aſpicere, et qualis Rutulum confundat Erynnis :
Nam ſi Virgilio puer et tolerabile deſit
Hoſpitium, caderent omnes a crinibus hydri :
Surda nihil gemeret grave buccina. poſcimus, ut ſit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cujus et alveolos et lænam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico ;
Quintiliæ quod donet, habet : non defuit illi,
Unde emeret multâ paſcendum carne leonem
Jam domitum : conſtat leviori bellua ſumptu
Nimirum, et capiunt plus inteſtina poëtæ.
Contentus famâ jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis : at Serrano tenuique Saleio
Gloria quantalibet quid erit, ſi gloria tantum eſt ?

Curritur

Curritur ad vocem jucundam et carmen amicæ
Thebaïdos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promiſitque diem ; tantâ dulcedine captos
Afficit ille animos, tantâque libidine vulgi
Auditur : ſed, cum fregit ſubſellia verſu,
Eſurit, intactam Paridi niſi vendat Agaven.
Ille et militiæ multis largitur honorem,
Semeſtri vatum digitos circumligat auro :
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio : tu Camerinos
Et Bareas, tu nobilium magna atria, curas ?
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen invideas vati, quem pulpita paſcunt.
Quis tibi Mæcenas ? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius ? quis Cotta iterum ? quis Lentulus alter ?
Tunc par ingenio pretium : nunc utile multis
Pallere, et vinum toto neſcire decembri.
Veſter porro labor fœcundior, hiſtoriarum
Scriptores ; petitur plus temporis, atque olei plus :
Namque oblita modi milleſima pagina ſurgit
Omnibus, et creſcit multâ damnoſa papyro :
Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde ſeges ? terræ quis fructus apertæ ?
Quis dabit hiſtorico quantum daret acta legenti ?
Sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbrâ.
Dic igitur, quid cauſidicis civilia præſtent
Officia, et magno comites in faſce libelli ?
Ipſi magna ſonant : ſed tunc, cum creditor audit,
Præcipue, vel, ſi tetigit latus acrior illo,
Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen :
Tunc immenſa cavi ſpirant mendacia folles,
Conſpuiturque ſinus. veram deprendere meſſem
Si libet, hinc centum patrimonia cauſidicorum,
Parte aliâ ſolum Ruſſati pone Lacernæ.
Conſedere duces : ſurgis tu pallidus Ajax,
Dicturus dubiâ pro libertate, Bubulco
Judice. rumpe miſer tenſum jecur, ut tibi laſſo

Figantur

Figantur virides, ſcalarum gloria, palmæ.
Quod vocis pretium? ſiccus petaſunculus, et vas
Pelamydum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi;
Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ.
Si quater egiſti, ſi contigit aureus unus,
Inde cadunt partes, ex fœdere pragmaticorum.
Æmilio dabitur, quantum petet; et melius nos
Egimus: hujus enim ſtat currus aheneus, alti
Quadrijuges in veſtibulis, atque ipſe feroci
Bellatore ſedens curvatum haſtile minatur
Eminus, et ſtatuâ meditatur prælia luſcâ.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit; exitus hic eſt
Tongilli, magno cum rhinocerote lavari
Qui ſolet, et vexat lutulentâ balnea turbâ,
Perque forum juvenes longo premit aſſere Medos,
Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas:
Spondet enim Tyrio ſtlataria purpura filo.
Et tamen hoc ipſis eſt utile: purpura vendit
Cauſidicum, vendunt amethyſtina: convenit illis
Et ſtrepitu et facie majoris vivere cenſus.
Sed finem impenſæ non ſervat prodiga Roma.
Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
Reſpicit hoc primum qui litigat, an tibi ſervi
Octo, decem comites, poſt te an ſit ſella, togati
Ante pedes: ideo conductâ Paulus agebat
Sardonyche, atque ideo pluris, quam Coſſus, agebat,
Quam Baſilus. rara in tenui facundia panno.
Quando licet flentem Baſilo producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? accipiat te
Gallia, vel potius nutricula cauſidicorum
Africa, ſi placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, o, ferrea pectora, Vecti,
Cum perimit ſævos claſſis numeroſa tyrannos.
Nam quæcumque ſedens modo legerat, hæc eadem ſtans
Proferet, atque eadem cantabit verſibus iſdem.

Occidit

Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis color, et quod ſit cauſæ genus, atque ubi ſumma
Quæſtio, quæ veniant diversâ parte ſagittæ,
Scire volunt omnes, mercedem ſolvere nemo.
Mercedem appellas? quid enim ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur, quod lævâ in parte mamillæ
Nil ſalit Arcadio juveni, cujus mihi ſextâ
Quâque die miſerum dirus caput Annibal implet.
Quicquid id eſt, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis; an poſt nimbos et fulmina cautus
Circumagat madidas a tempeſtate cohortes.
Quantum vis ſtipulare, et protinus accipe, quod do,
Ut toties illum pater audiat. hæc alii ſex
Et plures uno conclamant ore ſophiſtæ,
Et veras agitant lites, raptore relicto:
Fuſa venena ſilent, malus ingratuſque maritus,
Et quæ jam veteres ſanant mortaria cæcos.
Ergo ſibi dabit ipſe rudem, ſi noſtra movebunt
Conſilia, et vitæ diverſum iter ingredietur,
Ad pugnam qui rhetoricâ deſcendit ab umbrâ,
Summula ne pereat, quâ vilis teſſera vænit
Frumenti: quippe hæc merces lautiſſima. tenta
Chryſogonus quanti doceat, vel Pollio quanti,
Lautorum pueros, artem ſcindens Theodori.
Balnea ſexcentis, et pluris porticus, in quâ
Geſtetur dominus, quoties pluit; anne ſerenum
Exſpectet, ſpargatve luto jumenta recenti?
Hic potius: namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
Parte aliâ longis Numidarum fulta columnis
Surgat, et algentem rapiat cœnatio ſolem.
Quanticumque domus, veniet, qui fercula docte
Componit, veniet, qui pulmentaria condit.
Hos inter ſumptus ſeſtertia Quintiliano,
Ut multum, duo ſufficient: res nulla minoris
Conſtabit patri, quam filius. unde igitur tot
Quintilianus habet ſaltus? exempla novorum

Fatorum

Fatorum tranſi: felix, et pulcer, et acer,
Felix, et ſapiens, et nobilis, et generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit alutæ:
Felix, orator quoque maximus, et jaculator,
Et ſi perfrixit, cantat bene. diſtat enim, quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, et adhuc a matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rhetore conſul:
Si volet hæc eadem, fies de conſule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? anne aliud quam
Sidus, et occulti miranda potentia fati?
Servis regna dabunt captivis fata triumphos.
Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
Pœnituit multos vanæ ſteriliſque cathedræ,
Sicut Thraſymachi probat exitus atque Secundi
Carrinatis: et hunc inopem vidiſtis, Athenæ,
Nil præter gelidas auſæ conferre cicutas.
Dî majorum umbris tenuem et ſine pondere terram,
Spiranteſque crocos, et in urnâ perpetuum ver,
Qui præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco. metuens virgæ jam grandis Achilles
Cantabat patriis in montibus; et cui non tunc
Eliceret riſum citharœdi cauda magiſtri?
Sed Ruffum atque alios cædit ſua quæque juventus;
Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi doctique Palæmonis affert,
Quantum grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc
Quodcunque eſt, minus eſt autem quam rhetoris æra,
Diſcipuli cuſtos præmordet Acœnitus ipſe,
Et qui diſpenſat frangit ſibi. cede, Palæmon,
Et patere inde aliquid decreſcere, non aliter, quam
Inſtitor hybernæ tegetis niveique cadurci:
Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab horâ
Sediſti, quâ nemo faber, quâ nemo ſederet,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dummodo non pereat totidem olfeciſſe lucernas,

Quot

Quot ſtabant pueri, cum totus decolor eſſet
Flaccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat. ſed vos ſævas imponite leges,
Ut præceptori verborum regula conſtet,
Ut legat hiſtorias, auctores noverit omnes,
Tanquam ungues digitoſque ſuos; ut forte rogatus,
Dum petit aut Thermas aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchiſæ, nomen patriamque novercæ
Archemori; dicat quot Aceſtes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut ſi quis cerâ vultum facit: exigite, ut ſit
Et pater ipſius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus. non eſt leve tot puerorum
Obſervare manus oculoſque in fine trementes.
Hæc, inquit, cura: ſed, cum ſe verterit annus,
Accipe, victori populus quod poſtulat, aurum.

SATYRA VIII.

STemmata quid faciunt? quid prodeſt, Pontice, longo
Sanguine cenſeri, pictoſque oſtendere vultus
Majorum, et ſtantes in curribus Æmilianos,
Et Curios jam dimidios, humeroſque minorem
Corvinum, et Galbam auriculis naſoque carentem?
Quis fructus generis tabulâ jactare capaci
Corvinum, poſthac multâ deducere virgâ
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros,
Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
Tot bellatorum, ſi luditur alea pernox
Ante Numantinos; ſi dormire incipis ortu
Luciferi, quo ſigna duces et caſtra movebant?
Cur Allobrogicis et magnâ gaudeat arâ
Natus in Herculeo Fabius lare, ſi cupidus, ſi

Vanus,

Vanus, et Euganeâ quantumvis mollior agnâ?
Si tenerum attritus Catinenſi pumice lumbum
Squallentes traducit avos, emptorque veneni
Frangendâ miſeram ſuneſtat imagine gentem?
Tota licet veteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas ſola eſt atque unica virtus.
Paulus, vel Coſſus, vel Druſus, moribus eſto:
Hos ante effigies majorum pone tuorum:
Præcedant ipſas illi, te conſule, virgas.
Prima mihi debes animi bona. ſanctus haberi,
Juſtitiæque tenax factis dictiſque, mereris?
Agnoſco procerem. ſalve, Getulice, ſeu tu
Silanus, quocumque alio de ſanguine rarus
Civis et egregius patriæ contingis ovanti.
Exclamare libet, populus quod clamat, Oſiri
Invento. quis enim generoſum dixerit hunc, qui
Indignus genere, et præclaro nomine tantum
Inſignis? nanum cujuſdam Atlanta vocamus;
Æthiopem cygnum; pravam extortamque puellam
Europen: canibus pigris, ſcabieque vetuſtâ
Levibus, et ſiccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo; ſi quid adhuc eſt,
Quod fremat in terris violentius. ergo cavebis,
Et metues, ne tu ſic Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui? tecum eſt mihi ſermo, Rubelli
Plance. tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam
Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes;
Ut te conciperet, quæ ſanguine fulget Iüli,
Non quæ ventoſo conducta ſub aggere texit.
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis:
Aſt ego Cecropides. vivas, et originis hujus
Gaudia longa feras: tamen imâ plebe Quiritem
Facundum invenies. ſolet hic defendere cauſas
Nobilis indocti. veniet de plebe togatâ,
Qui juris nodos et legum ænigmata ſolvat.

Hic

Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
Cuſtodes aquilas, armis induſtrius: at tu
Nil niſi Cecropides, truncoque ſimillimus Hermæ;
Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quam quod
Illi marmoreum caput eſt, tua vivit imago.
Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
Quis generoſa putet, niſi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Fervet, et exſultat rauco victoria circo.
Nobilis hic, quocumque venit de gramine, cujus
Clara fuga ante alios, et primus in æquore pulvis.
Sed venale pecus Corithæ poſteritas et
Hirpini, ſi rara jugo victoria ſedit.
Nil ibi majorum reſpectus, gratia nulla
Umbrarum; dominos pretiis mutare jubentur
Exiguis, tritoque trahunt epirhedia collo
Segnipedes, dignique molam verſare Nepotis.
Ergo, ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Quod poſſim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus, et dedimus, quibus omnia debes.
Hæc ſatis ad juvenem, quem nobis fama ſuperbum
Tradit, et inflatum, plenumque Nerone propinquo.
Rarus enim ferme ſenſus communis in illâ
Fortunâ: ſed te cenſeri laude tuorum,
Pontice, noluerim, ſic ut nihil ipſe futuræ
Laudis agas: miſerum eſt aliorum incumbere famæ,
Ne collapſa ruant ſubductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas deſiderat ulmos.
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer: ambiguæ ſi quando citabere teſtis
Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut ſis
Falſus, et admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere cauſas.
Dignus morte perit, cœnet licet oſtrea centum
Gaurana, et Coſmi toto mergatur aheno.

Exſpectata diu tandem provincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ frena modumque,
Pone et avaritiæ; miſerere inopum ſociorum.
Oſſa vides regum vacuis exſucta medullis.
Reſpice, quid moneant leges, quid curia mandet;
Præmia quanta bonos maneant; quam fulmine juſto
Et Capito et Tutor ruerint, damnante ſenatu,
Piratæ Cilicum: ſed quid damnatio confert,
Cum Panſa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem, Chærippe, tuis circumſpice pannis,
Jamque tace: furor eſt poſt omnia perdere naulum.
Non idem genitus olim, neque vulnus erat par
Damnorum, ſociis florentibus et modo victis.
Plena domus tunc omnis, et ingens ſtabat acervus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhaſii tabulis ſigniſque Myronis
Phidiacum vivebat ebur, nec non Polycleti
Multus ubique labor; raræ ſine Mentore menſæ.
Inde Dolabella eſt, atque hinc Antonius; inde
Sacrilegus Verres: referebant navibus altis
Occulta ſpolia et plures de pace triumphos.
Nunc ſociis juga pauca boum, et grex parvus equarum,
Et pater armenti capto eripietur agello:
Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum,
Si quis in ædiculâ deus unicus: hæc etenim ſunt
Pro ſummis; nam ſunt hæc maxima. deſpicias tu
Forſitan imbelles Rhodios unctamque Corinthum;
Deſpicias merito. quid reſinata juventus
Cruraque totius facient tibi levia gentis?
Horrida vitanda eſt Hiſpania, Gallicus axis,
Illyricumque latus: parce et meſſoribus illis,
Qui ſaturant urbem circo ſcenæque vacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius diſcinxerit Afros?
Curandum in primis, ne magna injuria fiat
Fortibus et miſeris: tollas licet omne quod uſquam eſt
Auri atque argenti, ſcutum gladiumque relinques,

Et

Et jaculum, et galeam. ſpoliatis arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui, non eſt ſententia: verum
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi ſancta cohors comitum; ſi nemo tribunal
Vendit acerſecomes; ſi nullum in conjuge crimen,
Nec per conventus, nec cuncta per oppida, curvis
Unguibus ire parat nummos raptura Celæno;
Tunc licet a Pico numeres genus, altaque ſi te
Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
Inter majores, ipſumque Promethea, ponas:
De quocumque voles proavum tibi ſumito libro.
Quod ſi præcipitem rapit ambitus, atque libido;
Si frangis virgas ſociorum in ſanguine; ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures;
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.
Quo mihi te, ſolitum falſas ſignare tabellas
In templis, quæ fecit avus, ſtatuamque parentis
Ante triumphalem? quo, ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico velas adoperta cucullo?
Præter majorum cineres atque oſſa volucri
Carpento rapitur pinguis Damaſippus; et ipſe,
Ipſe rotam ſtringit multo ſufflamine conſul:
Nocte quidem: ſed luna videt; ſed ſidera teſtes
Intendunt oculos. finitum tempus honoris
Cum fuerit, clarâ Damaſippus luce flagellum
Sumet, et occurſum nuſquam trepidabit amici
Jam ſenis, ac virgâ prior innuet, atque maniplos
Solvet, et infundet jumentis hordea laſſis.
Interea, dum lanatas torvumque juvencum,
More Numæ, cædit Jovis ante altaria, jurat
Solam Eponam et facies olida ad præſepia pictas.
Sed cum pervigiles placet inſtaurare popinas,
Obvius aſſiduo Syrophœnix udus amomo

Currit,

Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
Hoſpitis affectu dominum regemque ſalutat,
Et cum venali Cyane ſuccincta lagenâ.
Defenſor culpæ dicet mihi: fecimus et nos
Hæc juvenes. eſto; deſiſti nempe, nec ultra
Foviſti errorem. breve ſit quod turpiter audes.
Quædam cum primâ reſecentur crimina barbâ;
Indulge veniam pueris. Damaſippus ad illos
Thermarum calices inſcriptaque lintea vadit,
Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
Amnibus, et Rheno, atque Iſtro. præſtare Neronem
Securum valet hæc ætas. mitte Oſtia, Cæſar,
Mitte: ſed in magnâ legatum quære popinâ.
Invenies aliquo cum percuſſore jacentem,
Permiſtum nautis, et furibus, ac fugitivis;
Inter carnifices et fabros ſandapilarum,
Et reſupinati ceſſantia tympana Galli.
Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec menſa remotior ulli.
Quid facias talem ſortitus, Pontice, ſervum?
Nempe in Lucanos aut Thuſca ergaſtula mittas.
At vos, Trojugenæ, vobis ignoſcitis, et, quæ
Turpia cerdoni, Voleſos Brutoſque decebunt.
Quid, ſi nunquam adeo fœdis adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora ſuperſint?
Conſumptis opibus, vocem, Damaſippe, locaſti
Sipario, clamoſum ageres ut Phaſma Catulli.
Laureolum Velox etiam bene Lentulus egit,
Judice me, dignus verâ cruce. nec tamen ipſi
Ignoſcas populo: populi frons durior hujus,
Qui ſedet, et ſpectat triſcurria patriciorum:
Planipedes audit Fabios, ridere poteſt qui
Mamercorum alapas. quanti ſua funera vendant,
Quid refert? vendunt, nullo cogente Nerone,
Nec dubitant Celſi prætoris vendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:

Quid

Quid ſatius? mortem ſic quiſquam exhorruit, ut ſit
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe, mimus
Nobilis: hic ultra quid erit niſi ludus? et illic
Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo, Gracchum pugnantem, aut falce ſupinâ;
Damnat enim tales habitus, et damnat et odit;
Nec galeâ frontem abſcondit: movet, ecce, tridentem,
Poſtquam libratâ pendentia retia dextrâ
Nequicquam effudit, nudum ad ſpectacula vultum
Erigit, et totâ fugit agnoſcendus arenâ.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat et longo jactetur ſpira galero.
Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
Vulnere, cum Graccho juſſus pugnare ſecutor.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni;
Cujus ſupplicio non debuit una parari
Simia, nec ſerpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen; ſed cauſa facit rem
Diſſimilem: quippe ille, deis auctoribus, ultor
Patris erat cæſi media inter pocula: ſed nec
Electræ jugulo ſe polluit, aut Spartani
Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
Miſcuit, in ſcenâ nunquam cantavit, Oreſtes,
Troïca non ſcripſit. quid enim Virginius armis
Debuit ulſciſci magis, aut cum Vindice Galba?
Quid Nero tam ſævâ crudâque tyrannide fecit?
Hæc opera atque hæ ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita cantu
Proſtitui, Graiæque apium meruiſſe coronæ.
Majorum effigies habeant inſignia vocis,
Ante pedes Domiti longum tu pone Thyeſtæ
Syrma, vel Antigones, ſeu perſonam Menalippes,
Et de marmoreo citharam ſuſpende coloſſo.
Quis, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi

Inveniet

Inveniet quicquam ſublimius? arma tamen vos
Nocturna et flammas domibus templiſque paraſtis,
Ut Braccatorum pueri Senonumque minores,
Auſi, quod liceat tunicâ punire moleſtâ.
Sed vigilat conſul, vexillaque veſtra coërcet.
Hic novus, Arpinas ignobilis, et modo Romæ
Municipalis eques, galeatum ponit ubique
Præſidium attonitis, et in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
Theſſaliæ campis, Octavius abſtulit udo
Cædibus aſſiduis gladio: ſed Roma parentem,
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes alieno laſſus aratro;
Nodoſam poſt hæc frangebat vertice vitem,
Si lentus pigrâ muniret caſtra dolabrâ:
Hic tamen et Cimbros, et ſumma pericula rerum
Excipit, et ſolus trepidantem protegit urbem.
Atque ideo, poſtquam ad Cimbros ſtragemque volabant,
Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
Nobilis ornatur lauro collega ſecundâ.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina: pro totis legionibus hi tamen, et pro
Omnibus auxiliis, atque omni pube Latinâ,
Sufficiunt dîs infernis terræque parenti;
Pluris enim Decii, quam qui ſervantur ab illis.
Ancillâ natus trabeam, et diadema Quirini,
Et faſces, meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum clauſtra tyrannis
Exulibus juvenes ipſius conſulis, et quos
Magnum aliquid dubiâ pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, et quæ
Imperii fines Tiberinum virgo natavit.
Occulta ad patres produxit crimina ſervus
Matronis lugendus: at illos verbera juſtis

Afficiunt

Afficiunt pœnis et legum prima ſecuris.
Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
Æacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas,
Quam te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longeque revolvas
Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo.

SATYRA IX.

SCIRE velim quare toties mihi, Nævole, triſtis
Occurras fronte obductâ, ceu Marſya victus.
Quid tibi cum vultu, qualem deprenſus habebat
Ravola, dum Rhodopes udâ terit inguina barbâ?
Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſervo.
Non erat hâc facie miſerabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem uſuram præſtare paratus
Circuit, et fatuos non invenit. unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conviva joco mordente facetus,
Et ſalibus vehemens intra pomœria natis.
Omnia nunc contra: vultus gravis, horrida ſiccæ
Sylva comæ, nullus totâ nitor in cute, qualem
Præſtabat calidi circumlita faſcia viſci:
Sed fruticante pilo neglecta et ſquallida crura.
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimque domeſtica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas et gaudia; ſumit utrumque
Inde habitum facies: igitur flexiſſe videris
Propoſitum, et vitæ contrarius ire priori.
Nuper enim, ut repeto, fanum Iſidis, et Ganymedem
Pacis, et advectæ ſecreta palatia matris,

Et

Et Cererem, nam quo non proſtat fœmina templo?
Notior Auſidio mœchus ſcelerare ſolebas,
Quodque taces, ipſos etiam inclinare maritos.
Utile et hoc multis vitæ genus: at mihi nullum
Inde operæ pretium. pingues aliquando lacernas,
Munimenta togæ, duri craſſique coloris,
Et male percuſſas textoris pectine Galli,
Accipimus, tenue argentum venæque ſecundæ.
Fata regunt homines: fatum eſt et partibus illis,
Quas ſinus abſcondit. nam ſi tibi ſidera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita nervi;
Quamvis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, et blandæ, aſſiduæ, denſæque, tabellæ
Solicitent; αὐτὸς γὰρ ἔφελκεται ἄνδρα κίναιδος.
Quod tamen ulterius monſtrum, quam mollis avarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tuliſti.
Computat, ac cevet. ponatur calculus; adſint
Cum tabulâ pueri; numera ſeſtertia quinque
Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.
An facile et pronum eſt agere intra viſcera penem
Legitimum, atque illic heſternæ occurrere cœnæ?
Servus erit minus ille miſer, qui foderit agrum,
Quam dominum: ſed tu ſane tener, et puerum te,
Et pulcrum, et dignum cyatho cœloque, putabas.
Vos humili aſſeclæ, vos indulgebitis unquam
Cultori, jam nec morbo donare parati;
En cui tu viridem umbellam, cui ſuccina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
Incipit, et ſtratâ poſitus longâque cathedrâ
Munera fœmineis tractas ſecreta kalendis.
Dic, paſſer, cui tot montes tot prædia ſervas
Appula, tot milvos intra tua paſcua laſſos?
Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
Suſpectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis;
Nam quis plura linit victuro dolia muſto?

Quantum

Quantum erat exhauſti lumbos donare clientis
Jugeribus paucis? meliuſne hic ruſticus infans
Cum matre, et caſulis, et colluſore catello
Cymbala pulſantis legatum fiet amici?
Improbus es, cum poſcis, ait. ſed penſio clamat,
Poſce: ſed appellat puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam ſolers evaſit Ulyſſes:
Alter emendus erit; namque hic non ſufficit; ambo
Paſcendi. quid agam, brumâ ſpirante? quid, oro,
Quid dicam ſcapulis ſervorum menſe decembri
Et pedibus? durate, atque exſpectate cicadas?
Verum ut diſſimules, ut mittas cætera, quanto
Metiris pretio, quod ni tibi deditus eſſem
Devotuſque cliens, uxor tua virgo maneret?
Scis certe quibus iſta modis, quam ſæpe rogaris,
Et quæ pollicitus. fugientem ſæpe puellam
Amplexu rapui; tabulas quoque ruperat, et jam
Signabat. totâ vix hoc ego nocte redemi,
Te plorante foris. teſtis mihi lectulus, et tu,
Ad quem pervenit lecti ſonus, et dominæ vox.
Inſtabile, ac dirimi cœptum, et jam pene ſolutum,
Conjugium in multis domibus ſervavit adulter.
Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima, ponas?
Nullum ergo meritum eſt, ingrate ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, vel filia, naſcitur ex me?
Tollis enim, et libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta viri. foribus ſuſpende coronas:
Jam pater es: dedimus quod famæ opponere poſſis:
Jura parentis habes; propter me ſcriberis hæres;
Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.
Commoda præterea jungentur multa caducis,
Si numerum, ſi tres, implevero. juſta doloris,
Nævole, cauſa tui: contra tamen ille quid affert?
Negligit, atque alium bipedem ſibi quærit aſellum.
Hæc ſoli commiſſa tibi celare memento,
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.

Nam res mortifera eſt inimicus pumice levis.
Qui modo ſecretum commiſerat, ardet, et odit,
Tanquam prodiderim quicquid ſcio. ſumere ferrum,
Fuſte aperire caput, candelam apponere valvis,
Non dubitat. nec contemnas, aut deſpicias, quod
His opibus nunquam cara eſt annona veneni.
Ergo occulta teges; ut curia Martis Athenis.
O Corydon, Corydon, ſecretum divitis ullum
Eſſe putas? ſervi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, et poſtes, et marmora: claude feneſtras,
Vela tegant rimas, junge oſtia, tollito lumen
E medio, clament omnes, prope nemo recumbat;
Quod tamen ad cantum galli facit ille ſecundi,
Proximus ante diem caupo ſciet, audiet et quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores. quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciſcuntur
Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, et miſeram vinoſus inebriet aurem.
Illos ergo roges, quicquid paulo ante petebas
A nobis. taceant illi: ſed prodere malunt
Arcanum, quam ſubrepti potare Falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Vivendum recte eſt, cum propter plurima, tum de his
Præcipue cauſis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars peſſima ſervi.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas et farre ſuo cuſtodit et ære.
Idcirco ut poſſim linguam contemnere ſervi,
Utile conſilium modo, ſed commune, dediſti:
Nunc mihi quid ſuades poſt damnum temporis et ſpei
Deceptas? feſtinat enim decurrere velox
Floſculus anguſtæ miſeræque breviſſima vitæ
Portio; dum bibimus, dum ſerta, unguenta, puellas,
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus,

Stantibus

Stantibus et ſalvis his collibus. undique ad illos
Conveniunt, et carpentis et navibus, omnes,
Qui digito ſcalpunt uno caput. altera major
Spes ſupereſt: tu tantum erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus: at mea Clotho
Et Lacheſis gaudent, ſi paſcitur inguine venter.
O parvi noſtrique lares, quos thure minuto,
Aut farre, et tenui ſoleo exorare coronâ,
Quando ego figam aliquid, quo ſit mihi tuta ſenectus
A tegete et baculo? viginti millia fœnus
Pignoribus poſitis, argenti vaſcula puri,
Sed quæ Fabricius cenſor notet, et duo fortes
De grege Mœſorum, qui me cervice locatâ
Securum jubeant clamoſo inſiſtere Circo?
Sit mihi præterea curvus cælator, et alter,
Qui multas facies fingat cito; ſufficient hæc,
Quando ego pauper ero: votum miſerabile, nec ſpes
His ſaltem: nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illâ de nave petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige ſurdo.

SATYRA X.

OMNIBUS in terris, quæ ſunt a Gadibus uſque
Auroram et Gangem, pauci dignoſcere poſſunt
Vera bona atque illis multum diverſa, remotâ
Erroris nebulâ: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat votique peracti?
Evertere domos totas optantibus ipſis
Dî faciles. nocitura togâ, nocitura petuntur
Militiâ: torrens dicendi copia multis
Et ſua mortifera eſt facundia: viribus ille

Confiſus

Confiſus periit admirandiſque lacertis.
Sed plures nimiâ congeſta pecunia curâ
Strangulat, et cuncta exſuperans patrimonia cenſus,
Quanto delphinis balæna Britannica major.
Temporibus diris igitur, juſſuque Neronis,
Longinum et magnos Senecæ prædivitis hortos
Clauſit, et egregias Lateranorum obſidet ædes,
Tota cohors. rarus venit in cœnacula miles.
Pauca licet portes argenti vaſcula puri,
Nocte iter ingreſſus, gladium contumque timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram:
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima fere vota et cunctis notiſſima templis
Divitiæ, creſcant ut opes, ut maxima toto
Noſtra ſit arca foro. ſed nulla aconita bibuntur
Fictilibus; tunc illa time, cum pocula ſumes
Gemmata, et lato Setinum ardebit in auro.
Jamne igitur laudas, quod de ſapientibus alter
Ridebat, quoties a limine moverat unum
Protuleratque pedem, flebat contrariùs alter?
Sed facilis rigidi cuivis cenſura cachinni:
Mirandum eſt, unde ille oculis ſuffecerit humor.
Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus, quanquam non eſſent urbibus illis
Prætexta, et trabeæ, faſces, lectica, tribunal.
Quid ſi vidiſſet prætorem in curribus altis
Exſtantem, et medio ſublimem in pulvere circi
In tunicâ Jovis, et pictæ Sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto cervix non ſufficit ulla?
Quippe tenet ſudans hanc publicus, et, ſibi conſul
Ne placeat, curru ſervus portatur eodem.
Da nunc et volucrem, ſceptro quæ ſurgit eburno;
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, et niveos ad frena Quirites,
Defoſſa in loculis quos ſportula fecit amicos.

Tunc

Tunc quoque materiam riſus invenit ad omnes
Occurſus hominum, cujus prudentia monſtrat
Summos poſſe viros et magna exempla daturos
Vervecum in patriâ craſſoque ſub aëre naſci.
Ridebat curas, nec non et gaudia vulgi,
Interdum et lacrymas, cum fortunæ ipſe minaci
Mandaret laqueum, mediumque oſtenderet unguem.
Ergo ſupervacua hæc aut pernicioſa petuntur,
Propter quæ fas eſt genua incerare deorum.
Quoſdam præcipitat ſubjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque inſignis honorum
Pagina; deſcendunt ſtatuæ reſtemque ſequuntur.
Ipſas deinde rotas bigarum impacta ſecuris
Cædit, et immeritis franguntur crura caballis.
Jam ſtridunt ignes, jam follibus atque caminis
Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
Sejanus: deinde ex facie toto orbe ſecundâ
Fiunt urceoli, pelves, ſartago, patellæ.
Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
Cretatumque bovem, Sejanus ducitur unco
Spectandus: gaudent omnes: quæ labra? quis illi
Vultus erat? nunquam, ſi quid mihi credis, amavi
Hunc hominem: ſed quo cecidit ſub crimine? quiſnam
Delator? quibus indicibus, quo teſte probavit?
Nil horum: verboſa et grandis epiſtola venit
A Capreis: bene habet, nil plus interrogo: ſed quid
Turba Remi? ſequitur fortunam, ut ſemper, et odit
Damnatos: idem populus, ſi Nurſcia Thuſco
Faviſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hâc ipsâ Sejanum diceret horâ
Auguſtum. jampridem, ex quo ſuffragia nulli
Vendimus, effugit curas: nam qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem et Circenſes. perituros audio multos:
Nil dubium: magna eſt fornacula: pallidulus mî

Brutidius

Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
Quam timeo, victus ne pœnas exigat Ajax,
Ut male defenſus! curramus præcipites, et,
Dum jacet in ripâ, calcemus Cæſaris hoſtem.
Sed videant ſervi, ne quis neget, et pavidum in jus
Cervice obſtrictâ dominum trahat. hi ſermones
Tunc de Sejano, ſecreta hæc murmura vulgi.
Viſne ſalutari ſicut Sejanus? habere
Tantundem? atque illi ſellas donare curules?
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis, auguſtâ Caprearum in rupe ſedentis
Cum grege Chaldæo? vis certe pila, cohortes,
Egregios equites, et caſtra domeſtica. quidni
Hæc cupias? et qui nolunt occidere quemquam,
Poſſe volunt: ſed quæ præclara et proſpera tanti,
Ut rebus lætis par ſit menſura malorum?
Hujus qui trahitur prætextam ſumere mavis;
An Fidenarum Gabiorumque eſſe poteſtas,
Et de menſurâ jus dicere, vaſa minora
Frangere, pannoſus vacuis ædilis Ulubris?
Ergo, quid optandum foret, ignoraſſe fateris
Sejanum: nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat
Excelſæ turris tabulata, unde altior eſſet
Caſus, et impulſæ præceps immane ruinæ.
Quid Craſſos, quid Pompeios, evertit, et illum,
Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nullâ non arte petitus,
Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
Ad generum Cereris ſine cæde et vulnere pauci
Deſcendunt reges, et ſiccâ morte tyranni.
Eloquium et famam Demoſthenis, aut Ciceronis,
Incipit optare, ac totis Quinquatribus optat,
Quiſquis adhuc uno partam colit aſſe Minervam,
Quem ſequitur cuſtos anguſtæ vernula capſæ.
Eloquio ſed uterque perit orator; utrumque

Largus

Largus et exundans letho dedit ingenii fons
Ingenio manus eſt et cervix cæſa ; nec unquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.
O fortunatam natam, me conſule, Romam !
Antoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
Omnia dixiſſet. ridenda poëmata malo,
Quam te, conſpicuæ divina Philippica famæ,
Volveris a primâ quæ proxima. ſævus et illum
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem, et pleni moderantem frena theatri.
Dîs ille adverſis genitus fatoque ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A carbone, et forcipibus, gladioſque parante
Incude, ac luteo Vulcano, ad rhetora miſit.
Bellorum exuviæ, truncis affixa trophæis
Lorica, et fractâ de caſſide buccula pendens,
Et curtum temone jugum, victæque triremis
Apluſtre, et ſummo triſtis captivus in arcu,
Humanis majora bonis creduntur : ad hæc ſe
Romanus, Graiuſque, ac Barbarus, induperator
Erexit ; cauſas diſcriminis atque laboris
Inde habuit ; tanto major famæ ſitis eſt, quam
Virtutis : quis enim virtutem amplectitur ipſam,
Præmia ſi tollas ? patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum, et laudis titulique cupido
Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ
Diſcutienda valent ſterilis mala robora ficus :
Quandoquidem data ſunt ipſis quoque fata ſepulcris.
Expende Annibalem : quot libras in duce ſummo
Invenies ? hic eſt, quem non capit Africa, Mauro
Perfuſa oceano, Niloque admota tepenti.
Rurſus ad Æthiopum populos alioſque elephantos
Additur imperiis Hiſpania : Pyrenæum
Tranſilit. oppoſuit natura Alpemque nivemque :
Diducit ſcopulos, et montem rumpit aceto.
Jam tenet Italiam ; tamen ultra pergere tendit.

Actum

Actum, inquit, nihil eſt, niſi Pœno milite portæ
Frangimus, et mediâ vexillum pono Suburâ.
O qualis facies, et quali digna tabellâ,
Cum Getula ducem portaret bellua luſcum!
Exitus ergo quis eſt? o gloria! vincitur idem
Nempe, et in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
Miranduſque cliens ſedet ad prætoria regis,
Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miſcuit olim,
Non gladii, non ſaxa, dabunt, non tela; ſed ille,
Cannarum vindex ac tanti ſanguinis ultor,
Annulus. i, demens, et ſævas curre per Alpes,
Ut pueris placeas, et declamatio fias.
Unus Pellæo juveni non ſufficit orbis;
Æſtuat infelix anguſto limite mundi,
Ut Gyaræ clauſus ſcopulis parvâque Seripho.
Cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
Sarcophago contentus erit. mors ſola fatetur,
Quantula ſint hominum corpuſcula. creditur olim
Velificatus Athos, et (quicquid Græcia mendax
Audet in hiſtoriâ) conſtratum claſſibus iſdem,
Suppoſitumque rotis, ſolidum mare. credimus altos
Defeciſſe amnes, epotaque flumina Medo
Prandente, et madidis cantat quæ Soſtratus alis.
Ille tamen qualis rediit, Salamine relictâ,
In corum atque eurum ſolitus ſævire flagellis,
Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere paſſos,
Ipſum compedibus qui vinxerat Ennoſigæum?
Mitius id ſane, quod non et ſtigmate dignum
Credidit. huic quiſquam vellet ſervire deorum?
Sed qualis rediit? nempe unâ nave, cruentis
Fluctibus, ac tardâ per denſa cadavera prorâ:
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da ſpatium vitæ, multos da Jupiter annos;
Hoc recto vultu ſolum, hoc et pallidus, optas.
Sed quam continuis et quantis longa ſenectus

Plena

Plena malis! deformem et tetrum ante omnia vultum,
Diſſimilemque ſui, deformem pro cute pellem,
Pendenteſque genas, et tales aſpice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca ſaltus,
In vetulâ ſcalpit jam mater ſimia buccâ.
Plurima ſunt juvenum diſcrimina; pulcrior ille
Hoc, atque ille alio; multum hic robuſtior illo:
Una ſenum facies, cum voce trementia membra,
Et jam leve caput, madidique infantia naſi.
Frangendus miſero gingivâ panis inermi:
Uſque adeo gravis uxori, natiſque, ſibique,
Ut captatori moveat faſtidia Coſſo.
Non eadem vini atque cibi, torpente palato,
Gaudia: nam coitus jam longa oblivio; vel ſi
Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus,
Et, quamvis totâ palpetur nocte, jacebit.
Anne aliquid ſperare poteſt hæc inguinis ægri
Canities? quid, quod merito ſuſpecta libido eſt,
Quæ venerem affectat ſine viribus? aſpice partis
Nunc damnum alterius: nam quæ cantante voluptas,
Sit licet eximius citharœdus, ſitve Seleucus,
Et quibus auratâ mos eſt fulgere lacernâ?
Quid refert, magni ſedeat quâ parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiet atque tubarum
Concentus? clamore opus eſt, ut ſentiat auris,
Quem dicat veniſſe puer, quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido jam in corpore ſanguis
Febre calet ſolâ: circumſilit, agmine facto,
Morborum omne genus, quorum ſi nomina quæras,
Promptius expediam, quot amaverit Hippia mœchos;
Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno;
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirrus
Pupillos; quot longa viros exſorbeat uno
Maura die; quot diſcipulos inclinet Hamillus:
Percurram citius, quot villas poſſideat nunc,
Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat;

Ille humero, hic lumbis, hic coxâ, debilis; ambos
Perdidit ille oculos, et luſcis invidet; hujus
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis,
Ipſe, ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater jejuna. ſed omni
Membrorum damno major dementia, quæ nec
Nomina ſervorum, nec vultum agnoſcit amici,
Cum quo præteritâ cœnavit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit: nam codice ſævo
Hæredes vetat eſſe ſuos; bona tota feruntur
Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
Quod ſteterat multis in carcere fornicis annis.
Ut vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Conjugis et fratris, plenæque ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diu viventibus, ut, renovatâ
Semper clade domus, multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore, et nigrâ veſte, ſeneſcant.
Rex Pylius, magno ſi quidquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit a cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſæcula mortem
Diſtulit, atque ſuos jam dextrâ computat annos,
Quique novum toties muſtum bibit: oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, et nimio de ſtamine, cum videt acris
Antilochi barbam ardentem: nam quærit ab omni,
Quiſquis adeſt, ſocio, cur hæc in tempora duret;
Quod facinus dignum tam longo admiſerit ævo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Trojâ Priamus veniſſet ad umbras
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter
Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſsâque Polyxena pallâ:

Si

Si foret exſtinctus diverſo tempore, quo jam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Everſa, et flammis Aſiam ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus poſitâ tulit arma tiarâ,
Et ruit ante aram ſummi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue et miſerabile collum
Præbet, ab ingrato jam faſtiditus aratro.
Exitus ille utcunque hominis: ſed torva canino
Latravit rictu, quæ poſt hunc vixerat, uxor.
Feſtino ad noſtros, et regem tranſeo Ponti,
Et Crœſum, quem vox juſti facunda Solonis
Reſpicere ad longæ juſſit ſpatia ultima vitæ.
Exilium, et carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victâ Carthagine panis,
Hinc cauſas habuere. quid illo cive tuliſſet
Natura in terris, quid Roma, beatius unquam,
Si, circumducto captivorum agmine et omni
Bellorum pompâ, animam exhalaſſet opimam,
Cum de Teutonico vellet deſcendere curru?
Provida Pompeio dederat Campania febres
Optandas: ſed multæ urbes et publica vota
Vicerunt: igitur fortuna ipſius et urbis
Servatum victo caput abſtulit. hoc cruciatu
Lentulus, hâc pœnâ, caruit, ceciditque Cethegus
Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.
Formam optat modico pueris, majore puellis,
Murmure, cum Veneris fanum videt, anxia mater,
Uſque ad delicias votorum. cur tamen, inquit,
Corripias? pulcrâ gaudet Latona Dianâ.
Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipſa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque ſuam Rutilæ dare: filius autem
Corporis egregii miſeros trepidoſque parentes
Semper habet. rara eſt adeo concordia formæ
Atque pudicitiæ! ſanctos licet horrida mores

Tradiderit

Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas:
Præterea caſtum ingenium, vultumque modeſto
Sanguine ferventem, tribuat natura benignâ
Larga manu, (quid enim puero conferre poteſt plus
Cuſtode et curâ natura potentior omni?)
Non licet eſſe viros: nam prodiga corruptoris
Improbitas ipſos audet tentare parentes;
Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
Deformem ſævâ caſtravit in arce tyrannus;
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
Strumoſum, aut utero pariter gibboque tumentem.
I nunc, et juvenis ſpecie lætare tui, quem
Majora exſpectant diſcrimina: fiet adulter
Publicus, et pœnas metuet, quaſcunque maritus
Exigit iratus: nec erit felicior aſtro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori
Conceſſit. necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus, quoſdam mœchos et mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ. mox cum dederit Servilia nummos,
Fiet et illius, quam non amat: exuet omnem
Corporis ornatum. quid enim ulla negaverit udis
Inguinibus, ſive eſt hæc Hippia, ſive Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed caſto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto grave propoſitum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc, ceu faſtidita repulsâ:
Nec Sthenobœa minus, quam Creſſa, excanduit, et ſe
Concuſſere ambæ. mulier ſæviſſima tunc eſt,
Cum ſtimulos odio pudor admovet. elige quidnam
Suadendum eſſe putes, cui nubere Cæſaris uxor
Deſtinat. optimus hic et formoſiſſimus idem
Gentis patriciæ rapitur miſer exſtinguendus
Meſſalinæ oculis: dudum ſedet illa parato
Flammeolo: Tyriuſque palam genialis in hortis

Sternitur,

Sternitur, et ritu decies centena dabuntur
Antiquo ; veniet cum ſignatoribus auſpex.
Hæc tu ſecreta et paucis commiſſa putabas ?
Non niſi legitime vult nubere. quid placeat, dic :
Ni parere velis, pereundum eſt ante lucernas ;
Si ſcelus admittas, dabitur mora parvula, dum res,
Nota urbi et populo, contingat principis aures.
Dedecus ille domus ſciet ultimus. interea tu
Obſequere imperio, ſi tanti eſt vita dierum
Paucorum. quicquid levius meliuſque putaris,
Præbenda eſt gladio pulcra hæc et candida cervix.
Nil ergo optabunt homines ? ſi conſilium vis,
Permittes ipſis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebuſque ſit utile noſtris :
Nam pro jucundis aptiſſima quæque dabunt dî.
Carior eſt illis homo, quam ſibi. nos, animorum
Impulſu et cæcâ magnâque cupidine ducti,
Conjugium petimus partumque uxoris : at illis
Notum, qui pueri, qualiſque futura ſit uxor.
Ut tamen et poſcas aliquid, voveaſque ſacellis
Exta, et candiduli divina tomacula porci ;
Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano :
Fortem poſce animum et mortis terrore carentem ;
Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoſcunque labores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil, et potiores
Herculis ærumnas credat ſævoſque labores,
Et venere, et cœnis, et plumis, Sardanapali.
Monſtro quod ipſe tibi poſſis dare ; ſemita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
Nullum numen habes, ſi ſit prudentia, ſed te
Nos facimus, Fortuna, deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

ATTICUS eximie ſi cœnat, lautus habetur;
Si Rutilus, demens: quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
Convictus, thermæ, ſtationes, omne theatrum,
De Rutilo: nam, dum valida ac juvenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumque ardent ſanguine, fertur,
Non cogente quidem, ſed nec prohibente, tribuno,
Scripturus leges et regia verba laniſtæ.
Multos porro vides, quos ſæpe eluſus ad ipſum
Creditor introitum ſolet exſpectare macelli,
Et quibus in ſolo vivendi cauſa palato eſt.
Egregius cœnat meliuſque miſerrimus horum,
Et cito caſurus, jam perlucente ruinâ.
Interea guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obſtantibus: interius ſi
Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile eſt perituram arceſſere ſummam,
Lancibus oppoſitis, vel matris imagine fractâ,
Et quadringentis nummis condire guloſum
Fictile: ſic veniunt ad miſcellanea ludî.
Refert ergo, quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria eſt, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, et a cenſu famam trahit. illum ego jure
Deſpiciam, qui ſcit, quanto ſublimior Atlas
Omnibus in Libyâ ſit montibus, hic tamen idem
Ignoret, quantum ferratâ diſtet ab arcâ
Sacculus. e cœlo deſcendit, γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum et memori tractandum pectore, ſive
Conjugium quæras, vel ſacri in parte ſenatus
Eſſe velis. nec enim loricam poſcit Achillis
Therſites,

Therſites, in quâ ſe traducebat Ulyſſes.
Ancipitem ſeu tu magno diſcrimine cauſam
Protegere affectas, te conſule, dic tibi quis ſis;
Orator vehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
Noſcenda eſt menſura tuæ; ſpectandaque rebus
In ſummis minimiſque; etiam cum piſcis emetur,
Ne mullum cupias, cum ſit tibi gobio tantum
In loculis: quis enim te, deficiente crumenâ
Et creſcente gulâ, manet exitus, ære paterno
Ac rebus merſis in ventrem, fœnoris, atque
Argenti gravis, et pecorum, agrorumque, capacem?
Talibus a dominis poſt cuncta noviſſimus exit
Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſenectus.
Hi plerumque gradus; conducta pecunia Romæ
Et coram dominis conſumitur: inde ubi paulum
Neſcio quid ſupereſt, et pallet fœnoris auctor,
Qui vertere ſolum, Baias et ad Oſtia currunt.
Cedere namque foro jam non eſt deterius, quam
Eſquilias a ferventi migrare Suburâ.
Ille dolor ſolus patriam fugientibus, illa
Mœſtitia, eſt, caruiſſe anno Circenſibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta; morantur
Pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem.
Experiere hodie numquid pulcerrima dictu,
Perſice, non præſtem vitâ, vel moribus, et re:
Sed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero, ſed in aure placentas.
Nam, cum ſis conviva mihi promiſſus, habebis
Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Hoſpes, et ipſe tamen contingens ſanguine cœlum;
Alter aquis, alter flammis, ad ſidera miſſus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tiburtino veniet pinguiſſimus agro
Hœdulus, et toto grege mollior, inſcius herbæ,

Nec

Nec dum auſus virgas humilis mordere ſalicti,
Qui plus lactis habet quam ſanguinis, et montani
Aſparagi, poſito quos legit villica fuſo.
Grandia præterea tortaque calentia fœno
Ova adſunt ipſis cum matribus, et ſervatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ;
Signinum Syriumque pyrum; de corbibus iſdem
Æmula Picenis et odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, ſiccatum frigore poſtquam
Autumnum et crudi poſuere pericula ſucci.
Hæc olim noſtri jam luxurioſa ſenatus
Cœna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,
Ipſe focis brevibus ponebat oluſcula, quæ nunc
Squallidus in magnâ faſtidit compede foſſor,
Qui meminit, calidæ ſapiat quid vulva popinæ.
Sicci terga ſuis, rarâ pendentia crate,
Moris erat quondam feſtis ſervare diebus,
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente novâ, ſi quam dabat hoſtia, carne.
Cognatorum aliquis titulo ter conſulis, atque
Caſtrorum imperiis, et dictatoris honore,
Functus, ad has epulas ſolito maturius ibat,
Erectum domito referens a monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem,
Et Scauros, et Fabricios, rigidique ſeveros
Cenſoris mores etiam collega timeret:
Nemo inter curas et ſeria duxit habendum,
Qualis in oceani fluctu teſtudo nataret,
Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum:
Sed nudo latere et parvis frons ærea lectis
Vile coronati caput oſtendebat aſelli,
Ad quod laſcivi ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus atque ſupellex.
Tunc, rudis et Graias mirari neſcius artes,
Urbibus everſis, prædarum in parte repertâ
Magnorum artificum frangebat pocula miles,

Ut

Ut phaleris gauderet equus, cælataque caſſis
Romuleæ ſimulacra feræ manſueſcere juſſæ
Imperii fato, et geminos ſub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem, clypeo fulgentis et haſtâ,
Pendentiſque, dei, perituro oſtenderet hoſti.
Argenti quod erat ſolis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Thuſco farrata catino
Omnia tunc, quibus invideas, ſi lividulus ſis.
Templorum quoque majeſtas præſentior, et vox
Nocte fere mediâ mediamque audita per urbem,
Litore ab oceani Gallis venientibus, et dîs
Officium vatis peragentibus: his monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam præſtare ſolebat
Fictilis et nullo violatus Jupiter auro.
Illa domi natas, noſtrâque ex arbore, menſas
Tempora viderunt; hos lignum ſtabat in uſus,
Annoſam ſi forte nucem dejecerat eurus.
At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama, ſapit; putere videntur
Unguenta atque roſæ, latos niſi ſuſtinet orbes
Grande ebur, et magno ſublimis pardus hiatu,
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
Et Mauri celeres, et Mauro obſcurior Indus,
Et quos depoſuit Nabathæo bellua ſaltu,
Jam nimios capitique graves. hinc ſurgit orexis,
Hinc ſtomacho vires: nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. ergo ſuperbum
Convivam caveo, qui me ſibi comparat, et res
Deſpicit exiguas: adeo nulla uncia nobis
Eſt eboris, nec teſſellæ nec calculus ex hâc
Materiâ; quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea: non tamen his ulla unquam obſonia fiunt
Rancidula, aut ideo pejor gallina ſecatur.
Sed nec ſtructor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, diſcipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,

Et Scythicæ volucres, et phœnicopterus ingens,
Et Getulus oryx, hebeti lautiſſima ferro
Cæditur, et totâ ſonat ulmea cœna Suburâ.
Nec fruſtum capreæ ſubducere, nec latus Afræ
Novit avis noſter tirunculus, ac rudis omni
Tempore, et exiguæ fruſtis imbutus ofellæ.
Plebeios calices et paucis aſſibus emptos
Porriget incultus puer atque a frigore tutus;
Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
Quiſquam erit et magno; cum poſces, poſce Latine.
Idem habitus cunctis, tonſi rectique capilli;
Atque hodie tantum propter convivia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci;
Suſpirat longo non viſam tempore matrem,
Et caſulam et notos triſtis deſiderat hœdos;
Ingenui vultus puer ingenuique pudoris,
Quales eſſe decet, quos ardens purpura veſtit:
Nec pugillares defert in balnea raucus
Teſticulos, nec vellendas jam præbuit alas,
Craſſa nec oppoſito pavidus tegit inguina gutto.
Hic tibi vina dabit diffuſa in montibus illis,
A quibus ipſe venit, quorum ſub vertice luſit:
Namque una atque eadem vini patria atque miniſtri.
Forſitan exſpectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plauſuque probatæ
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ,
Irritamentum veneris languentis, et acres
Divitis urticæ: major tamen iſta voluptas
Alterius ſexus: magis ille extenditur; et mox
Auribus atque oculis concepta urina movetur.
Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet: ille fruatur
Vocibus obſcœnis omnique libidinis arte,
Qui Lacedæmonium pytiſmate lubricat orbem.
Namque ibi fortunæ veniam damus: alea turpis,

Turpe

Turpe et adulterium, mediocribus : hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
Noſtra dabunt alios hodie convivia ludos.
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altiſoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales verſus quâ voce legantur ?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam ceſſare diem : non fœnoris ulla
Mentio ; nec, primâ ſi luce egreſſa reverti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
Humida ſuſpectis referens multitia rugis,
Vexataſque comas, et vultum auremque calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.
Pone domum, et ſervos, et quicquid frangitur illis,
Aut perit ; ingratos ante omnia pone ſodales.
Interea Megaleſiacæ ſpectacula mappæ,
Idæum ſolenne colunt, ſimiliſque triumpho
Prædo caballorum prætor ſedet ; ac, mihi pace
Immenſæ nimiæque licet ſi dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, et fragor aurem
Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
Nam ſi deficeret, mœſtam attonitamque videres
Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
Conſulibus. ſpectent juvenes, quos clamor et audax
Sponſio, quos cultæ decet aſſediſſe puellæ :
Spectent hoc nuptæ, juxta recubante marito,
Quod pudeat narraſſe aliquem præſentibus ipſis.
Noſtra bibat vernum contracta cuticula ſolem,
Effugiatque togam. jam nunc in balnea ſalvâ
Fronte licet vadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam : facere hoc non poſſis quinque diebus
Continuis, quia ſunt talis quoque tædia vitæ
Magna : voluptates commendat rarior uſus.

SATYRA XII.

NATALI, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Quâ feſtus promiſſa deis animalia ceſpes
Exſpectat; niveam reginæ cædimus agnam;
Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maurâ.
Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia funem
Tarpeio ſervata Jovi, frontemque coruſcat:
Quippe ferox vitulus, templis maturus et aræ,
Spargenduſque mero, quem jam pudet ubera matris
Ducere, qui vexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi, ſimiliſque affectibus, eſſet,
Pinguior Hiſpullâ traheretur taurus, et ipsâ
Mole piger, nec finitimâ nutritus in herbâ:
Læta ſed oſtendens Clitumni paſcua ſanguis
Iret, et a grandi cervix ferienda miniſtro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque paſſi
Nuper, et incolumem ſeſe mirantis, amici.
Nam, præter pelagi caſus et fulguris ictum
Evaſi, denſæ cœlum abſcondere tenebræ
Nube unâ, ſubituſque antennas impulit ignis,
Cum ſe quiſque illo percuſſum crederet, et mox
Attonitus nullum conferri poſſe putaret
Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam graviter, ſi quando poëtica ſurgit
Tempeſtas. genus ecce aliud diſcriminis; audi,
Et miſerere iterum, quanquam ſint cætera ſortis
Ejuſdem, pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votivâ teſtantur fana tabellâ
Plurima. pictores quis neſcit ab Iſide paſci?
Accidit et noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alveus, et jam,

Alternum

Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem; decidere jactu
Cœpit cum ventis, imitatus caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens evadere damno
Teſticulorum; adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea ſunt, dicebat, cuncta, Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcerrima, veſtem
Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus aptam,
Atque alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus, ſed et egregius fons,
Viribus occultis et Bæticus adjuvat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
Et dignum ſitiente Pholo vel conjuge Fuſci.
Adde et baſcaudas, et mille eſcaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, quâ mundi parte quis, audet
Argento præferre caput, rebuſque ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
Jactatur rerum utilium pars maxima; ſed nec
Damna levant: tunc, adverſis urgentibus, illuc
Recidit, ut malum ferro ſummitteret, ac ſe
Explicat anguſtum, diſcriminis ultima quando
Præſidia afferimus, navem factura minorem.
I nunc, et ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, digitis a morte remotus
Quatuor, ac ſeptem, ſi ſit latiſſima tæda.
Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ,
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
Sed poſtquam jacuit planum mare, tempora poſtquam
Proſpera, vectoris fatumque valentius euro
Et pelago, poſtquam parcæ meliora benignâ
Penſa manu ducunt, hilares, et ſtaminis albi
Lanificæ; modicâ nec multo fortior aurâ

Ventus

Ventus adeſt; inopi miſerabilis arte cucurrit
Veſtibus extenſis, et, quod ſuperaverat unum,
Velo prora ſuo: jam, deficientibus auſtris,
Spes vitæ cum ſole redit. tum gratus Iülo,
Atque novercali ſedes prælata Lavino,
Conſpicitur ſublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile ſumen,
Et nunquam viſis triginta clara mamillis.
Tandem intrat poſitas incluſa per æquora moles,
Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rurſum,
Quæ pelago occurrunt medio, longeque relinquunt
Italiam. non ſic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit: ſed truncâ puppe magiſter
Interiora petit Baianæ pervia cymbæ
Tuti ſtagna ſinus. gaudent ibi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.
Ite igitur, pueri, linguis animiſque faventes,
Sertaque delubris et farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos glebamque virentem.
Jam ſequar; et, ſacro quod præſtat rite peracto,
Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili ſimulacra nitentia cerâ.
Hic noſtrum placabo Jovem, laribuſque paternis
Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
Et matutinis operitur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint hæc, Corvine; Catullus,
Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
Tres habet hæredes. libet exſpectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili: verum hæc nimia eſt impenſa: coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. ſentire calorem
Si cœpit locuples Gallita et Paccius, orbi,
Legitime fixis veſtitur tota tabellis
Porticus. exiſtunt, qui promittant hecatomben:
Quatenus hic non ſunt nec venales elephanti,

Nec

Nec Latio, aut uſquam noſtro ſub ſidere, talis
Bellua concipitur: ſed furvâ gente petita
Arboribus Rutulis et Turni paſcitur agro,
Cæſaris armentum, nulli ſervire paratum
Privato: ſiquidem Tyrio parere ſolebant
Hannibali, et noſtris ducibus, regique Moloſſo,
Horum majores, ac dorſo ferre cohortes,
Partem aliquam belli, et euntem in prælia turrim.
Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Iſtrum
Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallitæ victima ſacra,
Tantis digna deis, et captatoribus horum.
Alter enim, ſi concedas mactare, vovebit
De grege ſervorum magna et pulcerrima quæque
Corpora; vel pueris et frontibus ancillarum
Imponet vittas; et ſi qua eſt nubilis illi
Iphigeneia domi, dabit hanc altaribus, etſi
Non ſperat tragicæ furtiva piacula cervæ.
Laudo meum civem, nec comparo teſtamento
Mille rates: nam ſi Libitinam evaſerit æger,
Delebit tabulas, incluſus carcere naſſæ,
Poſt meritum ſane mirandum, atque omnia ſoli
Forſan Pacuvio breviter dabit: ille ſuperbus
Incedet victis rivalibus. ergo vides, quam
Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.
Vivat Pacuvius, quæſo, vel Neſtora totum;
Poſſideat quantum rapuit Nero; montibus aurum
Exæquet; nec amet quemquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA XIII.

EXEMPLO quodcumque malo committitur, ipſi
Diſplicet auctori. prima eſt hæc ultio, quod, ſe
Judice, nemo nocens abſolvitur, improba quamvis
Gratia fallaci prætoris vicerit urnâ.
Quid ſentire putas omnes, Calvine, recenti
De ſcelere et fidei violatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, ut mediocris
Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris; caſus multis hic cognitus, ac jam
Tritus, et e medio fortunæ ductus acervo.
Ponamus nimios gemitus; flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe viri, nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam exiguamque malorum
Particulam vix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus, ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum. ſtupet hæc, qui jam poſt terga reliquit
Sexaginta annos, Fonteio conſule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis uſu?
Magna quidem, ſacris quæ dat præcepta libellis,
Victrix fortunæ ſapientia: dicimus autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum, vitâ didicere magiſtrâ.
Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem,
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæſitum, et partos gladio vel pyxide nummos?
Rari quippe boni; numero vix ſunt totidem, quot
Thebarum portæ, vel divitis oſtia Nili.
Nona ætas agitur, pejoraque ſæcula ferri
Temporibus; quorum ſceleri non invenit ipſa
Nomen et a nullo poſuit natura metallo.

Nos

Nos hominum divûmque fidem clamore ciemus,
Quanto Feſſidium laudat vocalis agentem
Sportula. dic ſenior bullâ digniſſime, neſcis
Quas habeat veneres aliena pecunia? neſcis
Quem tua ſimplicitas riſum vulgo moveat, cum
Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis
Eſſe aliquod numen templis aræque rubenti?
Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
Sumeret agreſtem, poſito diademate, falcem
Saturnus fugiens: tunc, cum virguncula Juno,
Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris:
Nulla ſuper nubes convivia cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formoſa nec Herculis uxor
Ad cyathos, et jam ſiccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæâ nigra tabernâ.
Prandebat ſibi quiſque deus, nec turba deorum
Talis, ut eſt hodie, contentaque ſidera paucis
Numinibus miſerum urgebant Atlanta minori
Pondere. nondum aliquis ſortitus triſte profundi
Imperium, aut Siculâ torvus cum conjuge Pluton:
Nec rota, nec furiæ, nec ſaxum, aut vulturis atri
Pœna; ſed infernis hilares ſine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas et morte piandum,
Si juvenis vetulo non aſſurrexerat, et ſi
Barbato cuicunque puer, licet ipſe videret
Plura domi fraga et majores glandis acervos:
Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
Primaque par adeo ſacræ lanugo ſenectæ.
Nunc, ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum totâ ærugine follem,
Prodigioſa fides et Thuſcis digna libellis,
Quæque coronatâ luſtrari debeat agnâ.
Egregium ſanctumque virum ſi cerno, bimembri
Hoc monſtrum puero, vel mirandis ſub aratro
Piſcibus inventis, et fœtæ comparo mulæ;

Solicitus, tanquam lapides effuderit imber,
Examenque apium longâ conſederit uvâ
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens.
Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilegâ : quid ſi bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo ? majorem tertius illâ
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ ?
Tam facile et pronum eſt ſuperos contemnere teſtes,
Si mortalis idem nemo ſciat. aſpice quantâ
Voce neget, quæ ſit ficti conſtantia vultus :
Per ſolis radios, Tarpeiaque fulmina, jurat,
Et Martis frameam, et Cirrhæi ſpicula vatis,
Per calamos venatricis pharetramque puellæ,
Perque tuum, pater Ægæi Neptune, tridentem :
Addit et Herculeos arcus, haſtamque Minervæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si vero et pater eſt, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi Pharioque madentis aceto.
Sunt, in fortunæ qui caſibus omnia ponant,
Et nullo credant mundum rectore moveri,
Naturâ volvente vices et lucis et anni ;
Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
Eſt alius metuens, ne crimen pœna ſequatur :
Hic putat eſſe deos, et pejerat, atque ita ſecum :
Decernat quodcumque volet de corpore noſtro
Iſis, et irato feriat mea lumina ſiſtro,
Dummodo vel cœcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, et vomicæ putres, et dimidium crus
Sunt tanti ? pauper locupletem optare podagram
Nec dubitet Ladas, ſi non eget Anticyrâ, nec
Archigene : quid enim velocis gloria plantæ
Præſtat, et eſuriens Piſææ ramus olivæ ?
Ut ſit magna, tamen certe lenta ira deorum eſt.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient ? ſed et exorabile numen

Fortaſſe

Fortaſſe experiar : ſolet his ignoſcere. multi
Committunt eadem diverſo crimina fato :
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant : tunc te ſacra ad delubra vocantem
Præcedit, trahere imo ultro ac vexare paratus.
Nam, cum magna malæ ſupereſt audacia cauſæ,
Creditur a multis fiducia. mimum agit ille,
Urbani qualem fugitivus ſcurra Catulli :
Tu miſer exclamas, ut Stentora vincere poſſis,
Vel potius quantum Gradivus Homericus : audis,
Jupiter, hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
Debueras, vel marmoreus, vel aheneus ? aut cur
In carbone tuo chartâ pia thura ſolutâ
Ponimus, et ſectum vituli jecur, albaque porci
Omenta ? ut video, nullum diſcrimen habendum eſt
Effigies inter veſtras ſtatuamque Bathylli.
Accipe quæ contra valeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos nec Stoïca dogmata legit
A Cynicis tunicâ diſtantia ; non Epicurum
Suſpicit exigui lætum plantaribus horti.
Curentur dubii medicis majoribus ægri :
Tu venam vel diſcipulo committe Philippi.
Si nullum in terris jam deteſtabile factum
Oſtendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec planâ faciem contundere palmâ ;
Quandoquidem accepto claudenda eſt janua damno,
Et majore domus gemitu, majore tumultu,
Planguntur nummi, quam funera. nemo dolorem
Fingit in hoc caſu, veſtem diducere ſummam
Contentus, vexare oculos humore coacto.
Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris.
Sed ſi cuncta vides ſimili fora plena querelâ ;
Si decies lectis diversâ in parte tabellis,
Vana ſupervacui dicunt cheirographa ligni,
Arguit ipſorum quos litera, gemmaque princeps

Sardo-

Sardonychum, loculis quæ cuſtoditur eburnis :
Ten' o delicias extra communia cenſes
Ponendum ; quia tu gallinæ filius albæ,
Nos viles pulli, nati infelicibus ovis.
Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos majora ad crimina : confer
Conductum latronem, incendia ſulphure cœpta,
Atque dolo, primos cum janua colligit ignes :
Confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, et populorum
Dona, vel antiquo poſitas a rege coronas.
Hæc ibi ſi non ſunt, minor exſtat ſacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipſam
Neptuni ; qui bracteolam de Caſtore ducat.
An dubitet, ſolitus totum conflare Tonantem ?
Confer et artifices mercatoremque veneni,
Et deducendum corio bovis in mare, cum quo
Clauditur adverſis innoxia ſimia fatis.
Hæc quota pars ſcelerum, quæ cuſtos Gallicus urbis,
Uſque a Lucifero donec lux occidat, audit ?
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit una domus. paucos conſume dies, et
Dicere te miſerum, poſtquam illinc veneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in Alpibus, aut quis
In Meroë craſſo majorem infante mamillam ?
Cœrula quis ſtupuit Germani lumina, flavam
Cæſariem, et madido torquentem cornua cirro ?
Nempe quod hæc illis natura eſt omnibus una.
Ad ſubitas Thracum volucres nubemque ſonoram
Pygmæus parvis currit bellator in armis ;
Mox, impar hoſti, raptuſque, per aëra curvis
Unguibus a ſævâ fertur grue : ſi videas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quatiere : ſed illic,
Quanquam eadem aſſidue ſpectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non eſt altior uno.
Nullane perjuri capitis fraudiſque nefandæ

Pœna

Pœna erit? abreptum crede hunc graviore catenâ
Protinus, et noſtro, quid plus velit ira? necari
Arbitrio. manet illa tamen jactura, nec unquam
Depoſitum tibi ſoſpes erit: ſed corpore trunco
Invidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.
At vindicta bonum vitâ jucundius ipsâ.
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut levibus, videas flagrantia cauſis:
Quantulacunque adeo eſt occaſio, ſufficit iræ.
Chryſippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulcique ſenex vicinus Hymetto,
Qui partem acceptæ ſæva inter vincla cicutæ
Accuſatori nollet dare. plurima felix
Paulatim vitia atque errores exuit omnes
Prima docens rectum ſapientia. quippe minuti
Semper et infirmi eſt animi exiguique voluptas
Ultio: continuo ſic collige, quod vindictâ
Nemo magis gaudet, quam fœmina. cur tamen hos tu
Evaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, et ſurdo verbere cædit,
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo ſævior illis,
Quas et Cæditius gravis invenit et Rhadamanthus,
Nocte dieque ſuum geſtare in pectore teſtem.
Spartano cuidam reſpondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depoſitum retinere, et fraudem jure tueri
Jurando: quærebat enim quæ numinis eſſet
Mens, et an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem
Vocem adyti dignam templo veramque probavit,
Exſtinctus totâ pariter cum prole, domoque,
Et quamvis longâ deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas.
Nam, ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet. cedo, ſi conata peregit?

Perpetua

Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat,
Faucibus ut morbo ſiccis, interque molares
Difficili creſcente cibo: ſed vina miſellus
Exſpuit; Albani veteris pretioſa ſenectus
Diſplicet: oſtendas melius, denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem ſi forte indulſit cura ſoporem,
Et toto verſata toro jam membra quieſcunt,
Continuo templum, et violati numinis aras,
Et, quod præcipuis mentem ſudoribus urget,
Te, videt in ſomnis. tua ſacra et major imago
Humanâ turbat pavidum, cogitque fateri.
Hi ſunt qui trepidant et ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat exanimes, primo quoque murmure cœli,
Non quaſi fortuitus, nec ventorum rabie, ſed
Iratus, cadat in terras, et vindicet, ignis.
Illa nihil nocuit, curâ graviore timetur
Proxima, tempeſtas, velut hoc dilata ſereno.
Præterea lateris vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt a numine; ſaxa deorum
Hæc et tela putant. pecudem ſpondere ſacello
Balantem, et laribus criſtam promittere galli,
Non audent. quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? vel quæ non dignior hoſtia vitâ?
Mobilis et varia eſt ferme natura malorum.
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia: quid fas
Atque nefas tandem incipiunt ſentire, peractis
Criminibus: tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa et mutari neſcia: nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Ejectum ſemel attritâ de fronte ruborem?
Quiſnam hominum eſt, quem tu contentum videris uno
Flagitio? dabit in laqueum veſtigia noſter
Perfidus, et nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Ægæi rupem, ſcopuloſque frequentes

Exulibus

Exulibus magnis. pœnâ gaudebis amarâ
Nominis inviſi ; tandemque fatebere lætus
Nec ſurdum, nec Tireſiam, quenquam eſſe deorum.

SATYRA XIV.

PLURIMA ſunt, Fuſcine, et famâ digna ſiniſtrâ,
Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus,
Quæ monſtrant ipſi pueris traduntque parentes.
Si damnoſa ſenem juvat alea, ludit et hæres
Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo.
Nec de ſe melius cuiquam ſperare propinquo
Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, et eodem jure natantes
Mergere ficedulas, didicit, nebulone parente,
Et canâ monſtrante gulâ : cum ſeptimus annus
Tranſierit puerum, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, et a magnâ non degenerare culinâ.
Mitem animum et mores modicis erroribus æquos
Præcipit, atque animos ſervorum et corpora noſtrâ
Materiâ conſtare putat paribuſque elementis,
An ſævire docet, Rutilus, qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, et nullam Sirena flagellis
Comparat, Antiphates trepidi laris ac Polyphemus?
Tum felix, quoties aliquis, tortore vocato,
Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid ſuadet juveni lætus ſtridore catenæ,
Quem mire afficiunt inſcripta ergaſtula, carcer
Ruſticus? exſpectas ut non ſit adultera Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito nec tanto poterit contexere curſu,

Ut

Ut non ter decies reſpiret? conſcia matri
Virgo fuit: ceras nunc, hâc dictante, puſillas
Implet, et ad mœchum dat eiſdem ferre cinœdis;
Sic natura jubet. velocius et citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, magnis
Cum ſubeunt animos auctoribus. unus et alter
Forſitan hæc ſpernant juvenes, quibus arte benignâ
E meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt,
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpæ:
Abſtineas igitur damnandis; hujus enim vel
Una potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus ac pravis omnes ſumus; et Catilinam
Quocunque in populo videas, quocunque ſub axe:
Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus uſquam.
Nil dictu fœdum viſuque hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt. procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, et cantus pernoctantis parafiti.
Maxima debetur puero reverentia: ſi quid
Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos:
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit irâ,
Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantum
Nec vultu dederit, morum quoque filius, et cum
Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
Corripies nimirum, et caſtigabis acerbo
Clamore, ac poſt hæc tabulas mutare parabis.
Unde tibi frontem libertatemque parentis,
Cum facias pejora ſenex, vacuumque cerebro
Jampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?
Hoſpite venturo, ceſſabit nemo tuorum:
Verre pavimentum, nitidas oſtende columnas,
Arida cum totâ deſcendat aranea telâ,
Hic leve argentum, vaſa aſpera tergeat alter,
Vox domini fremit inſtantis virgamque tenentis.

Ergo

Ergo miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus, et tamen uno
Semodio ſcobis hæc emendat ſervulus unus.
Illud non agitas, ut ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum vitioque carentem?
Gratum eſt, quod patriæ civem populoque dediſti,
Si facis, ut patriæ ſit idoneus, utilis agris,
Utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit quibus artibus et quibus hunc tu
Moribus inſtituas. ſerpente ciconia pullos
Nutrit et inventâ per devia rura lacertâ:
Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.
Vultur, jumento, et canibus, crucibuſque relictis,
Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert:
Hic eſt ergo cibus magni quoque vulturis et ſe
Paſcentis, propriâ cum jam facit arbore nidos.
Sed leporem aut capream famulæ Jovis et generoſæ
In ſaltu venantur aves, hinc præda cubili
Ponitur, inde autem, cum ſe matura levarit,
Progenies, ſtimulante fame, feſtinat ad illam
Quam primum rupto prædam guſtaverat ovo.
Ædificator erat Centronius, et modo curvo
Litore Caietæ, ſummâ nunc Tiburis arce,
Nunc Præneſtinis in montibus, alta parabat
Culmina villarum, Græcis longeque petitis
Marmoribus vincens Fortunæ atque Herculis ædem,
Ut ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.
Dum ſic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
Fregit opes, nec parva tamen menſura relictæ
Partis erat, totam hanc turbavit filius amens,
Dum meliore novas attollit marmore villas.
Quidam, ſortiti metuentem ſabbata patrem,
Nil præter nubes et cœli numen adorant,
Nec diſtare putant humanâ carne ſuillam,

Quâ pater abſtinuit; mox et præputia ponunt:
Romanas autem ſoliti contemnere leges
Judaicum ediſcunt, et ſervant, et metuunt, jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes:
Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos.
Sed pater in causâ eſt, cui ſeptima quæque fuit lux
Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.
Sponte tamen juvenes imitantur cætera, ſolam
Inviti quoque avaritiam exercere jubentur:
Fallit enim vitium ſpecie virtutis et umbrâ,
Cum ſit triſte habitu, vultuque et veſte ſeverum,
Nec dubie tanquam frugi laudetur avarus,
Tanquam parcus homo, et rerum tutela ſuarum
Certa magis, quam ſi fortunas ſervet eaſdem
Heſperidum ſerpens aut Ponticus. adde, quod hunc, de
Quo loquor, egregium populus putat atque verendum
Artificem; quippe his creſcunt patrimonia fabris.
Sed creſcunt quocunque modo, majoraque fiunt
Incude aſſiduâ, ſemperque ardente camino.
Et pater ergo animi felices credit avaros,
Qui miratur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putat: juvenes hortatur, ut illam
Ire viam pergant, et eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa; his protinus illos
Imbuit, et cogit minimas ediſcere ſordes:
Mox acquirendi docet inſatiabile votum.
Servorum ventres modio caſtigat iniquo,
Ipſe quoq; eſuriens: neq; enim omnia ſuſtinet unquam
Mucida cœrulei panis conſumere fruſta,
Heſternum ſolitus medio ſervare minutal
Septembri, nec non differre in tempora cœnæ
Alterius conchem æſtivi cum parte lacerti
Signatam, vel dimidio putrique ſiluro,
Filaque ſectivi numerata includere porri.
Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.

Sed

Sed quo divitias hæc per tormenta coactas,
Cum furor haud dubius, cum ſit manifeſta phreneſis,
Ut locuples moriaris, egenti vivere fato?
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit;
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit unum,
Et proferre libet fines; majorque videtur
Et melior vicina ſeges: mercaris et hanc, et
Arbuſta, et densâ montem qui canet olivâ:
Quorum ſi pretio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri, laſſoque famelica collo
Armenta ad virides hujus mittentur ariſtas,
Nec prius inde domum, quam tota novalia ſævos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix poſſis, quam multi talia plorent,
Et quot venales injuria fecerit agros.
Sed qui ſermones? quam fœdæ buccina famæ?
Quid nocet hæc, inquit. tunicam mihi malo lupini,
Quam ſi me toto laudet vicinia pago
Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.
Scilicet et morbis et debilitate carebis,
Et luctum et curam effugies, et tempora vitæ
Longa tibi poſthæc fato meliore dabuntur;
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac Punica paſſis
Prælia, vel Pyrrhum immanem gladioſque Moloſſos,
Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus: merces ea ſanguinis atque laboris
Nullis viſa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curta fides patriæ. ſaturabat glebula talis
Patrem ipſum turbamque caſæ, quâ fœta jacebat
Uxor, et infantes ludebant quatuor, unus
Vernula, tres domini: ſed, magnis fratribus horum
A ſcrobe vel ſulco redeuntibus, altera cœna

Amplior,

Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri noſtro non ſufficit horto.
Inde fere ſcelerum cauſæ, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius, ullum
Humanæ mentis vitium, quam ſæva cupido
Immodici cenſus: nam dives qui fieri vult,
Et cito vult fieri. ſed quæ reverentia legum,
Quis metus aut pudor eſt unquam properantis avari?
Vivite contenti caſulis et collibus iſtis,
O pueri, Marſus dicebat et Hernicus olim
Veſtinuſque ſenex: panem quæramus aratro
Qui ſatis eſt menſis: laudant hoc numina ruris,
Quorum ope et auxilio, gratæ poſt munus ariſtæ,
Contingunt homini veteris faſtidia quercus.
Nil vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui ſummovet euros
Pellibus inverſis. peregrina ignotaque nobis
Ad ſcelus atque nefas, quæcunque eſt, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumni mediâ de nocte ſupinum
Clamoſus juvenem pater excitat: accipe ceras,
Scribe puer, vigila, cauſas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem poſce libello:
Sed caput intactum buxo nareſque piloſas
Adnotet, et grandes miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum attegias, caſtella Brigantum,
Ut locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat: aut, longos caſtrorum ferre labores
Si piget, et trepidum ſolvunt tibi cornua ventrem
Cum lituis audita, pares, quod vendere poſſis
Pluris dimidio, nec te faſtidia mercis
Ullius ſubeant ablegandæ Tiberim ultra,
Neu credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Unguenta et corium. lucri bonus eſt odor ex re
Quâlibet: illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur, dîs atque ipſo Jove digna, poëtæ.

Unde

Unde habeas quærit nemo ; ſed oportet habere :
Hoc monſtrant vetulæ pueris poſcentibus aſſem ;
Hoc diſcunt omnes ante alpha et beta puellæ.
Talibus inſtantem monitis, quemcunque parentem
Sic poſſem affari : dic, o vaniſſime, quis te
Feſtinare jubet ? meliorem præſto magiſtro
Diſcipulum. ſecurus abi ; vinceris, ut Ajax
Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
Parcendum eſt teneris, nondum implevere medullas
Nativæ mala nequitiæ. cum pectere barbam
Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,
Falſus erit teſtis, vendet perjuria ſummâ
Exiguâ, et Cereris tangens aramque pedemque.
Elatam jam crede nurum, ſi limina veſtra
Mortiferâ cum dote ſubit. quibus illa premetur
Per ſomnum digitis ! nam, quæ terrâque marique
Acquirenda putas, brevior via conferet illi :
Nullus enim magni ſceleris labor. hæc ego nunquam
Mandavi, dices olim, neque talia ſuaſi:
Mentis cauſa malæ tamen eſt et origo penes te :
Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et lævo monitu pueros producit avaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, et totas effundit habenas
Curriculo ; quem ſi revoces, ſubſiſtere neſcit,
Et, te contempto, rapitur, metiſque relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas : adeo indulgent ſibi latius ipſi.
Cum dicis juveni ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem levet attollatque propinqui ;
Et ſpoliare doces, et circumſcribere, et omni
Crimine divitias acquirere, quarum amor in te eſt,
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, ſi Græcia vera, Menœceus :
In quarum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, et horrida bella capeſſunt

Continuo,

Continuo, tanquam et tubicen ſurrexerit una:
Ergo ignem, cujus ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem late et rapientem cuncta videbis:
Nec tibi parcetur miſero, trepidumque magiſtrum
In caveâ magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis geneſis tua: ſed grave tardas
Exſpectare colos. morieris, ſtamine nondum
Abrupto. jam nunc obſtas, et vota moraris:
Jam torquet juvenem longa et cervina ſenectus.
Ocyus Archigenem quære, atque eme, quod Mithridates
Compoſuit, ſi vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare roſas. medicamen habendum eſt,
Sorbere ante cibum quod debeat et pater, et rex.
Monſtro voluptatem egregiam, cui nulla theatra
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si ſpectes quanto capitis diſcrimine conſtent
Incrementa domus, æratâ multus in arcâ
Fiſcus, et ad vigilem ponendi Caſtora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoque perdidit, et res
Non potuit ſervare ſuas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, et Cybeles, aulæa relinquas:
Tanto majores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum jactata petauro
Corpora, quique ſolent rectum deſcendere funem,
Quam tu, Corycià ſemper qui puppe moraris
Atque habitas, coro ſemper tollendus et auſtro,
Perditus, ac vilis facci mercator olentis,
Qui gaudes pingue antiquæ de litore Cretæ
Paſſum et municipes Jovis advexiſſe lagenas?
Hic tamen ancipiti figens veſtigia plantâ
Victum illâ mercede parat, brumamque famemque
Illâ reſte cavet: tu propter mille talenta
Et centum villas temerarius. aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: plus hominum eſt jam
In pelago. veniet claſſis, quocunque vocarit
Spes lucri, nec Carpathiam Getulaque tantum

Æquora

Æquora tranſiliet : ſed, longe Calpe relictâ,
Audiet Herculeo ſtridentem gurgite ſolem.
Grande operæ pretium eſt, ut tenſo folle reverti
Inde domum poſſis, tumidâque ſuperbus alutâ
Oceani monſtra et juvenes vidiſſe marinos.
Non unus mentes agitat furor : ille ſororis
In manibus vultu Eumenidum terretur et igni ;
Hic, bove percuſſo, mugire Agamemnona credit
Aut Ithacum. parcat tunicis licet atque lacernis,
Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad ſummum latus, et tabulâ diſtinguitur undâ :
Cum ſit cauſa mali tanti et diſcriminis hujus,
Conciſum argentum in titulos facieſque minutas.
Occurrent nubes et fulgura : ſolvite funem,
Frumenti dominus clamat piperiſque coëmti.
Nil color hic cœli, nil faſcia nigra, minatur :
Æſtivum tonat. infelix, hâc forſitan ipsâ
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus, et zonam lævâ morſuque tenebit.
Sed, cujus votis modo non ſuffecerat aurum,
Quod Tagus et rutilâ volvit Pactolus arenâ,
Frigida ſufficient velantes inguina panni,
Exiguuſque cibus, mersâ rate naufragus aſſem
Dum rogat, et pictâ ſe tempeſtate tuetur.
Tantis parta malis curâ majore metuque
Servantur : miſera eſt magni cuſtodia cenſus.
Diſpoſitis prædives hamis vigilare cohortem
Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
Electro, ſigniſque ſuis, Phrygiâque columnâ,
Atque ebore, et latâ teſtudine. dolia nudi
Non ardent Cynici : ſi fregeris, altera fiet
Cras domus, aut eadem plumbo commiſſa manebit.
Senſit Alexander, teſtâ cum vidit in illâ
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quam qui totum ſibi poſceret orbem,
Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.

Nullum

Nullum numen habes, ſi ſit prudentia, ſed te
Nos facimus, Fortuna, deam. menſura tamen quæ
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam :
In quantum ſitis, atque fames, et frigora poſcunt;
Quantum, Epicure, tibi parvis ſuffecit in hortis;
Quantum Socratici ceperunt ante penates.
Nunquam aliud natura, aliud ſapientia, dicit.
Acribus exemplis videor te cludere; miſce
Ergo aliquid noſtris de moribus: effice ſummam,
Bis ſeptem ordinibus quam lex dignatur Othonis.
Hæc quoque ſi rugam trahit, extenditque labellum;
Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
Si nondum implevi gremium, ſi panditur ultra;
Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna,
Sufficient animo, nec divitiæ Narciſſi,
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia, cujus
Paruit imperiis uxorem occidere juſſus.

SATYRA XV.

QUIS neſcit, Voluſi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc; illa pavet ſaturam ſerpentibus Ibim.
Effigies ſacri nitet aurea cercopitheci,
Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ,
Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic cœruleos, hic piſcem fluminis, illic
Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
Porrum et cepe nefas violare ac frangere morſu.
O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina! lanatis animalibus abſtinet omnis
Menſa: nefas illic fœtum jugulare capellæ;
Carnibus humanis veſci licet. attonito cum
Tale ſuper cœnam facinus narraret Ulyſſes

Alcinoo,

Alcinoo, bilem aut riſum fortaſſe quibuſdam
Moverat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
Hunc abicit, ſævâ dignum verâque Charybdi,
Fingentem immanes Læſtrygonas atque Cyclopas?
Nam citius Scyllam, vel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos et tempeſtatibus utres,
Crediderim, aut tenui percuſſum verbere Circes
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
Tam vacui capitis populum Phæaca putavit?
Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
De Corcyræâ temetum duxerat urnâ.
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
Nos miranda quidem, ſed nuper, conſule Junio,
Geſta ſuper calidæ referemus mœnia Copti;
Nos vulgi ſcelus et cunctis graviora cothurnis:
Nam ſcelus a Pyrrhâ, quanquam omnia ſyrmata volvas,
Nullus apud tragicos populus facit. accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
Inter finitimos vetus atque antiqua ſimultas,
Immortale odium, et nunquam ſanabile vulnus,
Ardet adhuc, Ombos et Tentyra. ſummus utrinque
Inde furor vulgo, quod numina vicinorum
Odit uterque locus; cum ſolos credat habendos
Eſſe deos, quos ipſe colit. ſed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis
Viſa inimicorum primoribus ac ducibus; ne
Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ,
Sentirent, poſitis ad templa et compita menſis,
Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interdum ſol invenit. horrida ſane
Ægyptus: ſed luxuriâ, quantum ipſe notavi,
Barbara famoſo non cedit turba Canopo.
Adde quod et facilis victoria de madidis, et
Blæſis, atque mero titubantibus. inde virorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
Unguenta, et flores, multæque in fronte coronæ:

Hinc jejunum odium. ſed jurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus : hæc tuba rixæ.
Dein clamore pari concurritur, et vice teli
Sævit nuda manus : paucæ ſine vulnere malæ :
Vix cuiquam aut nulli toto certamine naſus
Integer. aſpiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.
Ludere ſe credunt ipſi tamen, et pueriles
Exercere acies, quod nulla cadavera calcent ;
Et ſane quo tot rixantis millia turbæ,
Si vivunt omnes ? ergo acrior impetus, et jam
Saxa inclinatis per humum quæſita lacertis
Incipiunt torquere, domeſtica ſeditione
Tela ; nec hunc lapidem, quales et Turnus, et Ajax ;
Vel quo Tydides percuſſit pondere coxam
Æneæ : ſed quem valeant emittere dextræ,
Illis diſſimiles, et noſtro tempore natæ :
Nam genus hoc vivo jam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat atque puſillos.
Ergo deus quicunque aſpexit, ridet et odit.
A diverticulo repetatur fabula. poſtquam
Subſidiis aucti, pars altera promere ferrum
Audet, et infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis.
Terga fugæ celeri præſtantibus omnibus inſtant
Qui vicina colunt umbroſæ Tentyra palmæ.
Labitur hic quidam, nimiâ formidine curſum
Præcipitans, capiturque : aſt illum in plurima ſectum
Fruſta ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corroſis oſſibus edit
Victrix turba ; nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus : longum uſque adeo tardumque putavit
Exſpectare focos, contenta cadavere crudo.
Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
Quem ſummâ cœli raptum de parte Prometheus
Donavit terris. elemento gratulor, et te

Exultare

Exultare reor. ſed qui mordere cadaver
Suſtinuit, nihil unquam hâc carne libentius edit:
Nam ſcelere in tanto ne quæras, et dubites, an
Prima voluptatem gula ſenſerit. ultimus autem
Qui ſtetit, abſumpto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de ſanguine guſtat.
Vaſcones, ut fama eſt, alimentis talibus uſi
Produxere animas: ſed res diverſa; ſed illic
Fortunæ invidia eſt, bellorumque ultima, caſus
Extremi, longæ dira obſidionis egeſtas.
Hujus enim, quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi: ſicut modo dicta mihi gens
Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quicquid
Cogebat vacui ventris furor, hoſtibus ipſis
Pallorem ac maciem ac tenues miſerantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, eſſe parati
Et ſua. quiſnam hominum veniam dare, quiſve deorum,
Urbibus abnuerit dira atque immania paſſis,
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus veſcebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent: nec enim omnia, quædam,
Pro vitâ facienda putat. ſed Cantaber unde
Stoïcus, antiqui præſertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias noſtraſque habet orbis Athenas.
Gallia cauſidicos docuit facunda Britannos:
De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
Virtute atque fide, ſed major clade, Saguntus,
Tale quid excuſat. Mœotide ſævior arâ
Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inventrix homines, ut jam quæ carmina tradunt
Digna fide credas, tantum immolat: ulterius nil
Aut gravius cultro timet hoſtia. quis modo caſus
Impulit hos? quæ tanta fames infeſtaque vallo
Arma coëgerunt tam deteſtabile monſtrum
Audere? anne aliam, terrâ Memphitide ſiccâ,

Invidiam

Invidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Quâ nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
Sauromatæve truces, aut immanes Agathyrſi,
Hâc ſævit rabie imbelle et inutile vulgus,
Parvula fictilibus ſolitum dare vela phaſelis,
Et brevibus pictæ remis incumbere teſtæ.
Nec pœnam ſceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt
Et ſimiles ira atque fames. molliſſima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit: hæc noſtri pars optima ſenſus.
Plorare ergo jubet cauſam lugentis amici,
Squalloremque rei, pupillum ad jura vocantem
Circumſcriptorem, cujus manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terrâ clauditur infans,
Et minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
Arcanâ, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Ulla aliena ſibi credat mala? ſeparat hoc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
Atque exercendis capiendiſque artibus apti,
Senſum a cœleſti demiſſum traximus arce,
Cujus egent prona et terram ſpectantia. mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus ut nos
Affectus petere auxilium et præſtare juberet,
Diſperſos trahere in populum, migrare vetuſto
De nemore, et proavis habitatas linquere ſylvas,
Ædificare domos, laribus conjungere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limine ſomnos
Ut collata daret fiducia, protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere, civem,
Communi dare ſigna tubâ, defendier iſdem
Turribus, atque unâ portarum clave teneri.

Sed

Sed jam ſerpentum major concordia: parcit
Cognatis maculis ſimilis fera. quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica tigris agit rabidâ cum tigride pacem
Perpetuam: ſævis inter ſe convenit urſis.
Aſt homini ferrum lethale incude nefandâ
Produxiſſe parum eſt, cum, raſtra et ſarcula tantum
Aſſueti coquere, et marris ac vomere laſſi,
Neſcierint primi gladios excudere fabri.
Aſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
Occidiſſe aliquem: ſed pectora, brachia, vultum,
Crediderint genus eſſe cibi. quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, ſi nunc hæc monſtra videret,
Pythagoras, cunctis animalibus abſtinuit qui
Tanquam homine, et ventri indulſit non omne legumen?

SATYRA XVI.

QUIS numerare queat felicis prædia, Galle,
Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pavidum excipiat tyronem porta ſecundo
Sidere: plus etenim fati valet hora benigni,
Quam ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,
Et Samiâ genitrix quæ delectatur arenâ.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare togatus
Audeat: imo, et ſi pulſetur, diſſimulet, nec
Audeat excuſſos prætori oſtendere dentes,
Et nigram in facie tumidis livoribus offam,
Atque oculos medico nil promittente relictos.
Bardiacus judex datur hæc punire volenti,
Calceus, et grandes magna ad ſubſellia ſuræ,

Legibus

Legibus antiquis caſtrorum, et more Camilli
Servato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul a ſignis. juſtiſſima centurionum
Cognitio eſt igitur de milite; nec mihi deerit
Ultio, ſi juſtæ defertur cauſa querelæ.
Tota cohors tamen eſt inimica, omneſque manipli
Conſenſu magno officiunt. curabitis, ut ſit
Vindicta gravior quam injuria: dignum erit ergo
Declamatoris Mutinenſis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
Millia clavorum. quis tam procul abſit ab urbe?
Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
Ut veniat? lacrymæ ſiccentur protinus, et ſe
Excuſaturos non ſolicitemus amicos.
Da teſtem, judex cum dixerit: audeat ille,
Neſcio quis, pugnos vidit qui, dicere, vidi;
Et credam dignum barbâ dignumque capillis
Majorum. citius falſum producere teſtem
Contra paganum poſſis, quam vera loquentem
Contra fortunam armati contraque pudorem.
Præmia nunc alia atque alia emolumenta notemus
Sacramentorum. convallem ruris aviti
Improbus aut campum mihi ſi vicinus ademit,
Aut ſacrum effodit medio de limite ſaxum,
Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,
Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
Vana ſupervacui dicens chirographa ligni:
Exſpectandus erit, qui lites inchoet, annus,
Totius populi: ſed tunc quoque mille ferenda
Tædia, mille moræ; toties ſubſellia tantum
Sternuntur; jam facundo ponente lacernas
Cæditio, et Fuſco jam micturiente, parati
Digredimur, lentâque fori pugnamus arenâ.
Aſt illis, quos arma tegunt et balteus ambit,
Quod placitum eſt illis præſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſufflamine litis.

Solis

Solis præterea teſtandi militibus jus,
Vivo patre datur: nam quæ ſunt parta labore
Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cujus regimen pater. ergo Coranum,
Signorum comitem, caſtrorumque æra merentem,
Quamvis jam tremulus captat pater. hunc labor æquus
Provehit, et pulcro reddit ſua dona labori.
Ipſius certe ducis hoc referre videtur,
Ut qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem;
Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes.

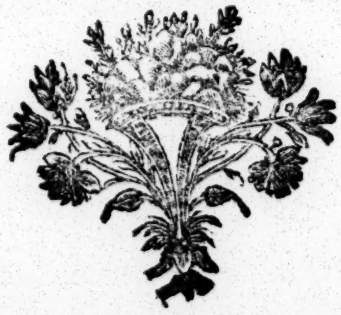

AULI PERSII FLACCI

SATYRÆ.

PROLOGUS.

NEC fonte labra prolui caballino;
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini, ut repente ſic Poëta prodirem.
Heliconiadaſque pallidamque Pirenen
Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederæ ſequaces: ipſe ſemipaganus
Ad ſacra vatum carmen affero noſtrum.
Quis expedivit pſittaco ſuum XAIPE,
Picaſque docuit noſtra verba conari?
Magiſter artis ingenique largitor
Venter, negatas artifex ſequi voces.
Quod ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
Corvos poëtas & poëtrias picas
Cantare credas Pegaſeïum melos.

SATYRA I.

O Curas hominum! o quantum eſt in rebus inane!
Quis leget hæc? min' tu iſtud ais? nemo hercule. nemo?
Vel duo, vel nemo. turpe et miſerabile. quare?
Ne mihi Polydamas et Troïades Labeonem
Prætulerint. nugæ. non, ſi quid turbida Roma
Elevet, accedas; examenve improbum in illâ
Caſtiges trutinâ; nec te quæſiveris extra.
Nam Romæ quis non? ah, ſi fas dicere! ſed fas
Tunc, cum ad canitiem et noſtrum iſtud vivere triſte
Aſpexi, et nucibus facimus quæcunque relictis:
Cum ſapimus patruos, tunc, tunc, ignoſcite. nolo.
Quid faciam? ſed ſum petulanti ſplene cachinno.
Scribimus incluſi, numeros ille, hic pede liber,
Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo, pexuſque, togâque recenti,
Et natalitiâ tandem cum Sardonyche albus,
Sede leges celsâ, liquido cum plaſmate guttur
Mobile collueris, patranti fractus ocello.
Hic neque more probo videas, neque voce ſerenâ,
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, et tremulo ſcalpuntur ubi intima verſu.
Tun' vetule auriculis alienis colligis eſcas?
Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe!
Quo didiciſſe, niſi hoc fermentum, et, quæ ſemel intus
Innata eſt, rupto jecore exierit caprificus?
En pallor ſeniumque! o mores! uſque adeone
Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter?
At pulcrum eſt digito monſtrari, et dicier, hic eſt.

Ten'

Ten' cirratorum centum dictata fuiſſe
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
Romulidæ ſaturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna eſt,
Rancidulum quiddam balbâ de nare locutus,
Phyllidas, Hypſipylas, vatum et plorabile ſi quid,
Eliquat, et tenero ſupplantat verba palato.
Aſſenſere viri. nunc non cinis ille poetæ
Felix? non levior cippus nunc imprimit oſſa?
Laudant convivæ. nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulo fortunatâque favillâ
Naſcentur violæ? rides, ait, et nimis uncis
Naribus indulges. an erit, qui velle recuſet
Os populi meruiſſe; et, cedro digna locutus,
Linquere nec ſcombros metuentia carmina nec thus?
Quiſquis es o, modo quem ex adverſo dicere feci,
Non ego, cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit,
Quando hæc rara avis eſt, ſi quid tamen aptius exit,
Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra eſt;
Sed recti finemque extremumque eſſe recuſo
Euge tuum et belle: nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic eſt Ilias Acci
Ebria veratro; non, ſi qua elegidia crudi
Dictarunt proceres; non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis. calidum ſcis ponere ſumen;
Scis comitem horridulum tritâ donare lacernâ;
Et verum, inquis, amo: verum mihi dicite de me.
Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve,
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede exſtet.
O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas,
Nec linguæ, quantum ſitiat canis Appula, tantum.
Vos o patricius ſanguis, quos vivere fas eſt
Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ.
Quis populi ſermo eſt? quis enim, niſi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per leve ſeveros

Effundat

Effundat junctura ungues? ſcit tendere verſum
Non ſecus, ac ſi oculo rubricam dirigat uno:
Sive opus in mores, in luxum, et prandia regum,
Dicere, res grandes noſtro dat muſa poëtæ.
Ecce modo heroas ſenſus afferre videmus
Nugari ſolitos Græce, nec ponere lucum
Artifices, nec rus ſaturum laudare, ubi corbes,
Et focus, et porci, et fumoſa Palilia fœno:
Unde Remus, ſulcoque terens dentalia, Quinti,
Cum trepida ante boves dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit. euge poëta:
Eſt nunc, Briſeis quem venoſus liber Acci,
Sunt, quos Pacuviuſque et verrucoſa moretur
Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum videas, quæriſne, unde hæc ſartago loquendi
Venerit in linguas? unde iſtud dedecus, in quo
Troſſulus exultat tibi per ſubſellia levis?
Nilne pudet capiti non poſſe pericula cano
Pellere, quin tepidum hoc optes audire, decenter?
Fur es, ait, Pedio. Pedius quid? crimina raſis
Librat in antithetis: doctas poſuiſſe figuras
Laudatur. bellum hoc. hoc bellum? an Romule ceves?
Men' moveat quippe, et, cantet ſi naufragus, aſſem
Protulerim? cantas, cum fractâ te in trabe pictum
Ex humero portes? verum, nec nocte paratum,
Plorabit, qui me volet incurvaſſe querelâ.
Sed numeris decor eſt, et junctura addita crudis.
Claudere ſic verſum didicit: Berecynthius Atys,
Et qui cœruleum dirimebat Nerea delphin.
Sic coſtam longo ſubduximus Appennino.
Arma virum: nonne hoc ſpumoſum et cortice pingui?
Ut ramale vetus prægrandi ſubere coctum.
Quidnam igitur tenerum, et laxâ cervice legendum?
Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis;
Et raptum vitulo caput ablatura ſuperbo

Baſſaris,

Baſſaris, et lyncem Mænas flexura corymbis,
Evion ingeminat: reparabilis adſonat echo.
Hæc fierent, ſi teſticuli vena ulla paterni
Viveret in nobis? ſummâ delumbe ſalivâ
Hoc natat in labris; et in udo eſt Mænas, et Atys;
Nec pluteum cædit, nec demorſos ſapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere vero
Auriculas? vide ſis, ne majorum tibi forte
Limina frigeſcant; ſonat hic de nare canina
Litera. per me equidem ſint omnia protinus alba.
Nil moror; euge, omnes, omnes, bene, miræ eritis res.
Hoc juvat: hic, inquis, veto quiſquam faxit oletum.
Pinge duos angues: pueri, ſacer eſt locus, extra
Meiite. diſcedo. ſecuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, et genuinum fregit in illis.
Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, et admiſſus circum præcordia ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.
Men' mutire nefas, nec clam, nec cum ſcrobe, nuſquam?
Hic tamen infodiam: vidi, vidi ipſe, libelle:
Auriculas aſini quis non habet? hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil, nullâ tibi vendo
Iliade. audaci quicunque afflate Cratino
Iratum Eupolidem prægrandi cum ſene palles,
Aſpice et hæc, ſi forte aliquid decoctius audis;
Inde vaporatâ lector mihi ferveat aure.
Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere geſtit,
Sordidus; et luſco qui poſſit dicere, luſce,
Seſe aliquem credens, Italo quod honore ſupinus,
Fregerit heminas Areti ædilis iniquas.
Nec qui abaco numeros et ſecto in pulvere metas
Scit riſiſſe vafer, multum gaudere paratus,
Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
His mane edictum, poſt prandia Callirhoën, do.

SATYRA

SATYRA II.

HUNC, Macrine, diem numera meliore lapillo,
Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merum genio : non tu prece poſcis emaci,
Quæ niſi ſeductis nequeas committere divis.
At bona pars procerum tacitâ libabit acerrâ.
Haud cuivis promptum eſt murmurque humileſque ſuſurros
Tollere de templis, et aperto vivere voto.
Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hoſpes;
Illa ſibi introrſum et ſub linguâ immurmurat: o ſi
Ebullit patrui præclarum funus! et o ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria, dextro
Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam; namque eſt ſcabioſus, et acri
Bile tumet. Nerio jam tertia conditur uxor.
Hæc ſancte ut poſcas, Tyberino in flumine mergis
Mane caput bis terve, et noctem flumine purgas.
Heus, age reſponde, minimum eſt quod ſcire laboro:
De Jove quid ſentis? eſtne, ut præponere cures
Hunc cuiquam? cuinam? vis Staio? an ſcilicet hæres,
Quis potior judex, pueriſve quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio; pro Jupiter! o bone, clamet,
Jupiter! at ſeſe non clamet Jupiter ipſe?
Ignoviſſe putas, quia, cum tonat, ocyus ilex
Sulphure diſcutitur ſacro, quam tuque domuſque?
An quia non fibris ovium, Ergennâque jubente,
Triſte jaces lucis evitandumque bidental,
Idcirco ſtolidam præbet tibi vellere barbam
Jupiter? aut quidnam eſt, quâ tu mercede deorum

Emeris

Emeris auriculas? pulmone et lactibus unctis?
Ecce avia, aut metuens divûm matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque atque uda labella
Infami digito et luſtralibus ante ſalivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, et ſpem macram ſupplice voto,
Nunc Licini in campos, nunc Craſſi mittit in ædes.
Hunc optent generum rex et regina. puellæ
Hunc rapiant. quicquid calcaverit hic, roſa fiat.
Aſt ego nutrici non mando vota: negato
Jupiter hæc illi, quamvis te albata rogarit.
Poſcis opem nervis, corpuſque fidele ſenectæ?
Eſto, age: ſed grandes patinæ tucetaque craſſa
Annuere his ſuperos vetuere, Jovemque morantur.
Rem ſtruere exoptas cæſo bove, Mercuriumque
Arceſſis fibrâ. da fortunare penates,
Da pecus et gregibus fœtum. quo, peſſime, pacto,
Tot tibi cum in flammis junicum omenta liqueſcant?
Attamen hic extis et opimo vincere farto
Intendit. jam creſcit ager, jam creſcit ovile,
Jam dabitur, jam jam; donec deceptus, et exſpes
Nequicquam fundo ſuſpiret nummus in imo.
Si tibi crateras argenti incuſaque pingui
Auro dona feram, ſudes, et pectore lævo
Excutias guttas, lætari prætrepidum cor;
Hic illud ſubiit, auro ſacras quod ovato
Perducis facies; nam fratres inter ahenos,
Somnia pituitâ qui purgatiſſima mittunt,
Præcipui ſunto, ſitque illis aurea barba.
Aurum vaſa Numæ Saturniaque impulit æra,
Veſtaleſque urnas et Thuſcum fictile mutat.
O curvæ in terras animæ, et cœleſtium inanes!
Quid juvat hoc, templis noſtros immittere mores,
Et bona dîs ex hâc ſceleratâ ducere pulpâ?
Hæc ſibi corrupto caſiam diſſolvit olivo;
Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus;

Hæc

Hæc baccam conchæ raſiſſe, et ſtringere venas
Ferventis maſſæ crudo de pulvere, juſſit.
Peccat et hæc, peccat; vitio tamen utitur: at vos
Dicite pontifices, in ſacris quid facit aurum?
Nempe hoc, quod Veneri donatæ a virgine puppæ.
Quin damus id ſuperis, de magnâ quod dare lance
Non poſſit magni Meſſalæ lippa propago;
Compoſitum jus, faſque animi, ſanctoſque receſſus
Mentis, et incoctum generoſo pectus honeſto?
Hæc cedo ut admoveam templis, et farre litabo.

SATYRA III.

NEMPE hoc aſſidue? jam clarum mane feneſtras
Intrat, et anguſtas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod deſpumare Falernum
Sufficiat, quintâ dum linea tangitur umbrâ.
En quid agis? ſiccas inſana canicula meſſes
Jam dudum coquit, & patulâ pecus omne ſub ulmo eſt,
Unus ait comitum. verumne? itane? ocyus adſit
Huc aliquis. nemon'? turgeſcit vitrea bilis:
Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.
Jam liber, et bicolor poſitis membrana capillis,
Inque manus chartæ, nodoſaque venit arundo.
Tunc queritur, craſſus calamo quod pendeat humor;
Nigra quod infusâ vaneſcat ſepia lymphâ;
Dilutas queritur geminet quod fiſtula guttas.
O miſer! inque dies ultra miſer! huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroque columbo
Et ſimilis regum pueris, pappare minutum
Poſcis, et iratus mammæ lallare recuſas?
An tali ſtudeam calamo? cui verba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi luditur. effluis amens.

Contemnere.

Contemnere. ſonat vitium percuſſa, maligne
Reſpondet, viridi non cocta fidelia limo.
Udum et molle lutum es; nunc, nunc properandus, et acri
Fingendus ſine fine rotâ. ſed rure paterno
Eſt tibi far modicum, purum et ſine labe ſalinum.
Quid metuas? cultrixque foci ſecura patella eſt.
Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quod Thuſco ramum milleſime ducis,
Cenſoremne tuum vel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras: ego te intus et in cute novi.
Non pudet ad morem diſcincti vivere Nattæ?
Sed ſtupet hic vitio, et fibris increvit opimum
Pingue; caret culpâ; neſcit quid perdat, et alto
Demerſus, ſummâ rurſus non bullit in undâ.
Magne pater divûm, ſævos punire tyrannos
Haud aliâ ratione velis, cum dira libido
Moverit ingenium, ferventi tincta veneno;
Virtutem videant, intabeſcantque relictâ.
Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci,
Aut magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter cervices terruit, imus,
Imus præcipites, quam ſi ſibi dicat, et intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
Grandia ſi nollem morituri verba Catonis
Diſcere, ab inſano multum laudanda magiſtro,
Quæ pater adductis ſudans audiret amicis.
Jure etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in votis, damnoſa canicula quantum
Raderet, anguſtæ collo non fallier orcæ;
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
Quæque docet ſapiens braccatis illita Medis
Porticus, inſomnis quibus et detonſa juventus
Invigilat, ſiliquis et grandi paſta polentâ:

Et tibi quæ Samios diduxit litera ramos,
Surgentem dextro monſtravit limite callem.
Stertis adhuc? laxumque caput, compage ſolutâ,
Oſcitat heſternum, diſſutis undique malis?
Eſt aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum?
An paſſim ſequeris corvos teſtâque lutoque,
Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?
Elleborum fruſtra, cum jam cutis ægra tumebit,
Poſcentes videas: venienti occurrite morbo;
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Diſcite, o miſeri, et cauſas cognoſcite rerum,
Quid ſumus, et quidnam victuri gignimur; ordo
Quis datus, et metæ quam mollis flexus, et unde;
Quis modus argento, quid fas optare, quid aſper
Utile nummus habet; patriæ chariſque propinquis
Quantum elargiri deceat; quem te deus eſſe
Juſſit, et humanâ quâ parte locatus es in re.
Diſce; neque invideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu, defenſis pinguibus Umbris,
Et piper, et pernæ, Marſi monumenta clientis,
Mœnaque, quod primâ nondum defecerit orcâ.
Hic aliquis de gente hircosâ centurionum
Dicat; quod ſatis eſt, ſapio mihi: non ego curo
Eſſe quod Arceſilas, ærumnoſique Solones,
Obſtipo capite, et figentes lumine terram,
Murmura cum ſecum et rabioſa ſilentia rodunt,
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes ſomnia: gigni
De nihilo nihilum, in nihilum nil poſſe reverti.
Hoc eſt, quod palles? cur quis non prandeat, hoc eſt?
His populus ridet, multumque toroſa juventus
Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.
Inſpice: neſcio quid trepidat mihi pectus, et ægris
Faucibus exſuperat gravis halitus; inſpice ſodes,
Qui dicit medico, juſſus requieſcere, poſtquam
Tertia compoſitas vidit nox currere venas,

De

De majore domo modicum ſitiente lagenâ,
Lenia loturo ſibi Surrentina rogavit.
Heus bone, tu palles. nihil eſt. videas tamen iſtud,
Quicquid id eſt: ſurgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles; ne ſis mihi tutor:
Jampridem hunc ſepeli; tu reſtas. perge; tacebo.
Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Gutture ſulphureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina ſubit, calidumque trientem
Excutit e manibus; dentes crepuere retecti.
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelæ: tandemque beatulus alto
Compoſitus lecto, craſſiſque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit: at illum
Heſterni capite induto ſubiere Quirites.
Tange miſer venas, et pone in pectore dextram.
Nil calet hic: ſummoſque pedes attinge manuſque.
Non frigent. viſa eſt ſi forte pecunia, ſive
Candida vicini ſubriſit molle puella,
Cor tibi rite ſalit? poſitum eſt algente catino
Durum olus, et populi cribro decuſſa farina.
Tentemus fauces: tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeiâ radere betâ.
Alges, cum excuſſit membris timor albus ariſtas:
Nunc face ſuppoſitâ ferveſcit ſanguis, et irâ
Scintillant oculi; diciſque faciſque, quod ipſe
Non ſani eſſe hominis non ſanus juret Oreſtes.

SATYRA IV.

REM populi tractas? barbatum hoc crede magiſtrum
Dicere, ſorbitio tollit quem dira cicutæ.
Quo fretus? dic hoc, magni pupille Pericli.
Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox,
Ante pilos venit; dicenda tacendaque calles.

Ergo

Ergo ubi commotâ fervet plebecula bile,
Fert animus calidæ feciſſe ſilentia turbæ
Majeſtate manus. quid deinde loquere? Quirites,
Hoc, puto, non juſtum eſt; illud male; rectius iſtud.
Scis etenim juſtum geminâ ſuſpendere lance
Ancipitis libræ: rectum diſcernis, ubi inter
Curva ſubit, vel cum fallit pede regula varo:
Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
Quin tu igitur, ſummâ nequicquam pelle decorus,
Ante diem blando caudam jactare popello
Deſinis, Anticyras melior ſorbere meracas?
Quæ tibi ſumma boni eſt? unctâ vixiſſe patellâ
Semper, et aſſiduo curata cuticula ſole.
Exſpecta; haud aliud reſpondeat hæc anus. i nunc,
Dinomaches ego ſum. ſuffla, ſum candidus. eſto
Dum ne deterius ſapiat pannucia Baucis,
Cum bene diſcincto cantavererit ocyma vernæ.
Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere! nemo!
Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.
Quæſieris. noſtin' Vectidi prædia? cujus?
Dives, arat Curibus, quantum non milvus oberret.
Hunc ais? hunc, dîs iratis genioque ſiniſtro:
Qui quandoque jugum pertuſa ad compita figit,
Seriolæ veteris metuens deradere limum,
Ingemit, hoc bene ſit, tunicatum cum ſale mordens
Cepe, et, farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannoſam fæcem morientis ſorbet aceti.
At ſi unctus ceſſes, et figas in cute ſolem,
Eſt prope te ignotus, cubito qui tangat, et acre
Deſpuat in mores; penemque arcanaque lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
Tu cum maxillis balanatum gauſape pectas,
Inguinibus quare detonſus curculio exſtat?
Quinque palæſtritæ licet hæc plantaria vellant,
Elixaſque nates labefactent forcipe aduncâ,
Non tamen iſta filix ullo manſueſcit aratro.

Cædimus,

Cædimus, inque vicem præbemus crura ſagittis.
Vivitur hoc pacto : ſic novimus. ilia ſubter
Cœcum vulnus habes ; ſed lato balteus auro
Protegit : ut mavis, da verba, et decipe nervos,
Si potes. egregium cum me vicinia dicat,
Non credam ? viſo ſi palles, improbe, nummo ;
Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum ;
Si puteal multâ cautus vibice flagellas ;
Nequicquam populo bibulas donaveris aures.
Reſpue, quod non es ; tollat ſua munera cerdo ;
Tecum habita ; et noris, quam ſit tibi curta ſupellex.

SATYRA V.

VATIBUS hic mos eſt, centum ſibi poſcere voces,
Centum ora, et linguas optare in carmina centum ;
Fabula ſeu mœſto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera ſeu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorſum hæc, aut quantas robuſti carminis offas
Ingeris, ut par ſit centeno gutture niti ?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto ;
Si quibus aut Procnes, aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Fervebit, ſæpe inſulſo cœnanda Glyconi.
Tu neque anhelanti, coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos ; nec clauſo murmure raucus
Neſcio quid tecum grave cornicaris inepte ;
Nec ſtloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ ſequeris, junctură callidus acri,
Ore teres modico ; pallentes radere mores
Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.
Hinc trahe quæ dicas ; menſaſque relinque Mycenis
Cum capite, et pedibus ; plebeiaque prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur : tibi nunc, hortante camœnâ,
Excutienda damus præcordia, quantaque noſtræ

Pars

Pars tua ſit, Cornute animæ, tibi, dulcis amice,
Oſtendiſſe juvat. pulſa, dignoſcere cautus,
Quid ſolidum crepet, et pictæ tectoria linguæ.
His ego centenas auſim depoſcere voces,
Ut, quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham purâ; totumque hoc verba reſignent,
Quod latet arcanâ non enarrabile fibrâ.
Cum primum pavido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaque ſuccinctis laribus donata pependit;
Cum blandi comites, totâque impune Suburâ
Permiſit ſparſiſſe oculos jam candidus umbo;
Cumque iter ambiguum eſt, et vitæ neſcius error
Diducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui: teneros tu ſuſcipis annos
Socratico, Cornute, ſinu: tunc fallere ſolers
Appoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificiſque tuo ducit ſub pollice vultum:
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes.
Unum opus et requiem pariter diſponimus ambo,
Atque verecundâ laxamus ſeria mensâ.
Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo
Conſentire dies, et ab uno ſidere duci:
Noſtra vel æquali ſuſpendit tempora Librâ
Parca tenax veri, ſeu nata fidelibus hora
Dividit in Geminos concordia fata duorum;
Saturnumque gravem noſtro Jove frangimus una.
Neſcio quod, certe eſt, quod me tibi temperat, aſtrum:
Mille hominum ſpecies, et rerum diſcolor uſus;
Velle ſuum cuique eſt, nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper et pallentis grana cumini:
Hic ſatur irriguo mavult turgeſcere ſomno:
Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In Venerem eſt putris: ſed cum lapidoſa chiragra
Fregerit articulos veteris ramalia fagi,

Tum

Tum craſſos tranſiſſe dies, lucemque paluſtrem,
Et ſibi jam ſeri vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis juvat impalleſcere chartis;
Cultor enim juvenum purgatas inferis aures
Fruge Cleantheâ. petite hinc, juveneſque ſeneſque,
Finem animo certum miſeriſque viatica canis.
Cras hoc fiet. idem cras fiet: quid? quaſi magnum,
Nempe diem, donas? ſed cum lux altera venit,
Jam cras heſternum conſumpſimus. ecce aliud cras
Egerit hos annos, et ſemper paulum erit ultra.
Nam, quamvis prope te, quamvis temone ſub uno,
Vertentem ſeſe, fruſtra ſectabere canthum,
Cum rota poſterior curras, et in axe ſecundo.
Libertate opus eſt; non hâc, quâ, ut quiſque Velinâ
Publius emeruit, ſcabroſum teſſerulâ far
Poſſidet. heu ſteriles veri, quibus una Quiritem
Vertigo facit! hic Dama eſt non treſſis agaſo,
Vappa, et lippus, et in tenui farragine mendax.
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama. papæ! Marco ſpondente, recuſas
Credere tu nummos? Marco ſub judice palles?
Marcus dixit: ita eſt. affigna, Marce, tabellas.
Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.
An quiſquam eſt alius liber, niſi ducere vitam
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non ſum
Liberior Bruto? mendoſe colligis, inquit
Stoïcus hic, aurem mordaci lotus aceto.
Hoc, reliquum accipio, licet, ut volo, vivere, tolle.
Vindictâ poſtquam meus a prætore receſſi,
Cur mihi non liceat, juſſit quodcunque voluntas,
Excepto, ſi quid Maſuri rubrica vetavit?
Diſce: ſed ira cadat naſo, rugoſaque ſanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
Non prætoris erat ſtultis dare tenuia rerum
Officia, atque uſum rapidæ permittere vitæ:
Sambucam citius caloni aptaveris alto.
Stat contra ratio, et ſecretam garrit in aurem,

Ne

Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaque, continet hoc fas,
Ut teneat vetitos inſcitia debilis actus.
Diluis helleborum, certo compeſcere puncto
Neſcius examen: vetat hoc natura medendi.
Navem ſi poſcat ſibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta periſſe
Frontem de rebus. tibi recto vivere talo
Ars dedit? et veri ſpeciem dignoſcere calles,
Ne qua ſubærato mendoſum tinniat auro?
Quæque ſequenda forent, et quæ vitanda viciſſim,
Illa prius cretâ, mox hæc carbone, notaſti?
Es modicus voti, preſſo lare, dulcis amicis?
Jam nunc adſtringas, jam nunc granaria laxes,
Inque luto fixum poſſis tranſcendere nummum;
Nec glutto ſorbere ſalivam Mercurialem?
Hæc mea ſunt, teneo, cum vere dixeris; eſto
Liberque ac ſapiens, prætoribus ac Jove dextro.
Sin tu, cum fueris noſtræ paulo ante farinæ,
Pelliculam veterem retines, et fronte politus
Aſtutam vapido ſervas ſub pectore vulpem,
Quæ dederam ſupra repeto, funemque reduco.
Nil tibi conceſſit ratio: digitum exere, peccas.
Et quid tam parvum eſt? ſed nullo thure litabis,
Hæreat in ſtultis brevis ut ſemuncia recti.
Hæc miſcere nefas: nec, cum ſis cætera foſſor,
Tres tantum ad numeros ſatyri moveare Bathylli.
Liber ego. unde datum hoc ſumis, tot ſubdite rebus?
An dominum ignoras, niſi quem vindicta relaxat?
I puer, et ſtrigiles Criſpini ad balnea defer.
Si increpuit, ceſſas nugator? ſervitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinſecus intrat,
Quod nervos agitet? ſed ſi intus et in jecore ægro
Naſcuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica et metus egit herilis?
Mane piger ſtertis: ſurge, inquit avaritia; eja.
Surge. negas. inſtat, ſurge, inquit. non queo. ſurge.

Et

En, quid agam ? rogitas ? ſaperdas advehe Ponto,
Caſtoreum, ſtuppas, ebenum, thus, lubrica Coa.
Tolle recens primus piper e ſitiente camelo.
Verte aliquid ; jura. ſed Jupiter audiet. heu ! heu !
Baro, reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi vivere cum Jove tendis.
Jam pueris pellem ſuccinctus et cœnophorum aptas :
Ocius ad navem : nil obſtat, quin trabe vaſtâ
Ægæum rapias, niſi ſolers luxuria ante
Seductum moneat. quo deinde, inſane, ruis ? quo ?
Quid tibi vis ? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non exſtinxerit urna cicutæ.
Tun' mare tranſilias ? tibi tortâ cannabe fulto
Cœna ſit in tranſtro, Veietanumque rubellum
Exhalet vapidâ læſum pice ſeſſilis obba ?
Quid petis ? ut nummi, quos hic quincunce modeſto
Nutrieras, peragant avidos ſudore deunces ?
Indulge genio, carpamus dulcia. noſtrum eſt
Quod vivis. cinis, et manes, et fabula, fies.
Vive memor lethi, fugit hora. hoc, quod loquor, inde eſt.
En, quid agis ? duplici in diverſum ſcinderis hamo :
Hunccine, an hunc, ſequeris ? ſubeas alternus oportet
Ancipiti obſequio dominos, alternus oberres.
Nec tu, cum obſtiteris ſemel, inſtantique negaris
Parere imperio, rupi jam vincula, dicas ;
Nam et luctata canis nodum abripit ; attamen illi,
Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ.
Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc ; an ſiccis dedecus obſtem
Cognatis ? an rem patriam rumore ſiniſtro
Limen ad obſcœnum frangam, dum Chryſidis udas
Ebrius ante fores exſtinctâ cum face canto ?
Euge puer, ſapias. dîs depellentibus agnam
Percute. ſed cenſen' plorabit, Dave, relicta ?
Nugaris : ſoleâ, puer, objurgabere rubrâ.

Ne trepidare velis atque arctos rodere caſſes.
Nunc ferus et violens : at ſi vocet, haud mora, dicas,
Quidnam igitur faciam ? ne nunc, cum accerſor, et ultro
Supplicet, accedam ? ſi totus et integer illinc
Exieris, nec nunc. hic hic, quem quærimus, hic eſt,
Non in feſtucâ, lictor quam jactat ineptus.
Jus habet ille ſui, palpo quem ducit hiantem
Cretata ambitio ? vigila, et cicer ingere large
Rixanti populo, noſtra ut Floralia poſſint
Aprici meminiſſe ſenes. quid pulcrius ? at cum
Herodis venere dies, unctâque feneſtrâ
Diſpoſitæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino,
Labra moves tacitus, recutitaque ſabbata palles.
Tunc nigri Lemures, ovoque pericula rupto :
Hinc grandes Galli, et cum ſiſtro luſca ſacerdos,
Incuſſere deos inflantes corpora, ſi non
Prædictum ter mane caput guſtaveris alli.
Dixeris hæc inter varicoſos centuriones,
Continuo craſſum ridet Vulfenius ingens,
Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

SATYRA VI.

ADMOVIT jam bruma foco te, Baſſe, Sabino ?
Jamne lyra et tetrico vivunt tibi pectine chordæ ?
Mire opifex numeris veterum primordia rerum
Atque marem ſtrepitum fidis intendiſſe Latinæ ;
Mox juvenes agitare jocos, et pollice honeſto
Egregios luſiſſe ſenes ? mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernatque meum mare, qua latus ingens
Dant ſcopuli, et multâ litus ſe valle receptat.
Lunaï portum eſt operæ cognoſcere, cives.
Cor jubet hoc Enni, poſtquam deſtertuit eſſe
Mæonides Quintus pavone ex Pythagoreo.

Hic

Hic ego ſecurus vulgi, et quid præparet auſter
Infelix pecori; ſecurus et, angulus ille
Vicini noſtro quia pinguior; et ſi adeo omnes
Diteſcant orti pejoribus, uſque recuſem
Curvus ob id minui ſenio, aut cœnare ſine uncto,
Et ſignum in vapidâ naſo tetigiſſe lagenâ.
Diſcrepet his alius. geminos, horoſcope, varo
Producis genio. ſolis natalibus, eſt qui
Tingat olus ſiccum muriâ vafer in calice emptâ,
Ipſe ſacrum irrorans patinæ piper: hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. utar, ego utar,
Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem ſolers turdarum noſſe ſalivam.
Meſſe tenus propriâ vive, et granaria, fas eſt,
Emole; quid metuas? occa, en, ſeges altera in herbâ eſt.
Aſt vocat officium: trabe ruptâ, Bruttia ſaxa
Prendit amicus inops; remque omnem ſurdaque vota
Condidit Ionio; jacet ipſe in litore, et una
Ingentes de puppe dei; jamque obvia mergis
Coſta ratis laceræ. nunc et de ceſpite vivo
Frange aliquid; largire inopi, ne pictus oberret
Cœruleâ in tabulâ. ſed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaveris; urnæ
Oſſa inodora dabit, ſeu ſpirent cinnama ſurdum,
Seu ceraſo peccent caſiæ, neſcire paratus.
Tune bona incolumis minuas? ſed Beſtius urget
Doctores Graios. ita fit, poſtquam ſapere urbi,
Cum pipere et palmis, venit noſtrum hoc maris expers,
Fœniſecæ craſſo vitiarunt unguine pultes.
Hæc cinere ulterior metuas? at tu, meus hæres
Quiſquis eris, paulum a turbâ ſeductior audi.
O bone, num ignoras? miſſa eſt a Cæſare laurus
Inſignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
Frigidus excutitur cinis, ac jam poſtibus arma,
Jam chlamydes regum, jam lutea gauſapa captis,
Eſſedaque, ingenteſque locat Cæſonia Rhenos:

Dîs

Dis igitur genioque ducis centum paria, ob res
Egregie geſtas, induco. quis vetat? aude.
Væ, niſi connives. oleum artocreaſque popello
Largior; an prohibes? dic clare. non adeo, inquis.
Exoſſatus ager juxta eſt. age, ſi mihi nulla
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera vixit,
Deque aviâ nihilum ſupereſt; accedo Bovillas,
Clivumque ad Virbi; præſto eſt mihi Manius hæres,
Progenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte, dicam tamen, adde etiam unum,
Unum etiam, terræ eſt jam filius, et mihi ritu
Manius hic generis prope major avunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius; venio deus huc ego, ut ille
Pingitur. an renuis? vin' tu gaudere relictis?
Deeſt aliquid ſummæ. minui mihi; ſed tibi totum eſt,
Quicquid id eſt. ubi ſit, fuge quærere, quod mihi quondam
Legarat Tadius, neu dicta repone paterna.
Fœnoris accedat merces; hinc exime ſumptus.
Quid reliquum eſt? reliquum? nunc nunc impenſius unge,
Unge, puer, caules. mihi feſtâ luce coquatur
Urtica, et fiſsâ fumoſum ſinciput aure,
Ut tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis,
Cum moroſa vago ſingultiet inguine vena,
Patriciæ immeïat vulvæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua; aſt illi tremat omento popa venter?
Vende animam lucro, mercare, atque excute ſolers
Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigidâ pingues plauſiſſe cataſtâ.
Rem duplica. feci; jam triplex, jam mihi quarto,
Jam decies, redit in rugam. depinge, ubi ſiſtam,
Inventus, Chryſippe, tui finitor acervi.

FINIS.

Lectiones variantes notabiliores.

JUVENAL.

Sat. Lin.

1 10 FUrtivæ, quid. codd. furtive.
57 Stertere, quid. ſternere.
74 Aliquis, al. aliquid.
106 Major, al. majus.
157 Et latum mediâ ſulcum, &c. edit. Pariſ. fol. 1446. Et latus mediam ſulcus deducit arenam.
169 Hæc animo ante tubas, al. hæc, animante tubâ.
2 10 Socraticos, plur. viri erud. Sotadicos.
38 Atque ita, edit. Par. et mult. al. ad quem.
94 Obliquâ, quid. oblitâ.
116 Abſcindere, ita edit. Par. Lub. et mel. codd.
146 Et Catuli, ſic codd. mel. not.
3 30 Nigrum, ita princip. edit.
36 Verſo pollice, &c. in opt. edit. hoc modo leg. verſo pollice vulgus, Quum libet &c.
82 Signabit, al. cœnabit.
112 Aviam, al. aulam.
187 Venalibus, ita codd. mel. not.
210 Fruſta, ita prin. edit. al. fruſtra.
218 Hic Aſianorum, al. Phæcaſianorum, al. hæc Aſian.
238 Druſo, J. Britan. et al. urſo vel urſis.
322 Adjutor, al. auditor.
4 25 Hoc pretio ſquamæ? al. pretium. al. pretio ſquamas.
33 Fractâ de merce, al. pactâ mercede. Salmaſ. Fariâ.
60 Suberant, al. ſuperant.
96 Feſtinata, edit. Par. et Lub. deſignata.
157 Torviſque, al. tortiſque.
5 10 Quin poſcis? ita codd. mel. not.
80 Diſtendat, al. diſtinguat.
91 Afros, al. Afris. al. atris.
96 Patitur, al. patimur.

Sat. Lin.

5 105 Torrente cloacâ, Rutgerſ. torpente.
155 Hirſutâ capellâ, al. hirſuto Capellâ.
169 Tacetis, al. jacetis.
6 78 Figantur, ita Lub. et al.
172 Dea pone, plur. codd. depone.
188 Turpe magis, Lub. turpe minus.
205 Scripto, al. ſculpto, Turneb. ſcutilo.
237 Silet, al. tacet, al. pavet.
293 Ulciſcitur, al. ulciſcimur.
315 Ululantque, Priapi, quid. ululante Priapo.
363 Redivivus, vet. ſcript. recidivus.
370 Traduntur, al. raduntur.
385 Appi, ſic opt. edit. al. alti.
404 Decipiatur, ita princip. edit. quid. deripiatur.
409 Quoſdam facit: iſſe, al. refer. quoſdam ad populos.
415 Exorata, al. exhortata.
430 Aurata, ſic edit. opt. al. aut lata.
483 Tranſacta diurni. al. tranſverſa. al. diei.
507 Adjuta, al. adjuncta, al. ſubnixa.
538 Serpens. Illius lacrymæ al. ſerpens Illius lacrymis.
585 Indus, ita Lub. et codd. mel. not. al. inde.
597 Atque homines, quid. et quæ homines.
658 Inſulſam, al. inviſam.
7 60 Sana, quid. mœſta.
65 Pectora noſtra, quid. veſtra.
96 Nunc utile, quid. tunc utile.
99 Petitur, al. petit hic.
100 Namq; oblita modo, vet. Mſ. nullo quippe modo.
105 Lecto, Lub. et al. tecto.
129 Deficit, Lub. dejicit.
139 Ut redeant veteres, al. fidimus eloquio?
193 Jaculator, quid. joculator.
214 Qui toties, quid. quem toties.
8 8 Fumoſos, al. famoſos.
33 Pravam, ita opt. codd.
60 Gramine, al. germine.
90 Exſucta, quid. exhauſta. fortaſſe exſucca: ſic Horatius.

Sat. Lin.

8 125 Non eſt ſententia: verum, al. non eſt ſententia, verum eſt.
157 Solam Eponam, ita codd. mel. not. al. Hipponam.
204 Libratâ, al. vibratâ.
207 Credamus, al. cedamus.
225 Cantu, ita codd. mel. not. al. ſaltu.
9 14 Præſtabat calidi circumlita, quid. Bruttia præſtabat calidi tibi.
26 Quodque taces, Lub. quod taceo, atque.
61 Caſulis, edit. Par. fol. recte legit caculis.
106 Clament omnes, ita codd. opt. quid. taceant.
138 Exorare, ſic edit. Par. et codd. opt. al. exornare.
146 Multas—fingat, al. maltha—al. pingat.
10 32 Ille, forte illi.
70 Indicibus, ita edit. opt.
73 Turba Remi, quid.—tremens.
83 Fuit obvius, vir. erud. emend. fugit ocius.
93 Auguſtâ, quid. anguſtâ.
154 Pergere, quid. perdere.
162 Vigilare, quid jugulare.
291 Tamen, inquit. Lub. tamen hos tu.
300 Modeſto, ſic edit. opt. quid. modeſtum.
312 Maritus exigit iratus, quid. mariti irati debent.
11 6 Ardent, ita codd. mel. not.
34 Matho. buccæ Noſcenda eſt menſura tuæ. quid. Matho buccæ. Noſcenda eſt menſura ſui.
91 Rigidique, ſic edit. opt. Ancipitem ſeu al. ancipitem. et referunt ad Ulyſſem. forte melius ad loricam.
128 Hinc ſtomacho vires, ita codd. mel. not.
149 Rectique, ita Lub. et opt. codd. vulg. erectique.
193 Prædo caballorum, al. præda, Salmaſ. perda.
12 18 Denſæ, &c. Lub. denſis abſcondente tenebris.
24 Poetica, al. Pontica.
82 Tuti ſtagna ſinus, Lub. tum ſtagnante ſinu.
92 Operitur, quid. operatur.
13 4 Fallaci—urnâ, al. fallacis urnam, al. fallacem.
64 Mirandis, al. miranti.
140 Ten' o, ſic edit. opt. quid. te nunc.

Sat. Lin.

13 142 Viles pulli, quid. vilis populus.
226 Et vindicet, Lub. ut vindicet, al. judicet.
14 26 Ac rugam, al. hæſuram.
62 Leve, ſic opt. codd. quid. lavet.
97 Cœli numen, Lub. lumen.
116 Atque verendum, al. acquirendi.
152 Quam fœdæ, Lub. fœde, al. quæ fœdæ : forte quam fœda eſt.
176 Immodici, al. indomiti.
201 Poſcentibus aſſem, quid. repentibus aſſæ.
289 Undâ, al. una, al. uda.
293 Coemti, Lub. coemtor.
15 75 Præſtantibus omnibus inſtant, vir. erud. præſtant inſtantibus Ombis.
76 Palmæ, al. Pampæ.
16 21 Officiunt. curabitis, al. efficiunt, curabilis.

Persii.

1 69 Videmus, al. docemus.
85 Tepidum, al. trepidum.
128 Poſſit, Caſaubon. poſcit.
2 14 Conditur, al. ducitur.
17 Minimum, al. nimium.
19 Hunc cuiquam, al. hunc ? cuinam ?
48 Farto, al. ferto.
3 12 14 Queritur, al. querimur.
38 Videant, Lub. invideant.
89 Exſuperat, al. exſudat.
104 Lutatus, al. litatus.
4 9 Puto, Priſcian. puta.
50 Reſpue, quid. reſpice.
5 15 Teres, al. teris.
40 Artificis. ita Lub. Caſaub. et al.
74 Scabroſum, quid. ſcabioſum.
150 Peragam ſudore, ita codd. mel. not. al. pergam ſudare.
6 2 Tetrico, quid. tritæ.
77 Plauſiſſe, quid. paviſſe.
79 Depinge, quid. depunge.

FINIS.

BL